

Μεταρρύθμιση της πολιτικής για τα ναρκωτικά

Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης
του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά 2016
Καταλύτης αλλαγής;

Θανάσης Αποστόλου

Διευθυντής της οργάνωσης ΔΙΟΓΕΝΗΣ, Διάλογος Πολιτικής για τα Ναρκωτικά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης
του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά 2016
Καταλύτης αλλαγής;

Αθ. Αποστόλου

Διευθυντής της οργάνωσης ΔΙΟΓΕΝΗΣ
Διάλογος Πολιτικής για τα Ναρκωτικά

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ
για τα Ναρκωτικά 2016
Καταλύτης αλλαγής;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2019

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα

Ιπποκράτους 23 - 106 79 Αθήνα

Τηλ.: (+30 210) 33.87.500, Fax: (+30 210) 33.90.075

Θεσσαλονίκη

Φράγκων 1 - 546 26 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: (+30 2310) 535.381, Fax: (+30 2310) 546.812

Εθνικής Αμύνης 42 - 546 21 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: (+30 2310) 244.228, 9, Fax: (+30 2310) 244.230

<http://www.sakkoulas.gr> • email: info@sakkoulas.gr

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται πάντως ότι κατά το Ν. 2121/1993 και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με το Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη και του συγγραφέα.

Με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

© 2019

05-05-323

ISBN:978-960-568-965-0

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
1. Η ανάγκη μεταρρύθμισης των πολιτικών για τα ναρκωτικά	9
- Επισκόπηση της εξέλιξης του διεθνούς συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών - Η ενιαία σύμβαση για τα ναρκωτικά, 1961 - Η ενιαία σύμβαση τροποποιήθηκε, 1972 - Η σύμβαση για τις ψυχοτρόπες ουσίες, 1971 - Η διεθνής διάσκεψη του 1987 για την κατάχρηση ναρκωτικών και την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και η σύμβαση του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών 1988 - Η εικοστή ειδική σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης 1998 - Αναγνώριση των αρνητικών πτυχών του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών - Πολιτική δήλωση του 2009	
2. Σημάδια αλλαγής πολιτικής	19
- Η μεσοπρόθεσμη αναθεώρηση της πολιτικής δήλωσης του 2009 - Εστίαση στη δημόσια υγεία - Ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτική για τα ναρκωτικά - Δικαίωμα στη θεραπεία - HIV/AIDS και πολιτική για τα ναρκωτικά - Επιβολή του νόμου και πολιτική για τα ναρκωτικά - Ψήφισμα της Φρανκφούρτης - Δήλωση του Ρίο - Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη και καλλιέργεια, εμπορία και χρήση οπίου, κόκας και κάνναβης	
3. Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 2016, ιστορικό, στόχοι και προσδοκίες.....	32
- Τα αρμόδια όργανα του ΟΗΕ και η UNGASS - Κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις και η UNGASS - Η Λατινοαμερικανική Επιτροπή για τα Ναρκωτικά και τη Δημοκρατία - Η Παγκόσμια Επιτροπή για τα Ναρκωτικά - Οι εκθέσεις του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΣ) - Αρκετά Κράτη των ΗΠΑ νομιμοποιούν την κάνναβη - Καλές πρακτικές για τη μείωση της βλάβης - Αρκετά κράτη επιμένουν σε κατασταλτικά μέτρα - Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών: και της επιστημονικής κοινότητας - Οι προετοιμασίες της UNGASS «Μια επαρκής, χωρίς αποκλεισμούς και αποτελεσματική προπαρασκευαστική διαδικασία» - Το πεδίο εφαρμογής της UNGASS 1. Ναρκωτικά και υγεία 2. Ναρκωτικά και Έγκλημα: Αντιμετώπιση του εγκλήματος που σχετίζεται με τα ναρκωτικά 3. Ναρκωτικά και Ανθρώπινα Δικαιώματα, νεολαία,	

γυναίκες, παιδιά και κοινότητες 4. Εναλλακτική ανάπτυξη: «το προσχέδιο» του τελικού εγγράφου

4. Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, Νέα Υόρκη, 19-21 Απριλίου 2016 53

Προσδοκίες και αποτελέσματα - Χαρακτηριστικές τοποθετήσεις

4.1 Τα θετικά σημεία του τελικού εγγράφου..... 55

1. Ο ορισμός της εξάρτησης από ναρκωτικά 2. Αποδοχή της μείωσης της βλάβης 3. Η επιλογή της θεραπείας και η εθελοντική συμμετοχή στη θεραπεία. 4. Προώθηση και σχεδιασμός στοχευοποιημένων παρεμβάσεων 5. Διαθεσιμότητα και προσβασιμότητα ελεγχόμενων ουσιών 6. Εναλλακτικά της φυλάκισης μέτρα 7. Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών και ευάλωτες ομάδες

4.2 Σημεία που λείπουν στο τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά 60

1. Η κατάργηση της θανατικής ποινής για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά 2. Ο όρος «μείωση της βλάβης» 3. Οι επιτηρούμενοι χώροι χρήσης ναρκωτικών 4. Η αποποινικοποίηση της κατοχής μικρών ποσοτήτων ναρκωτικών για προσωπική χρήση. 5. Το ζήτημα της κάνναβης

5. Αξιοποιώντας τα συμπεράσματα της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 2016 64

Ορισμένα σημεία που πρέπει να αναλυθούν και να συζητηθούν λεπτομερέστερα με στόχο την επίτευξη συμφωνίας

α. Η μετατόπιση των προτεραιοτήτων του ισχύοντος συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών από την καταστολή και την τιμωρία στη δημόσια υγεία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων β. Η αναγνώριση των προγραμμάτων και πρακτικών μείωσης της βλάβης πρέπει να κατοχυρωθεί στην εθνική νομοθεσία γ. Η πρόσβαση σε ελεγχόμενες ουσίες δ. Η αξιοποίηση των πορισμάτων της επιστημονικής έρευνας ε. Νομοθεσία για την κάνναβη ζ. Αποποινικοποίηση της κατοχής ναρκωτικών για προσωπική χρήση

6. Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά. Καταλύτης αλλαγής;..... 72

- Δημόσια υγεία, η πρώτη βασική αρχή του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών -Ενεργός συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων - Το πλαίσιο των στόχων για την αειφόρο ανάπτυξη (SDG's) - Ισορροπία

μεταξύ ομοιομορφίας και ποικιλομορφίας;

Παράρτημα 81

Αποσπάσματα από το Ψήφισμα που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 19 Απριλίου 2016 «Η κοινή μας δέσμευση για αποτελεσματική αντιμετώπιση και παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεθνής κοινότητα προσπαθεί, από τις αρχές του περασμένου αιώνα να δώσει απάντηση στο κοινωνικό πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών μέσω ενός συστήματος ελέγχου που στηρίζεται στον περιορισμό της καλλιέργειας, παραγωγής και διάθεσής των για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς. Καλλιέργεια και παραγωγή για άλλες χρήσεις απαγορεύεται και δίδεται με αυστηρές ποινικές κυρώσεις. Το 1961 ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ενέκρινε, μετά από πολυετείς διαπραγματεύσεις, την «Ενιαία Σύμβαση για τις Ναρκωτικές Ουσίες, 1961» με στόχο την εξάλειψη της παράνομης καλλιέργειας του οπίου, των φύλλων του θάμνου της κόκας και του φυτού της κάνναβης. Μετά τη σύμβαση για τις ναρκωτικές ουσίες η οποία τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο του 1972, ακολούθησε η διεθνής σύμβαση για τις ψυχοτρόπες ουσίες του 1971 και η διεθνής σύμβαση κατά της παράνομης διακίνησης των ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών του 1988. Οι τρεις αυτές διεθνείς συμβάσεις αποτελούν τη βάση για την νομοθεσία των κρατών μελών του ΟΗΕ για τις ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες. Η μεγάλη πλειοψηφία των χωρών μελών του ΟΗΕ έχει υπογράψει και οι περισσότερες έχουν επικυρώσει αυτές τις τρεις διεθνείς συμβάσεις.

Η εφαρμογή των εν λόγω συμβάσεων δεν έχει, μέχρι σήμερα, επιτύχει τους στόχους της. Αντίθετα η καλλιέργεια, παραγωγή, διακίνηση και χρήση ψυχοτρόπων ουσιών, εξαιρουμένης της ιατρικής και επιστημονικής τους χρήσης, έχει επεκταθεί σε ολόκληρη την υφήλιο και επιπλέον νέες ψυχοτρόπες ουσίες έχουν προστεθεί στον κατάλογο των παράνομων ουσιών.

Η διεθνής κοινότητα έχει επανειλημμένα αξιολογήσει το σύστημα ελέγχου των ψυχοδραστικών ουσιών ως προς την αποτελεσματικότητά του. Γενική διαπίστωση είναι ότι το φαινόμενο της χρήσης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών συνεχίζει να υπάρχει και ότι η αντιμετώπισή του με κατασταλτικά μέτρα απαγόρευσης και τιμωρίας δεν αποδίδει. Παρά όμως αυτή τη διαπίστωση, οι χώρες μέλη του ΟΗΕ διστάζουν να πάρουν αποστάσεις από το ισχύον σύστημα. Στην περίοδο μετά το 1961 και μέχρι πρότινος, επικράτησε κυρίως η στάση των μεγάλων δυνάμεων και ειδικά των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής με τα αυστηρά κατασταλτικά μέτρα, του γνωστού πολέμου κατά των ναρκωτικών, τα οποία όχι μόνο δεν έφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αλλά είχαν και σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις όπως η δημιουργία εγκληματικών κύκλων διακίνησης και προσφοράς παράνομων ουσιών, η επένδυση

σε κατασταλτικά μέτρα τιμωρίας και φυλάκισης των χρηστών αντί της πρόληψης και θεραπείας, η έξαρση της διαφθοράς, η παραοικονομία και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Με τις μεγάλες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές της δεκαετίας του '90, αυξήθηκαν οι φωνές διαφωνίας με το ισχύον σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών και η αναζήτηση διαφορετικών μεθόδων αντιμετώπισης του προβλήματος. Η Ειδική Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1998, κατέληξε –παρά τις προσδοκίες πολλών για αλλαγή– στη συνέχιση των κατασταλτικών πολιτικών που συνοψίζονταν στο σύνθημα «Ένας κόσμος χωρίς ναρκωτικά, μπορούμε να το πετύχουμε». Το 2016 διοργανώθηκε εκ νέου Ειδική Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, σε έναν κόσμο που δεν είχε απαλλαγεί από τα Ναρκωτικά και δεν είχε επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στις αρνητικές επιπτώσεις του συστήματος.

Στην παρούσα έκδοση αναφερόμαστε περιληπτικά στις σημαντικές στιγμές αξιολόγησης του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών όπως αυτές έλαβαν χώρα κατά τα τελευταία 30 χρόνια στις ετήσιες συνόδους της Επιτροπής Ναρκωτικών, των ετήσιων Γενικών Συνελεύσεων του ΟΗΕ και στην προετοιμασία, τους στόχους, τις επιδιώξεις και το τελικό κείμενο της Ειδικής Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ τον Απρίλιο του 2016. Η αναφορά στις εκθέσεις του Γραφείου του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, στα ψηφίσματα της Επιτροπής Ναρκωτικών και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ καθώς και στις παρεμβάσεις χωρών μελών, οργανισμών του ΟΗΕ, οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών και της Επιστημονικής Κοινότητας στις συζητήσεις αποτελεί μια συνειδητή επιλογή. Θεωρούμε σημαντικό να γνωρίζει κανείς σε ποια πλαίσια παίρνονται αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή εκατομμυρίων πολιτών, γιατί προκύπτουν από τις διαπραγματεύσεις δυσκολονόητα συμβιβαστικά κείμενα αποφάσεων με τη δυνατότητα να ερμηνευτούν διαφορετικά και γιατί συχνά δεν συμπεριλαμβάνονται στα κείμενα απόψεις που υποστηρίζονται από χώρες οι οποίες προτείνουν αλλαγές στο ισχύον σύστημα. Τα επίσημα αυτά κείμενα δεν είναι ούτε εύκολα, ούτε συναρπαστικά, είναι όμως αναγκαίο να τα γνωρίζουμε γιατί έχουν τη σφραγίδα των αποφάσεων που έχουν ληφθεί με την ισχύουσα διαδικασία από τα υπεύθυνα κέντρα αποφάσεων. Δεν είναι εύκολο να αλλάξει κανείς ισχύοντα μέτρα αν δεν καταφέρει να προωθήσει εναλλακτικές προτάσεις στα κέντρα αποφάσεων. Αυτός είναι και ο λόγος που αναφέρονται σε αρκετά σημεία διαδικαστικά θέματα που αφορούν στον τρόπο διεξαγωγής των συζητήσεων. Η σύσταση ομάδων εργασίας και η επιλογή των θεμάτων που θα συζητηθούν, οι επίσημες ανοιχτές διαπραγματεύσεις και οι ανεπίσημες συζητήσεις όπου καταλήγει κανείς σε συμβιβασμούς ή η επιλογή ενός διευθυντικού σώματος που θα συντονίζει τις

εργασίες, αποτελούν καθοριστικούς μηχανισμούς για το αποτέλεσμα μιας συνόδου ή το περιεχόμενο ενός ψηφίσματος, μιας πολιτικής διακήρυξης ή μιας απόφασης.

Στο κείμενο αυτής της έκδοσης παρατίθενται και απόψεις προσωπικοτήτων και οργανισμών του ΟΗΕ, επιστημόνων και εκπροσώπων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εκφράζουν κριτική σε αρκετά θέματα και υποστηρίζουν νέους δρόμους χάραξης πολιτικής για τις ναρκωτικές και τις ψυχοτρόπες ουσίες. Είναι παράδειγμα προς μίμηση η δυνατότητα που άρχισε πρόσφατα να δίνει ο ΟΗΕ στην κοινωνία των πολιτών και την επιστημονική κοινότητα να συμμετέχουν σαν παρατηρητές τόσο στην ολομέλεια, όσο και σε ομάδες εργασίας και να τους δίνεται η δυνατότητα λόγου και υποβολής γραπτών προτάσεων. Αν και ο λόγος τους δεν είναι αποφασιστικός αφού δεν μπορούν να ψηφίσουν, είναι σημαντική η παρουσία και η συμμετοχή τους στις συζητήσεις, γιατί εκφράζουν απόψεις διαφόρων κοινωνικών ομάδων.

Το τελικό κείμενο που υιοθετήθηκε από την Ειδική Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά τον Απρίλιο του 2016, θεωρούμε ότι είναι ένας σημαντικός σταθμός στις συζητήσεις που έχουν γίνει τις τελευταίες δεκαετίες για το θέμα της πολιτικής για τα ναρκωτικά. Είναι ένα ακόμη βήμα που ελπίζουμε να δώσει νέα ώθηση στην διαμόρφωση πολιτικής και νομοθεσίας που εστιάζεται στην προστασία και τη βελτίωση της κοινωνικής και ατομικής ευημερίας, την προώθηση της δημόσιας υγείας, της επιστημονικά θεμελιωμένης γνώσης για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο κεφάλαιο όπου αναφερόμαστε στις εργασίες της Ειδικής Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ τονίζουμε ότι, αν και το τελικό κείμενο δεν είναι ριζοσπαστικό, περιλαμβάνει πολλά σημεία τα οποία είναι υποστηρικτικά καινοτόμων πρακτικών που εφαρμόζονται σε πολλές χώρες και περιοχές του κόσμου. Αυτό κάνει το έγγραφο ενδιαφέρον και αποτελεί ένδειξη προόδου στη συζήτηση για την αλλαγή πολλών προβληματικών πτυχών της τρέχουσας πολιτικής. Θετικά σημεία του τελικού κειμένου της Ειδικής Συνόδου αποτελούν:

1. Η αναγνώριση ότι οι ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες πρέπει να αντιμετωπισθούν κυρίως ως θέμα δημόσιας υγείας. Η αναγνώριση αυτή είναι μια σημαντική εξέλιξη, δεδομένου ότι πάνω από το 60% των κρατών μελών του ΟΗΕ αντιμετωπίζουν τα ναρκωτικά πρωταρχικά ως θέμα δημόσιας ασφάλειας και ποινικής δικαιοσύνης το οποίο εμπίπτει στις αρμοδιότητες του υπουργείου Δικαιοσύνης και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και ασφάλειας.
2. Η θετική αντιμετώπιση των προγραμμάτων και των πρακτικών μείωσης

της βλάβης. Η φιλοσοφία και οι πρακτικές μείωσης της βλάβης αποτέλεσε σημείο αντιλεγόμενο τις περασμένες δεκαετίες. Η Επιτροπή Ναρκωτικών –και είναι η μόνη από τους οργανισμούς του ΟΗΕ– συνεχίζει να αρνείται τη συμπερίληψη της φράσης «μείωση της βλάβης» στα επίσημα κείμενά της. Και στο τελικό κείμενο της ειδικής συνόδου του 2016 δεν συμπεριλήφθηκε αυτή η φράση, ενώ στο ίδιο έγγραφο καλούνται τα κράτη μέλη να εξετάσουν την υιοθέτηση σχεδόν όλων των μέτρων και πρακτικών για τη μείωση της βλάβης χωρίς όμως αναφορά στον όρο «μείωση της βλάβης».

3. Η αναγνώριση του δικαιώματος των χρηστών στην επιλογή της θεραπείας και της εθελοντικής συμμετοχής τους στη θεραπεία. Αυτό είναι ένα σημαντικό σημείο σε σχέση με την προσέγγιση και την μεταχείριση των χρηστών οι οποίοι σε διάφορες χώρες υποχρεώνονται να παρακολουθήσουν προγράμματα απεξάρτησης και υποβάλλονται σε απαράδεκτες «μεθόδους θεραπείας» ειδικά στα σωφρονιστικά καταστήματα.
4. Η σύσταση προς τα κράτη μέλη να προωθήσουν και να σχεδιάσουν στοχευμένες παρεμβάσεις για κατηγορίες όπως οι νέοι, οι γυναίκες και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.
5. Η προώθηση εναλλακτικών της τιμωρίας και της φυλάκισης, μέτρων.
6. Η λήψη μέτρων για τη διαθεσιμότητα και την πρόσβαση σε ελεγχόμενα οπιοειδή φάρμακα για την καταπολέμηση του πόνου.
7. Η συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερόμενων στη λήψη αποφάσεων σχετικά την πολιτική και την εφαρμογή των μέτρων που υιοθετούνται.

Το τελικό κείμενο δεν αναφέρεται –κι αυτό είναι ένα αρνητικό στοιχείο– σε σημαντικά θέματα που θα έπρεπε να θίξει. Μερικά απ' αυτά τα σημεία είναι:

1. Η λόγω έλλειψης ομοφωνίας αποφυγή αναφοράς στο θέμα της κατάργησης της θανατικής ποινής για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά
2. Η μη αποδοχή του όρου «μείωση της βλάβης»
3. Η παράλειψη αναφοράς στους χώρους επιτηρούμενης χρήσης, μιας δομής που έχει πραγματοποιηθεί από πολλές χώρες στα πλαίσια των πρακτικών μείωσης της βλάβης
4. Η παράλειψη της αποποινικοποίησης και απεγληματοποίησης της κατοχής μικρο-ποσοτήτων ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών για προσωπική χρήση. Δεν λήφθηκε έτσι υπόψη η σύσταση οργανισμών του ΟΗΕ, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, και μελών της επιστημονικής κοινότητας να καταργηθούν οι σχετικές διατάξεις στη νομοθεσία των χωρών μελών του ΟΗΕ.

5. Τέλος, η αποσιώπηση της συζήτησης που διεξάγεται σε παγκόσμια κλίμακα για το θέμα της κάνναβης.

Τα θετικά σημεία που περιέχει το τελικό έγγραφο της Ειδικής συνόδου του ΟΗΕ όσο και οι ελλείψεις που εντοπίσαμε πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο δράσης σε Εθνικό και τοπικό επίπεδο. Τελικά, είναι τα κράτη μέλη που πρέπει να αποφασίσουν ποια πολιτική επιθυμούν να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν. Οι συστάσεις του τελικού εγγράφου προσφέρουν αρκετό περιθώριο για διερεύνηση περισσότερο αποτελεσματικών και ανθρώπινων πολιτικών για τα ναρκωτικά.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η επιστημονική κοινότητα και ιδιαίτερα οι πολιτικοί παράγοντες όπως τα πολιτικά κόμματα και πρωτοβουλίες των άμεσα ενδιαφερόμενων που πλήττονται από τα ναρκωτικά, πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο ασκώντας πίεση στις κυβερνήσεις τους για την εφαρμογή των συστάσεων της Ειδικής Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 2016 (UNGASS 2016) και να προωθήσουν προτάσεις για τα θέματα που βρίσκονται ακόμη υπό συζήτηση. Το αποτέλεσμα πρέπει να είναι μια πολιτική και νομοθεσία για τα ναρκωτικά που προάγει τη δημόσια υγεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι πρακτική και αποτελεσματική. Βασικά στοιχεία αυτής της πολιτικής πρέπει να είναι:

- α) Η πλήρης και συστηματική αξιολόγηση των προγραμμάτων και των εφαρμοζόμενων μέτρων ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Ότι δεν λειτουργεί και δεν αποφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα πρέπει να αντικατασταθεί από άλλα μέτρα και μεθόδους.
- β) Η τήρηση της αρχής να λαμβάνονται υπόψη η σύγχρονη επιστημονική γνώση και οι κοινωνικές εξελίξεις.
- γ) Η ετοιμότητα και η πολιτική βούληση να προσαρμόζονται ανάλογα, οι πολιτικές και η νομοθεσία για να μπορούν να είναι αποτελεσματικότερες και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών και της κοινωνίας.

Οι επτά (7) παράγραφοι του εγγράφου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με επιχειρησιακές συστάσεις αποτελούν μια σημαντική κατευθυντήρια γραμμή για τις πρωτοβουλίες που οφείλουν να αναλάβουν τα κράτη μέλη κατά την προσεχή περίοδο. Τα 7 κεφάλαια αναφέρονται στα εξής θέματα:

- 1. Μείωση της ζήτησης και τα συναφή μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και της θεραπείας, καθώς και άλλων θεμάτων σχετικών με την υγεία
- 2. Εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε ελεγχόμενες ουσίες αποκλειστικά για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, αποτρέποντας παράλληλα την εκτροπή τους

3. Μείωση της προσφοράς και συναφή μέτρα. Αποτελεσματική επιβολή του νόμου. Αντιμετώπιση των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και προώθηση της δικαστικής συνεργασίας
4. Ναρκωτικά και ανθρώπινα δικαιώματα, νεολαία, παιδιά, γυναίκες και Κοινότητες
5. Διατομεακά ζητήματα αντιμετώπισης και καταπολέμησης του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών: συνεχώς εξελισσόμενη πραγματικότητα, τάσεις και υπάρχουσες συνθήκες, αναδυόμενες και εμμένουσες προκλήσεις και απειλές, συμπεριλαμβανομένων των νέων ψυχοδραστικών ουσιών, βάσει των τριών διεθνών συμβάσεων ελέγχου των ναρκωτικών και άλλων συναφών διεθνών μέσων
6. Ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας βάσει της αρχής της κοινής και επιμερισμένης ευθύνης
7. Εναλλακτική ανάπτυξη. Περιφερειακή, διαπεριφερειακή και διεθνής συνεργασία σχετικά με την ισόρροπη πολιτική ελέγχου των ναρκωτικών σε σχέση με την ανάπτυξη και την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών θεμάτων.

Οι προσεχείς δύο σύνοδοι της Επιτροπής Ναρκωτικών του 2018 και του 2019 και οι εξελίξεις των συζητήσεων του προγράμματος του ΟΗΕ για τους στόχους της ατζέντας 2030 «Μετασχηματισμός του κόσμου: η Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» θα πρέπει να καθορίσουν τις κατευθυντήριες γραμμές για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2030 δημιουργεί ευκαιρίες για την προσέγγιση της πολιτικής για τα ναρκωτικά σε σχέση με τα ζητήματα της ειρήνης, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της οικονομικής ανάπτυξης και της ισότητας. Οι συζητήσεις στο πλαίσιο αυτό μπορεί να έχουν θετική επίδραση στη διαδικασία εκσυγχρονισμού του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών. Η συζήτηση σχετικά με την πολιτική για τα ναρκωτικά στο πλαίσιο των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης θα ενισχύσει επίσης τη συνεργασία μεταξύ των Εθνικών και των τοπικών αρχών στο θέμα της αντιμετώπισης των ναρκωτικών και των ψυχοτρόπων ουσιών.

Στο μεταξύ θα συνεχιστούν οι μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες κρατών μελών του ΟΗΕ, όπως έχει συμβεί και κατά την τελευταία δεκαετία. Ειδικότερα, οι εξελίξεις σχετικά με καθεστώς της κάνναβης και της κόκας θα συνεχίσουν να απασχολούν τις χώρες μέλη του ΟΗΕ. Εκφράζεται έντονη αμφιβολία, από πολλούς πολίτες, επιστήμονες και επαγγελματίες στο πεδίο των ναρκωτικών ανά τον κόσμο, αν και κατά πόσο η συμπερίληψη της κάνναβης στις διεθνείς συμβάσεις ήταν μια σωστή απόφαση. Στη Λατινική Αμερική η αμφιβολία αφορά κυρίως την παραδοσιακή χρήση των φύλλων της κόκας Η περίπτωση

της Βολιβίας είναι χαρακτηριστική για το ζήτημα του φυτού της κόκας. Ο πρόεδρος της Βολιβίας, επεσήμανε ότι η συμπερίληψη του φύλλου της κόκας στην ενιαία σύμβαση του 1961 ήταν «ένα σημαντικό ιστορικό λάθος». Η Βολιβία πρότεινε και κατοχύρωσε στη δική της νομοθεσία τη νόμιμη καλλιέργεια της κόκας για παραδοσιακή χρήση δηλώντας επιφύλαξη για τις παραγράφους της ενιαίας σύμβασης του 1961 που αναφέρονται στην κατάργηση της μασήματος των φύλλων της κόκας.

Στην περίπτωση της κάνναβης, ένας αυξανόμενος αριθμός χωρών νομιμοποιεί την παραγωγή και χρήση κάνναβης για ιατρικούς σκοπούς. Οι διεθνείς συμβάσεις επιτρέπουν υπό ορισμένες συνθήκες αυτή τη ρύθμιση. Ωστόσο, οι περισσότερες χώρες τα τελευταία 60 χρόνια δεν επέτρεψαν, στην πράξη, τη ρύθμιση της κάνναβης για ιατρικούς σκοπούς. Η νομιμοποίηση της κάνναβης για ιατρική χρήση είναι εξέλιξη που δείχνει μια θετική εκτίμηση της κάνναβης ως φυτού με θεραπευτικά αποτελέσματα. Η κάνναβη για βιομηχανικούς σκοπούς επιτρέπεται. Σημαντικό είναι και το φαινόμενο της νομοθετικής ρύθμισης για την παραγωγή κάνναβης για ψυχαγωγική χρήση, πράγμα το οποίο είναι αντίθετο προς τις διεθνείς συμβάσεις. Η ρύθμιση της κάνναβης και για τις τρεις κατηγορίες (βιομηχανική, ιατρική και ψυχαγωγική) στην Ουρουγουάη καθώς και σε σημαντικό αριθμό πολιτειών των ΗΠΑ και πρόσφατα στον Καναδά είναι μια τάση που δείχνει ότι αρκετές χώρες παίρνουν αποστάσεις από τις διατάξεις των συμβάσεων και κάνουν αλλαγές στη νομοθεσία τους με την υποστήριξη των πολιτών τους. Δεδομένου ότι η κάνναβη είναι η πλέον χρησιμοποιούμενη ελεγχόμενη ουσία παγκοσμίως και οι απόψεις σχετικά με την επικινδυνότητα της είναι ποικίλες, είναι αναγκαίο τα επόμενα χρόνια να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η διεθνής κοινότητα πρέπει να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη τάση για αλλαγή του καθεστώτος της κάνναβης. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αξιολόγησε, πρόσφατα την κάνναβη. Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας για την Εξάρτηση από τα Ναρκωτικά πρότεινε αλλαγές στο καθεστώς της κάνναβης.

Πρότεινε την διαγραφή της κάνναβης και της ρητίνης από τον κατάλογο IV –όπου ανήκουν ιδιαίτερα επικίνδυνες ουσίες με λίγες ή καθόλου θεραπευτικές ιδιότητες– και αναγνώρισε έτσι τις θεραπευτικές ιδιότητες της κάνναβης. Η κανναβιδιόλη συστατικό της κάνναβης προτείνεται να μην συγκαταλέγεται στις Διεθνείς Συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών. Αυτή η αξιολόγηση είναι σημαντική για την περαιτέρω συζήτηση σχετικά με το καθεστώς της κάνναβης. Ανάμεσα στις προτάσεις που υποστηρίζονται υπάρχει και η πρόταση για ειδική διεθνή συνθήκη για την κάνναβη παρόμοια με τη Σύμβαση πλαίσιο για τον έλεγχο του καπνού Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

Ένας από τους κύριους λόγους για την αλλαγή του καθεστώτος της κάνναβης είναι η εκτεταμένη παράνομη καλλιέργεια και η εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος στη διακίνηση κάνναβης για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Τοπικοί παράγοντες όπως δήμαρχοι, τοπική αστυνομία και τοπικές κοινότητες βλέπουν το αδιέξοδο των σημερινών μέτρων και αναζητούν διαφορετικές μεθόδους για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στον τομέα μείωσης της βλάβης είναι για την πλειονότητα των χωρών ανά τον κόσμο αποδεκτή η φιλοσοφία, τα προγράμματα και οι πρακτικές μείωσης της βλάβης. Τόσο τοπικοί, εθνικοί και διεθνείς φορείς οι οποίοι ήταν στο παρελθόν αντίθετοι αποδέχονται τη μείωση της βλάβης παράλληλα με τα άλλα προγράμματα θεραπείας της εξάρτησης από τα ναρκωτικά. Η τάση που επικρατεί εστιάζεται στην αποδοχή της πολυμορφίας στην προσέγγιση της χρήσης και της εξάρτησης από ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες. Οι προκλήσεις του καιρού μας με την εμφάνιση νέων ψυχοδραστικών ουσιών, η επιρροή του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα επηρεάσει ουσιαστικά την προσέγγιση του φαινομένου των ναρκωτικών. Σίγουρα θα κερδίσει έδαφος η αρχή της προσέγγισης «εκ των κάτω προς τα άνω» αντί της «εκ των άνω προς τα κάτω» και για τα θέματα της αντιμετώπισης των ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Αυτό σημαίνει ότι θα αυξηθούν οι πρωτοβουλίες των τοπικών κοινοτήτων, των Δήμων και των Περιφερειών. Η πρόκληση για τις χώρες μέλη του ΟΗΕ και των διεθνών οργανισμών είναι σαφής. Θα πρέπει να ακουστεί η φωνή της κοινωνίας στη διαμόρφωση των μελλοντικών πολιτικών και στο πεδίο των ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά μπορεί να αποτελέσει ένα καλό πλαίσιο καθοδήγησης των χωρών του ΟΗΕ να διαμορφώσουν τις πολιτικές για τις ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες στη βάση της συνεργασίας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και στην εφαρμογή του κοινού τους κειμένου «Η κοινή μας δέσμευση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση και του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών».

*Θανάσης Αποστόλου
Διευθυντής της Εταιρείας ΔΙΟΓΕΝΗΣ,
Διάλογος Πολιτικής για τα Ναρκωτικά*

Φεβρουάριος 2019

Κεφάλαιο 1

Η ανάγκη μεταρρύθμισης της πολιτικής για τα ναρκωτικά

Η πολιτική για τα ναρκωτικά και η εφαρμογή της κατά τη διάρκεια των τελευταίων πενήντα ετών επικρίνεται όλο και περισσότερο για τον τιμωριστικό της χαρακτήρα και την αναποτελεσματικότητα της. Σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις περιοχές του κόσμου, διεξάγεται έντονη συζήτηση σχετικά με τη μεταρρύθμιση της τρέχουσας πολιτικής. Η πρακτική της θεραπείας των χρηστών ναρκωτικών και των εξαρτήσεων καθώς και οι πολιτικές αντιμετώπισης της παραγωγής και διακίνησης ναρκωτικών αλλάζουν. Αν και δεν υπάρχει ακόμη συναίνεση σχετικά με τις προτάσεις αλλαγής, σε αρκετές χώρες του κόσμου εφαρμόζονται ήδη εναλλακτικά της φυλάκισης μέτρα και σε τοπικό επίπεδο οι αρχές επιβολής του νόμου και οι υπηρεσίες κοινωνικής και δημόσιας υγείας συνεργάζονται και αναπτύσσουν πρωτοβουλίες για πιο ανθρώπινες και αποτελεσματικές πρακτικές. Η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση των σημερινών πολιτικών για τα ναρκωτικά έχει ενταθεί σημαντικά μετά από μια μελέτη του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα που δημοσιεύθηκε με την ευκαιρία της 100ής επετείου από την εφαρμογή του διεθνούς συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών¹. Η μελέτη παρείχε τις πληροφορίες και τα στοιχεία που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη του ΟΗΕ για την αξιολόγηση της πολιτικής διακήρυξης η οποία εγκρίθηκε στη Νέα Υόρκη το 1998 από την Ειδική Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά (UNGASS). Το σύνθημα που υιοθετήθηκε στην UNGASS 1998 ήταν: «Ένας κόσμος χωρίς ναρκωτικά. Μπορούμε να το πετύχουμε».

Επισκόπηση της εξέλιξης του Διεθνούς Συστήματος Ελέγχου των Ναρκωτικών

Κατά τη διάρκεια αιώνων της ανθρώπινης ιστορίας οι ψυχοδραστικές ουσίες χρησιμοποιήθηκαν για ιατρικούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς σε όλα τα μέρη

1. 100 χρόνια ελέγχου των ναρκωτικών http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/100_Years_of_Drug_Control.pdf - <https://www.unodc.org/unodc/en/aboutunodc/speeches/2008-03-10.html>.

του κόσμου. Η χρήση τους ελέγχθηκε σε μεγάλο βαθμό από θρησκευτικούς και κοινωνικούς κανόνες².

Η περίοδος της αποικιοκρατίας σε διάφορα μέρη του κόσμου και τα γεωπολιτικά και εμπορικά συμφέροντα επηρέασαν ουσιαστικά την παραγωγή και τη χρήση κυρίως του οπίου. Η Κίνα και άλλες χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας επηρεάστηκαν περισσότερο από την εισαγωγή και την εγχώρια παραγωγή οπίου. Η επιδημία του οπίου κατά το 19ο αιώνα σε αυτές τις χώρες και ιδιαίτερα στην Κίνα και η επέκταση της κατανάλωσης και του εθισμού από το όπιο σε αρκετές χώρες του κόσμου ήταν ο λόγος για τη διεθνή κοινότητα να λάβει μέτρα για την προστασία της υγείας των πολιτών και τη μείωση της παραγωγής και εμπορίας ναρκωτικών.

Από τις αρχές του 20ού αιώνα, η διεθνής κοινότητα προσάρμοσε συνεχώς το νομικό πλαίσιο του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές, γεωπολιτικές και οικονομικές εξελίξεις και τα συμφέροντα διαφόρων χωρών της τότε εποχής. Σημαντικά βήματα στην ανάπτυξη του νομικού πλαισίου των διεθνών συμφωνιών για τα ναρκωτικά ήταν: α) Η Διεθνής Σύμβαση της Χάγης για το όπιο του 1912, β) Η σύμβαση του 1925 η οποία συμπεριέλαβε την κάνναβη, μαζί με το όπιο και την κοκαΐνη, για πρώτη φορά ως ουσία υπό διεθνή έλεγχο, γ) η σύμβαση του 1931 για τον περιορισμό της παραγωγής και ρύθμιση της κατανομής των ναρκωτικών, δ) η σύμβαση του 1936 για την καταστολή της παράνομης διακίνησης επικίνδυνων ναρκωτικών. Η εν λόγω συνθήκη είναι η πρώτη που επικεντρώνεται ρητά στο θέμα του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και καθορίζει ορισμένες παραβιάσεις περί ναρκωτικών ως διεθνή εγκλήματα. ε) Το πρωτόκολλο συνθετικών ναρκωτικών του 1948. στ) Το Πρωτόκολλο Οπίου του 1953 που περιορίζει και ρυθμίζει την καλλιέργεια της παπαρούνας υποφόρου. Με το πρωτόκολλο αυτό, μόνον επτά χώρες εξουσιοδοτήθηκαν να παράγουν όπιο για εξαγωγή - η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ινδία, το Ιράν, η Τουρκία, η ΕΣΣΔ και η Γιουγκοσλαβία³.

Η Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά, 1961

Ο αριθμός των διεθνών συμφωνιών για τα ναρκωτικά είχε, κατά την δεκαετία του 1960, αυξηθεί σημαντικά. Υπήρχαν εννέα διεθνείς συμφωνίες τις οποίες δεν είχαν υπογράψει και επικυρώσει όλες οι χώρες. Αρκετές διατάξεις αλληλοεπικαλύπτονταν και οι χώρες μέλη του ΟΗΕ αισθάνθηκαν την ανάγκη να

2. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/100_Years_of_Drug_Control.pdf, p. 16.

3. Αυτόθι, σελ. 59-60.

τις κωδικοποιήσουν σε μια ενιαία σύμβαση. Μετά από 13 χρόνια διαπραγματεύσεων, η Ενιαία Σύμβαση υιοθετήθηκε το 1961 και τέθηκε σε ισχύ στις 13 Δεκεμβρίου 1964⁴. Το άρθρο 49 §1ε και το άρθρο 49 παράγραφος 2 της σύμβασης του 1961 ορίζουν ότι το μάσημα φύλλων κόκας πρέπει να εξαλειφθεί μέσα σε 25 χρόνια από την έναρξη ισχύος της ενιαίας σύμβασης και το άρθρο 49 παράγραφος 1στ ότι η χρήση κάνναβης, για άλλους σκοπούς εκτός από ιατρικούς και επιστημονικούς, πρέπει να διακοπεί το συντομότερο δυνατό αλλά εν πάση περιπτώσει μέσα σε 25 χρόνια.

Τροποποίηση της ενιαίας σύμβασης το 1972

Στη δεκαετία του 1960 σημειώθηκε αύξηση της χρήσης ναρκωτικών για ψυχαγωγικούς σκοπούς και αύξηση της παράνομης παραγωγής και διακίνησης κυρίως κάνναβης και ηρωίνης. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Νίξον κήρυξε τον «πόλεμο κατά των ναρκωτικών». Οι ΗΠΑ πρότειναν να συγκληθεί διάσκεψη για να συμφωνήσουν στην ενίσχυση και την εντατικοποίηση των προσπάθειών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών και την αντιμετώπιση των συνεπειών της προβληματικής χρήσης. Τον Μάρτιο του 1972 συγκλήθηκε στη Γενεύη διάσκεψη για την τροποποίηση της ενιαίας σύμβασης του 1961. Εγκρίθηκε ένα πρωτόκολλο που περιλαμβάνει 22 τροποποιήσεις της ενιαίας σύμβασης για τα ναρκωτικά. Τα περισσότερα κράτη που υπέγραψαν και επικύρωσαν την Ενιαία Σύμβαση συζήτησαν και επικύρωσαν αυτό το πρωτόκολλο. Μετά την ενιαία σύμβαση του 1961, ακολούθησε σειρά διεθνών συμφωνιών, στρατηγικών και πολιτικών δηλώσεων. Οι σημαντικότερες ήταν

- *Η Σύμβαση του 1971 για τις Ψυχοτροπικές Ουσίες*

- *Η Διεθνής Στρατηγική Ελέγχου Κατάχρησης Ναρκωτικών του 1981*

- *Η Διακήρυξη της Διεθνούς Διάσκεψης του 1987 περί Κατάχρησης και Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών και την Περιεκτική Διεπιστημονική Σκιαγράφηση των Μελλοντικών Δραστηριοτήτων Ελέγχου των Ναρκωτικών*

- *Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών και Ψυχοτρόπων Ουσιών του 1988.*

Η Σύμβαση για τις Ψυχοτρόπες Ουσίες, 1971

Η σύμβαση για τις ψυχοτρόπες ουσίες του 1971 ήταν αναγκαία λόγω της αυξανόμενης χρήσης αμφεταμινών στην Ιαπωνία και αργότερα στις σκανδιναβικές χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ. Επίσης, η χρήση και η

4. Αυτόθι, σελ. 60.

πολιτισμική επίδραση των ψυχεδελικών φαρμάκων ήταν ένας λόγος για τη διαπραγματεύση μιας νέας σύμβασης για τον έλεγχο αυτών των ουσιών.

Η διεθνής διάσκεψη του 1987 για την κατάχρηση ναρκωτικών και την παράνομη διακίνησή τους και η σύμβαση του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών 1988

Η στρατηγική του 1981 και η διεθνής διάσκεψη του 1987 για την κατάχρηση ναρκωτικών και την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και η ολοκληρωμένη διεπιστημονική περιγραφή μελλοντικών δραστηριοτήτων στον τομέα της καταπολέμησης της χρήσης ναρκωτικών, επαναβεβαιώνουν την πολιτική βούληση να αναληφθούν δραστικές ενέργειες κατά της κατάχρησης και της διακίνησης. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, η αύξηση της παραγωγής, της εμπορίας και της χρήσης δεν άλλαξε. Η κατάσταση συνοψίστηκε ως εξής: «Η άνοδος της τοξικομανίας από τη δεκαετία του 1960 αντιπροσωπεύει ένα άγνωστο ως τώρα φαινόμενο, τουλάχιστον όσον αφορά τις διαστάσεις του. Ο εθισμός έχει εξαπλωθεί σε ολόκληρο τον πλανήτη, δεν αφήνει ανεπηρέαστο σχεδόν κανένα έθνος, καμία κοινωνική τάξη και καμία ηλικία, ανεξαρτήτως φύλου και φυλής. Οι βλάβες που προκαλούνται στη φυσική ψυχολογική και κοινωνική υγεία των ατόμων και των κοινοτήτων έχουν καταστήσει τον εθισμό στα ναρκωτικά δημόσιο κίνδυνο σε παγκόσμια κλίμακα. Η τοξικομανία έχει γίνει σοβαρό ανησυχητικό φαινόμενο για πολλές κυβερνήσεις, διότι επηρεάζει τη δημόσια και κοινωνική υγεία και τους οικονομικούς πόρους ...»⁵. Στη μνήμη του αποτελέσματος της διεθνούς διάσκεψης για την κατάχρηση ναρκωτικών και την παράνομη διακίνηση το 1987, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε με το ψήφισμα A/ERS/42/112, της 93ης συνόδου της ολομέλειας τον Δεκέμβριο του 1987 «να τηρηθεί η 26η Ιουνίου κάθε έτους ως Παγκόσμια Ημέρα κατά της Κατάχρησης και Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών»⁶.

Η Διάσκεψη για την Κατάχρηση Ναρκωτικών και την Παράνομη Διακίνηση ακολουθήθηκε από αίτημα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών προς την Επιτροπή Ναρκωτικών» να ξεκινήσει κατά προτεραιότητα την προετοιμασία σχεδίου σύμβασης κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοδραστικών ουσιών.

Τον Δεκέμβριο του 1988, εγκρίθηκε στη Βιέννη η Σύμβαση κατά της παράνο-

5. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/100_Years_of_Drug_Control.pdf, σελ. 66.

6. Ψήφισμα A/RES/42/112, 93η σύνοδος ολομέλειας, Δεκέμβριος 1987 <http://www.un.org/documents/ga/res/42/a42r112.htm>.

μης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών.

Το άρθρο 3 παράγραφος 2 της Σύμβασης ορίζει ότι «κάθε συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να θεσπίσει τα μέτρα που είναι αναγκαία για να θεωρείται, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο, ποινικό αδίκημα, όταν διαπράττονται εκ προθέσεως, η κατοχή, η αγορά ή η καλλιέργεια ναρκωτικών ή ψυχοτρόπων ουσιών η προσωπική κατανάλωση που είναι αντίθετη προς τις διατάξεις της σύμβασης του 1961, της τροποποιημένης σύμβασης του 1961 ή της σύμβασης του 1971». Η σύμβαση παρέχει επίσης δυνατότητες για εναλλακτικά της καταδίκης μέτρα. Το άρθρο 3, παράγραφος 4γ, ορίζει ότι «σε κατάλληλες περιπτώσεις ήσσονος σημασίας, τα μέρη μπορούν να παρέχουν ως εναλλακτικές της καταδίκης λύσεις, όπως μέτρα που αφορούν στην εκπαίδευση, την αποκατάσταση ή την κοινωνική επανένταξη, καθώς και τη θεραπεία και τη μετέπειτα φροντίδα όταν ο δράστης είναι χρήστης ναρκωτικών». Αρκετές χώρες εξέφρασαν επιφύλαξη σε αυτό το άρθρο και μέχρι σήμερα είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Ένα άλλο άρθρο αυτής της σύμβασης που δημιούργησε παρανόηση λόγω των αντιφατικών διατάξεων είναι το άρθρο 14 §2. Καθορίζει, αφενός, ότι «κάθε συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της καλλιέργειας και την εξάλειψη των φυτών που περιέχουν ναρκωτικές ή ψυχοτρόπες ουσίες, όπως η παπαρούνα οπίου, της κόκας και των φυτών κάνναβης» και, αφετέρου, αναφέρει ότι «τα ληφθέντα μέτρα να σέβονται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις παραδοσιακές νόμιμες χρήσεις, όπου υπάρχουν ιστορικά στοιχεία για τη χρήση αυτή, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος».

Η εικοστή ειδική σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 1998

Η εφαρμογή της σύμβασης του 1988 είχε σαν αποτέλεσμα τη διάλυση ορισμένων από τα μεγάλα δίκτυα ναρκωτικών, αλλά η παραγωγή και η εμπορία ναρκωτικών ουσιών δεν μειώθηκε στο επίπεδο, το οποίο επιδιώκει η σύμβαση. Επίσης, η χρήση και η εξάρτηση από τα ναρκωτικά παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο. Η πολιτική κατάσταση της δεκαετίας του 1990 με το τέλος του ψυχρού πολέμου, τα ανοικτά σύνορα, το ελεύθερο εμπόριο, το διαδίκτυο και η παγκοσμιοποίηση επηρέασαν επίσης την πολιτική για τα ναρκωτικά. Ο παραδοσιακός διαχωρισμός μεταξύ χωρών παραγωγής και κατανάλωσης κατέστη άνευ σημασίας λόγω της αύξησης της χρήσης ναρκωτικών στις αναπτυσσόμενες χώρες και της παραγωγής διεγερτικών και συνθετικών ναρκωτικών ουσιών, αμφεταμινών στις ανεπτυγμένες χώρες. Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε στην 51η σύνοδο (1996-1997) το ψήφισμα A/RES/51/64, όπου επισημαίνει ότι «παρά τις αυξημένες προσπάθειες των κρατών και των σχετικών διεθνών οργανισμών, υπάρχει παγκόσμια επέκταση της παράνομης

ζήτησης, παραγωγής και της εμπορίας ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των συνθετικών και των νέων ψυχοδραστικών ουσιών, που απειλούν την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία εκατομμυρίων ατόμων, ιδίως των νέων, σε όλες τις χώρες, καθώς και τα πολιτικά και κοινωνικοοικονομικά συστήματα και την σταθερότητα, εθνική ασφάλεια και κυριαρχία ενός αυξανόμενου αριθμού κρατών». Η Συνέλευση αποφάσισε «να συγκαλέσει ειδική σύνοδο προκειμένου να εξετάσει την καταπολέμηση της παράνομης παραγωγής, της πώλησης, της ζήτησης, της κυκλοφορίας και της διανομής ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών και συναφών δραστηριοτήτων και να προτείνει νέες στρατηγικές, μεθόδους, πρακτικές δράσεις και ειδικά μέτρα για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας για την αντιμετώπιση του προβλήματος των παράνομων ναρκωτικών⁷». Η ειδική σύνοδος πραγματοποιήθηκε από τις 8-10 Ιουνίου 1998 και ενέκρινε την πολιτική διακήρυξη για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών⁸. Η ειδική σύνοδος υιοθέτησε επίσης τη δήλωση για τις κατευθυντήριες αρχές για τη μείωση της ζήτησης ναρκωτικών και τα σχέδια δράσης για τη διεθνή συνεργασία για την εξάλειψη των παράνομων ναρκωτικών και την εναλλακτική ανάπτυξη κατά της παράνομης παρασκευής, της εμπορίας και της κατάχρησης των διεγερτικών τύπου αμφεταμίνης και των προδρόμων ουσιών τους, της δικαστικής συνεργασίας και της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁹. Οι φιλοδοξίες αυτής της ειδικής συνόδου ήταν πολύ υψηλές. Ο γενικός γραμματέας Kofi Annan έκανε αναφορά στη δραματική διάδοση των ναρκωτικών τα τελευταία 30 χρόνια και εξέφρασε την ελπίδα ότι τα κράτη δεσμεύονται να κάνουν πραγματική πρόοδο προς την κατεύθυνση της εξάλειψης των ναρκωτικών μέχρι το έτος 2008. Στις δηλώσεις του τόνισε επίσης ότι «αυτή η σύνοδος θα μείνει στην ιστορία ως η στιγμή που η διεθνής κοινότητα βρήκε κοινό έδαφος να αναλάβει σοβαρά αυτό το καθήκον ... Όταν οι ιστορικοί θα μελετήσουν το έργο της ανθρωπότητας στον τομέα ελέγχου των ναρκωτικών, θα περιγράψουν τις επόμενες ημέρες ως το σημείο όπου η τάση αυτή αντιστράφηκε». Το μήνυμα αυτής της UNGASS ήταν «Ένας κόσμος χωρίς ναρκωτικά, μπορούμε να το πετύχουμε». Η ιδέα ήταν να ακολουθηθούν αυστηρά οι συμφωνίες και τα κράτη έπρεπε να αναφέρουν την πρόοδο που έχει σημειωθεί κάθε δύο χρόνια ξεκινώντας από το 2011.

7. Resolution General Assembly www.un.org/documents/ga/res/51/ares51-64.htm.
8. https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/ΠολιτικήΔιακήρυξη/Political_Declaration_1998/1998-Political-Declaration_A-RES-S-20-2.pdf.
9. [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/S-20/14\(SUPP\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/S-20/14(SUPP)).

Η αξιολόγηση της Ειδικής Συνέλευσης του 1998 ήταν τελικά μια αυτο-αξιολόγηση των κρατών μελών που αναφέρονταν στη διαδικασία και όχι στα αποτελέσματα των προσπάθειών που έγιναν. Η μελέτη του UNODC σχετικά με τα 100 χρόνια ελέγχου των ναρκωτικών δηλώνει ότι μια «αξιολόγηση των αποτελεσμάτων», η οποία προτάθηκε αλλά απορρίφθηκε, θα ήταν προβληματική διότι στην πλειονότητα τους οι χώρες δεν είχαν το 1998 διαθέσιμα τα αναγκαία προς τούτο βασικά στοιχεία. Η «Πολιτική Διακήρυξη» βέβαια αποδείχθηκε, σύμφωνα με τη μελέτη του UNODC, «πολύτιμο εργαλείο, καθώς ενθάρρυνε ορισμένες χώρες να ανανεώσουν τις προσπάθειές τους στον τομέα του ελέγχου των ναρκωτικών και την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας»¹⁰.

Αναγνώριση των αρνητικών πτυχών του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών

Η πρόοδος του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών από το 1909 έως το 2008, όπως αντικατοπτρίζεται στην έκθεση του UNODC, έδειξε ότι η διεθνής κοινότητα κατάφερε να δημιουργήσει ένα σύστημα ελέγχου που έχει γίνει αποδεκτό και εφαρμόζεται σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου. Η χρήση του οπίου έχει μειωθεί σε σύγκριση με τον αριθμό των χρηστών οπίου στην Κίνα και τη Νοτιοανατολική Ασία τον 19ο αιώνα, η παραγωγή οπίου μειώθηκε στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας αλλά στην Αφγανιστάν σημειώθηκε ταχεία επέκταση της παραγωγής οπίου. Αρκετά νέα συνθετικά ναρκωτικά (αμφότερα τύπου Αμφεταμίνης Οι διεγερτικές ουσίες (ATS) και οι νέες ψυχοδραστικές ουσίες (NPS) βρίσκονται τώρα στην αγορά των ναρκωτικών, η οποία δεν υπήρχε πριν από έναν αιώνα. Η χρήση τους είναι ευρέως διαδεδομένη. Η κάνναβη – η πιο διαδεδομένη ουσία – και η χρήση κοκαΐνης είναι επίσης υψηλότερες από ό,τι πριν από 100 χρόνια. Η εικόνα της κατάστασης των ναρκωτικών στον κόσμο μετά από τα 10 χρόνια της Ειδικής Συνόδου της Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών το 1998 έρχεται σε αντίθεση με τη φιλοδοξία ενός «κόσμου χωρίς ναρκωτικά». Η μελέτη διαπίστωσε εξάλλου ότι το τρέχον σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών είχε επίσης πολλές απροσδόκητες αρνητικές συνέπειες.

Η πιο σημαντική αρνητική πτυχή είναι η δημιουργία μιας «επικερδούς και βίαιης μαύρης αγοράς» παράνομων ναρκωτικών που ελέγχεται και διαχειρίζεται από ένα ισχυρό κύκλωμα εγκληματικών οργανώσεων.

Το δεύτερο αρνητικό σημείο είναι αυτό που η μελέτη αποκαλεί «μετατόπιση πολιτικής». Η καταπολέμηση της μαύρης αγοράς ναρκωτικών και οι κυρώ-

10. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/100_Years_of_Drug_Control.pdf, p. 72.

σεις που επιβάλλονται όπως η τιμωρία και η φυλάκιση ως μέσο αποθάρρυνσης και πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών αποτέλεσε προτεραιότητα. Αυτή η επιλογή απαιτούσε πόρους. Η συνέπεια ήταν μια μεγάλη δαπάνη δημόσιων πόρων για την αστυνομία και το σύστημα φυλακών. Η κατανομή πόρων για την αντιμετώπιση του προβλήματος με προγράμματα απεξάρτησης, πρόληψης και θεραπείας και η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας άρχισαν να εφαρμόζονται κατά την δεκαετία του 1980.

Η τρίτη «ακούσια συνέπεια» είναι η γεωγραφική μετατόπιση. Αυτό συχνά ονομάζεται το φαινόμενο του μπαλονιού, επειδή η συμπίεση (με αυστηρότερους ελέγχους) σε ένα μέρος προκαλεί οίδημα (δηλαδή αύξηση) σε άλλο σημείο ... «Το αποτέλεσμα δεν είναι πραγματική μείωση της παραγωγής αλλά αλλαγή τόπου».

Το τέταρτο σημείο αφορά το φαινόμενο της εκτόπισης των ουσιών. Για παράδειγμα, όταν η χρήση μιας ναρκωτικής ουσίας εξασθενεί στην αγορά, οι προμηθευτές και οι χρήστες μετακινούνται σε μια άλλη ουσία (από την ηρωίνη στην κοκαΐνη ή γενικότερα από τα ναρκωτικά έως το οινόπνευμα).

Το πέμπτο αρνητικό σημείο είναι η επίδραση των παρεμβάσεων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης που επηρεάζει κυρίως τους ευάλωτους πληθυσμούς και οδηγεί σε περαιτέρω περιθωριοποίηση και συρρίκνωση των υπηρεσιών για θεραπεία και κοινωνική επανένταξη. Ο εκτελεστικός διευθυντής του UNODC στην έκθεσή του προς την 51η Σύνοδο της Επιτροπής για τα Ναρκωτικά το 2008, με τίτλο «Κάνοντας το σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών κατάλληλο για το σκοπό του»: συνοψίζει ως εξής την αντίληψη που υπάρχει στα μέσα ενημέρωσης και το ευρύ κοινό για την αποτελεσματικότητα του σημερινού συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών:

Αυτό που πολλοί άνθρωποι βλέπουν είναι:

- πολύ έγκλημα,
- πολύ μεγάλη εγκληματική αγορά.
- Πολλοί άνθρωποι στη φυλακή.
- Λίγοι άνθρωποι σε θεραπεία.
- Πολλοί πόροι στην επιβολή του νόμου.
- Ελάχιστοι πόροι για την πρόληψη, τη θεραπεία, την αποκατάσταση και τη μείωση της βλάβης.
- Ελάχιστοι μηχανισμοί διεθνούς συνεργασίας για τη μείωση της ζήτησης για παράνομες ναρκωτικές ουσίες και την άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών τους.

- Ελάχιστη εκτίμηση του γεγονότος ότι η οικονομία των ναρκωτικών ευδοκίμει όταν οι κυβερνήσεις είναι αμελείς ή ο έλεγχός τους είναι ανεπαρκής.

- Πολύ μεγάλη έμφαση στην παράνομη καταστροφή των καλλιεργειών και πολύ λίγοι πόροι για αναπτυξιακή βοήθεια στους αγρότες»¹¹.

Τα ευρήματα αυτά δεν ήταν νέα. Οι επιστήμονες και άλλοι επαγγελματίες στον τομέα των ναρκωτικών είχαν συχνά δημοσιεύσει γι' αυτά τα θέματα. Η αναφορά της έκθεσης του UNODC επιβεβαιώνει πράγματι τις απόψεις επιστημόνων, ερευνητών, επαγγελματιών και ΜΚΟ ότι το σημερινό σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών πρέπει να προσαρμοστεί στις νέες πραγματικότητες.

Μία από τις κύριες αλλαγές που πρέπει να εισαχθούν είναι η διαφορετική προσέγγιση των χρηστών ναρκωτικών και των ανθρώπων που εξαρτώνται από τα ναρκωτικά. Δεν πρέπει να θεωρούνται εγκληματίες, αλλά ως άνθρωποι που έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άλλους πολίτες στην υγεία και στη θεραπεία.

Στο έγγραφο «Κάνοντας το σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών κατάλληλο για το σκοπό του», ο διευθυντής του UNODC υπέβαλε πρόταση για τη μελλοντική πορεία. Τόνισε ότι πρέπει να γίνουν τρία πράγματα ενόψει της πολιτικής για την καταπολέμηση των ναρκωτικών κατά την επόμενη δεκαετία:

- *Πρώτον, τα κράτη μέλη πρέπει να επαναβεβαιώσουν τις βασικές αρχές του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών.*

- *Δεύτερον θα πρέπει να βελτιώσουν την απόδοση του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών*

- *Τρίτον πρέπει να αντιμετωπίσουν τις ακούσιες συνέπειες, να τις περιορίσουν και στη συνέχεια να τις ανατρέψουν.*

Ο εκτελεστικός Διευθυντής του Γραφείου του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά και το έγκλημα ήταν αισιόδοξος ότι αυτό το σχέδιο θα μπορούσε να επιτύχει. «Υπάρχει πράγματι ένα πνεύμα αλλαγής στον αέρα για να καταστούν οι συμβάσεις κατάλληλες για το σκοπό που υιοθετήθηκαν και να προσαρμοσθούν σε μια πραγματικότητα η οποία είναι σημαντικά διαφορετική από τη στιγμή που έχουν συνταχθεί. Οι στόχοι των συμβάσεων για τα ναρκωτικά δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί, αλλά οι πολυμερείς μηχανισμοί υπάρχουν για την επίτευξή τους»¹².

11. <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/speeches/2008-03-10.html>, σελ. 12.

12. <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/speeches/2008-03-10.html>, σελ. 13.

Η πολιτική διακήρυξη του 2009

Η διεθνής συζήτηση που ακολούθησε έδειξε ότι στην πλειοψηφία τους τα κράτη μέλη του ΟΗΕ δεν είναι ακόμη πρόθυμα να κάνουν μεγάλες αλλαγές στο τρέχον σύστημα. Στην πολιτική διακήρυξη του 2009 δεν υπάρχει τίποτα που να δείχνει ένα πνεύμα αλλαγής και μεταρρυθμίσεων. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ότι το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών αντιμετωπίζεται αποτελεσματικότερα σε πολυμερές πλαίσιο και ότι οι τρεις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών και άλλα σχετικά διεθνή ντοκουμέντα παραμένουν ο ακρογωνιαίος λίθος του διεθνούς συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών και παροτρύνουν όλα τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη προσχωρήσει σ' αυτά να λάβουν τα σχετικά μέτρα για την προσχώρηση και την επικύρωσή τους¹³. Η διακήρυξη επέμεινε επίσης στο σύνθημα «ένας κόσμος ελεύθερος από ναρκωτικά» και απέφυγε να χρησιμοποιήσει τον όρο «μείωση της βλάβης». Η συνάντηση υψηλού επιπέδου του 2019 που θα αξιολογήσει την πολιτική διακήρυξη αποτελεί σημαντική στιγμή για τις συστάσεις και τις αποφάσεις σχετικά με τη δέσμευση των κρατών μελών να εργαστούν για την προτεραιότητα της «δημόσιας υγείας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Στην παράγραφο «Το έγγραφο έκθεσης UNGASS και η συνεδρίαση υψηλού επιπέδου το 2019» (Κεφάλαιο 6) θα το συζητήσουμε λεπτομερέστερα.

13. Πολιτική διακήρυξη και σχέδιο δράσης για τη διεθνή συνεργασία προς μια ολοκληρωμένη και ισόρροπη στρατηγική αντιμετώπισης του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών. http://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_52/PoliticalDeclaration2009_V0984963_E.pdf.

Κεφάλαιο 2

Σημάδια επαναπροσανατολισμού της πολιτικής

Η ενδιάμεση αξιολόγηση της πολιτικής διακήρυξης του 2009

Κατά την επόμενη πενταετία 2009-2014, η συζήτηση για τη μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο πολιτικής για τα ναρκωτικά υπήρξε εντονότερη σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο παρά την πολιτική διακήρυξη του 2009. Τα αποτελέσματα των εκθέσεων και των δηλώσεων που υποβλήθηκαν από οργανώσεις και οργανισμούς κατά την προετοιμασία της συνόδου υψηλού επιπέδου το 2014 αποτέλεσαν τη βάση για περαιτέρω συζήτηση και νέες δράσεις. Στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών, η επιρροή του κινήματος για αλλαγή του σημερινού συστήματος αντανακλάται στα έγγραφα που εξέδωσε το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) ως συμβολή στην ενδιάμεση αξιολόγηση της πολιτικής διακήρυξης του 2009 η οποία έλαβε χώρα το Μάρτιο του 2014.

Εστίαση στη δημόσια υγεία

Ο Διευθυντής του Γραφείου του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα αναφερόμενος στο θέμα των μελλοντικών προκλήσεων για την πολιτική των ναρκωτικών επισημαίνει ότι η φυλάκιση ατόμων για χρήση ναρκωτικών αυξάνει την ευπάθειά τους στις διαταραχές από τη χρήση ναρκωτικών και σε πολλαπλές καταστάσεις όπως της φυματίωσης και της ιογενούς ηπατίτιδας. Μια προσέγγιση του θέματος των ναρκωτικών με επίκεντρο την δημόσια υγεία, πρέπει να εξετάσει εναλλακτικές λύσεις για την ποινικοποίηση και τη φυλάκιση ατόμων με διαταραχές από την χρήση ναρκωτικών¹. Στο ίδιο έγγραφο ο διευθυντής του UNODC παροτρύνει τα κράτη μέλη «να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα και να υιοθετήσουν μια ισόρροπη προσέγγιση μεταξύ

-
1. Συμβολή του Εκτελεστικού Διευθυντή της Υπηρεσίας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα στην αξιολόγηση υψηλού επιπέδου της εφαρμογής της Πολιτικής Διακήρυξης και του Σχεδίου Δράσης 2009 για τη Διεθνή Συνεργασία προς μια Ολοκληρωμένη και Ισορροπημένη Στρατηγική για την Καταπολέμηση του Παγκόσμιου Προβλήματος Ναρκωτικών, η οποία έλαβε χώρα στην Επιτροπή για τα Ναρκωτικά το 2014 (σημείο 52, σελ. 16) <https://www.unodc.org/documents/hlr/V1388514e.pdf>.

των στρατηγικών μείωσης της προσφοράς και μείωσης της ζήτησης με την ανακατανομή των πόρων που διατίθενται για τις πολιτικές ελέγχου των ναρκωτικών, δίνοντας μεγαλύτερη προσοχή στη δημόσια υγεία, την πρόληψη της τοξικομανίας, την αντιμετώπιση των διαταραχών της χρήσης ναρκωτικών και την πρόσβαση σε ελεγχόμενα φάρμακα για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς». Ενώ τα κράτη μέλη υιοθετούν ψηφίσματα που ζητούν μια ισόρροπη προσέγγιση στη μείωση της ζήτησης και στη μείωση της προσφοράς, οι αριθμοί δείχνουν σαφώς ότι η εφαρμογή των συμβάσεων για τα ναρκωτικά είναι άنيση και μη εξισορροπημένη. Πρέπει να διευρυνθεί η πρόληψη στη βάση αποδεικτικών στοιχείων, καθώς και τα προγράμματα θεραπείας, μείωσης της βλάβης και κοινωνικής αποκατάστασης και ένταξης». Ένα άλλο σημαντικό έγγραφο που υπέβαλε το UNODC στην πεντηκοστή έβδομη σύνοδο της Επιτροπής για τα Ναρκωτικά το 2014, ως συμβολή στις διαβουλεύσεις για την ενδιάμεση αξιολόγηση της πολιτικής διακήρυξης του 2009 και ενόψει της ειδικής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης για το παγκόσμιο πρόβλημα ναρκωτικών το 2016 είναι το έγγραφο «Οι διατάξεις της πολιτικής για τα ναρκωτικά από τις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών»². Το έγγραφο είναι μια προσπάθεια να επισημανθεί ότι η προσέγγιση που υιοθετήθηκε από τις τρεις συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών είναι επικεντρωμένη στην υγεία, με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας. Το έγγραφο αναγνωρίζει ότι «πολλές χώρες έχουν πράγματι χρησιμοποιήσει τη φυλάκιση και την αυστηρή τιμωρία ως κυρώσεις για την παραβίαση ορισμένων διατάξεων των Συμβάσεων». Πολλές από αυτές τις χώρες συμπεριέλαβαν ακόμη και αυστηρές τιμωρίες και κυρώσεις για την κατοχή μικρών ποσοτήτων ελεγχόμενων ναρκωτικών για προσωπική χρήση, συμβάλλοντας στη λαϊκή αντίληψη η οποία εξισώνει τον έλεγχο των ναρκωτικών με ένα καθαρά «κατασταλτικό καθεστώς» και στον περιορισμό στην ιατρική και επιστημονική χρήση με βάση την αρχή της «απαγόρευσης». Το έγγραφο υποστηρίζει ότι «αυτό δεν είναι το όραμα των Συμβάσεων. Οι Συμβάσεις αποσκοπούν στην προστασία της δημόσιας υγείας, παρέχοντας ένα νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που καλύπτει τη χρήση ελεγχόμενων ναρκωτικών ουσιών και ψυχοτρόπων ουσιών μέσω ειδικών κλινικών επεμβάσεων».

Σε εννέα παραγράφους, το έγγραφο απαντά στα ακόλουθα ερωτήματα: I. Δεσμεύουν οι συμβάσεις για τα ναρκωτικά τις κυβερνήσεις να εφαρμόσουν ένα απαγορευτικό καθεστώς; II. Εμποδίζουν οι συμβάσεις τη διαθεσιμότητα

2. Διατάξεις πολιτικής για τα ναρκωτικά από τις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου ναρκωτικών, https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_57/E-CN7-2014CRP05_V1400819_E.pdf.

ελεγχόμενων φαρμάκων για ιατρικούς σκοπούς; III. Αντιμετωπίζουν οι Συμβάσεις τους χρήστες ναρκωτικών ως εγκληματίες για τους οποίους απαιτείται τιμωρία; IV. Υποστηρίζουν οι Συμβάσεις χωρίς επιφυλάξεις παρεμβάσεις για την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών και την αντιμετώπιση της τοξικομανίας; V. Υποστηρίζουν οι συμβάσεις την υποχρεωτική θεραπεία; VI. Είναι οι συμβάσεις εναντίον των στρατηγικών μείωσης της βλάβης; VII. Είναι οι συμβάσεις κατά της χρήσης ελεγχόμενων ναρκωτικών φαρμάκων στη θεραπεία της τοξικομανίας; VIII. Είναι οι συμβάσεις κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; IX. Υποστηρίζουν οι συμβάσεις τη θανατική ποινή για εγκλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά; Σε όλες αυτές τις ερωτήσεις οι απαντήσεις είναι αρνητικές.

«Οι Συμβάσεις καλούν επανειλημμένα» σύμφωνα με το έγγραφο του UNODC «για την κοινωνική συνοχή και την επανένταξη των χρηστών ναρκωτικών και δεν αντιμετωπίζουν τους χρήστες παράνομων ναρκωτικών και εξαρτημένα άτομα ως εγκληματίες για να περιθωριοποιηθούν. Οι συμβάσεις προσφέρουν ευκαιρίες για αποκατάσταση και επανένταξη στην κοινωνία, χωρίς να αντικατοπτρίζουν μια τιμωρητική στάση. Αυτό το πλαίσιο χρησιμεύει για να δεσμευθούν τα συμβαλλόμενα κράτη να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στην κοινωνική επανένταξη των χρηστών παράνομων ναρκωτικών και να αναγνωρίσουν ότι τα άτομα που πλήττονται από ναρκωτικά και ιδιαίτερα τα εξαρτημένα άτομα, δεν χρειάζονται τιμωρία, αλλά κοινωνική προστασία, υγειονομική περίθαλψη και αλληλεγγύη της κοινότητας» (σελ. 6).

«Συνεπώς», συνεχίζει το κείμενο, «οι συμβάσεις δεν απαιτούν απόλυτα την τιμωρία κατοχής, αγοράς ή καλλιέργειας για προσωπική χρήση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, σύμφωνα με τις συμβάσεις, είναι δυνατή η αποποινικοποίηση της κατοχής, αγοράς ή καλλιέργειας ελεγχόμενων ναρκωτικών για προσωπική χρήση, υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Πρέπει να σημειωθεί ότι η αποποινικοποίηση δεν ισοδυναμεί με απεγκληματοποίηση. Η κατοχή ναρκωτικών για προσωπική χρήση παραμένει παράνομη (αξιόποινη πράξη), αλλά η απόφαση που ελήφθη ως απάντηση σε αυτό το αδίκημα δεν οδηγεί απαραίτητα σε τιμωρία. Στην πραγματικότητα, μια πιο αποτελεσματική εναλλακτική λύση στην τιμωρία μπορεί να είναι η κοινωνική προστασία και οι υπηρεσίες αποτοξίνωσης, η υγειονομική περίθαλψη, η θεραπεία της εξάρτησης και η επανένταξη στην κοινωνία» (σελ. 7).

Στο θέμα της μείωσης της βλάβης, το κείμενο επισημαίνει ότι «ότι οι συμβάσεις δεν είναι κατά των στρατηγικών μείωσης της βλάβης, όταν η μείωση των επιβλαβών συνεπειών δεν πραγματοποιείται απομονωμένα ή ως εναλλακτική λύση για τη μείωση της ζήτησης. Κατά τη σύνταξη των συμβάσεων, τα μέτρα για την πρόληψη των συνεπειών στην υγεία και για τις κοινωνικές συνέπειες

της χρήσης ναρκωτικών και της εξάρτησης δεν ήταν τόσο ανεπτυγμένα όσο στις τελευταίες δεκαετίες. Έτσι, οι συμβάσεις του 1961 και του 1971 αναφέρονται μόνο «στη θεραπεία, την παιδεία, τη φροντίδα, την αποκατάσταση ή την κοινωνική επανένταξη» και «το 2009 τα κράτη μέλη υποστήριξαν ομόφωνα την άποψη ότι η προστασία της υγείας των χρηστών ναρκωτικών και η παροχή πρωτοβάθμιας κοινωνικής βοήθειας σε άτομα που δεν έχουν το κίνητρο να συμμετάσχουν σε παρεμβάσεις θεραπείας ή έχουν υποτροπιάσει στα ναρκωτικά μετά τη θεραπεία, αποτελεί ουσιαστική δέσμευση για κάθε κράτος μέλος.

Στην παράγραφο σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι όσον αφορά τις συνέπειες της εφαρμογής ενός συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών, η σύμβαση του 1961 προβλέπει τη δυνατότητα να μην τιμωρούνται οι χρήστες ναρκωτικών που έχουν στην κατοχή τους ναρκωτικά για προσωπική χρήση. Στην πράξη, αυτό σημαίνει μετατόπιση της θεσμικής αντιμετώπισης αυτού του ευάλωτου πληθυσμού από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Καμία διάταξη των συμβάσεων δεν δικαιολογεί την τιμωρία ή άλλες ενέργειες που αντιβαίνουν άμεσα στα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως τα βασανιστήρια, η ταπείνωση κατά τη θεραπεία και ο εξαναγκασμός, που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν εφαρμοστεί από ορισμένα κράτη μέλη στο όνομα του ελέγχου των ναρκωτικών. Αυτή η προσέγγιση αντίκειται στις διατάξεις των Συμβάσεων και παρερμηνεύει το αντικείμενο και το σκοπό τους. Το δικαίωμα θεραπείας για διαταραχές από τη χρήση ναρκωτικών, χωρίς στίγμα και διάκριση, είναι το ίδιο με το δικαίωμα θεραπείας για οποιαδήποτε άλλη χρόνια πάθηση στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Αυτό υπογραμμίστηκε πρόσφατα από το Πρόγραμμα UNODC και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) για τη θεραπεία και την περίθαλψη της εξάρτησης από τα ναρκωτικά» (σελ. 14).

Στα δύο αυτά έγγραφα αξίζει να δοθεί η δέουσα προσοχή από τα κράτη μέλη, ιδιαίτερα από τα κράτη που πιστεύουν ότι οι διεθνείς συμβάσεις δεν επιτρέπουν την αποποινικοποίηση, τη μείωση της βλάβης, το δικαίωμα στη θεραπεία και άλλες εκτός από τις τρέχουσες πολιτικές αντιμετώπισης των ναρκωτικών. Όσοι θεωρούν απαραίτητο τον εκσυγχρονισμό του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτά τα κείμενα ως υποστήριξη για προτάσεις μεταρρύθμισης της πολιτικής για τα ναρκωτικά και μεταρρύθμιση του νόμου περί ναρκωτικών στις χώρες τους.

Ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτική για τα ναρκωτικά

Το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως βασικού πυλώνα της πολιτικής για τα ναρκωτικά δεν ήταν αυτονόητο πριν το 2008. Χρειάστηκε πολλή συ-

ζήτηση στην Επιτροπή Ναρκωτικών του ΟΗΕ για να αποφασιστεί εάν τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει ή όχι να θεωρηθούν ένα θέμα που έπρεπε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής των ναρκωτικών.

Ορισμένες χώρες αντιτίθεντο στην ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως ουσιώδες στοιχείο της πολιτικής για τα ναρκωτικά και αμφισβήτησαν την αρμοδιότητα της Επιτροπής για τα Ναρκωτικά να διαπραγματευτεί αυτό το θέμα.

Το 2008, η Ουρουγουάη ανέλαβε την πρωτοβουλία –υποστηριζόμενη από τη Βολιβία, την Αργεντινή και την Ελβετία– να υποβάλει σχέδιο ψηφίσματος με τίτλο «Κατάλληλη ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών για τη διεθνή πολιτική ελέγχου των ναρκωτικών». Οι αντιδράσεις ήταν ποικίλες κυρίως από τις χώρες που δεν είχαν για τη χώρα τους θετικά στοιχεία για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων στην Επιτροπή για τα Ναρκωτικά (CND), το κείμενο του σχεδίου ψηφίσματος τροποποιήθηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου, από τον τίτλο μέχρι και όλο το σκεπτικό και τις προτάσεις. Ο τίτλος τελικά διατυπώθηκε ως «Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του UNODC και άλλων φορέων του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με το άρθρο 2 της Πολιτικής Δήλωσης της UNGASS του 1998»³.

Παρά τις δυσκολίες, η αποδοχή αυτού του ψηφίσματος από την Επιτροπή Ναρκωτικών ήταν ένα ιστορικό γεγονός, διότι για πρώτη φορά από την ίδρυση της Επιτροπής Ναρκωτικών του ΟΗΕ το 1946, το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συζητήθηκε και εγκρίθηκε από την Επιτροπή. Το γεγονός καθ' αυτό, ότι η Επιτροπή για τα ναρκωτικά ασχολήθηκε με τα ανθρώπινα δικαιώματα 62 χρόνια μετά την ίδρυσή της, είναι ενδεικτικό του αρνητικού κλίματος που επικράτησε όλα αυτά τα χρόνια, σε σχέση με αυτό το ζήτημα. Το ψήφισμα που ενέκρινε η Επιτροπή για τα Ναρκωτικά ήταν η αρχή μιας εμπεριστατωμένης μελέτης των θεμάτων τα οποία το ισχύον διεθνές σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όπως συμφωνήθηκε από τη διεθνή κοινότητα. Οργανισμοί όπως το «Παρατηρητήριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Human Rights Watch), Η Διεθνής Οργάνωση για τη Μείωση της Βλάβης (Harm Reduction International/Ihra) και άλλες οργανώσεις και

3. Ψήφισμα 51/12 Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά και το έγκλημα και άλλων οντοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την εφαρμογή των διεθνών συνθηκών ελέγχου των ναρκωτικών https://www.unodc.org/organismos/egggrafa/epitropes/CND/Drug_Resolutions/2000-2009/2008/CND_Res2008-12e.pdf.

οργανισμοί κατέγραψαν λεπτομερειακά και εμπεριστατωμένα τα σημεία που αφορούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα αντιμετώπισης του φαινομένου των ναρκωτικών.

Το Δικαίωμα στη θεραπεία

Στις διεθνείς συμβάσεις και στα συντάγματα των επιμέρους κρατών διασφαλίζεται το δικαίωμα κάθε ατόμου να έχει πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη. Ωστόσο, στην περίπτωση των εξαρτημένων από τα ναρκωτικά, αυτό το δικαίωμα παραβιάζεται σε πολλές χώρες του κόσμου. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμβαίνουν συχνά με το δικαιολογητικό ότι οι εξαρτημένοι από ναρκωτικά μπορούν, αν θέλουν, να σταματήσουν να χρησιμοποιούν, αλλά δεν έχουν το κίνητρο και την επιμονή να το κάνουν. Σε πολλές περιπτώσεις, ο νομοθέτης είναι της άποψης ότι τα άτομα που εξαρτώνται από τα ναρκωτικά πρέπει να εξαναγκάζονται σε αποτοξίνωση και υποχρεωτική θεραπεία. Τέτοιες πρακτικές έχουν εφαρμοστεί και εξακολουθούν να ισχύουν σε χώρες όπου το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης δεν παρέχει ευκαιρίες σε εξαρτώμενα από ναρκωτικά άτομα να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Μελέτες έχουν επίσης δείξει ότι ανεξάρτητα από το πόσο ισχυρό είναι το κίνητρο και η βούληση ενός εξαρτημένου από τα ναρκωτικά, η αντιμετώπιση του εθισμού έχει περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας όταν το άτομο έχει πρόσβαση σε προγράμματα θεραπείας, υπηρεσίες υποκατάστασης και μείωσης της βλάβης. Επιπλέον, έχει αποδειχθεί ότι η εξάρτηση από τα ναρκωτικά είναι μια κατάσταση στην οποία οι χρήστες συχνά υποτροπιάζουν, ακόμα και οι χρήστες ναρκωτικών που συμμετέχουν σε προγράμματα θεραπείας και δεσμεύονται για τη θεραπεία τους. Για πολλούς υπάρχουν, επιπλέον, βιολογικοί και ψυχολογικοί λόγοι όπου η δύναμη και η βούληση να ξεπεραστεί ο εθισμός δεν αρκούν. Είναι ακριβώς όπως οι άνθρωποι που υποφέρουν από κατάθλιψη και δεν μπορούν να ξεπεράσουν την κατάστασή τους μόνο με τη δύναμη της θέλησής τους, αλλά χρειάζονται φάρμακα, θεραπεία ή συνδυασμό και των δύο.

Η πολιτική για το HIV/AIDS και τα ναρκωτικά

Από τη δεκαετία του '90 με την εξάπλωση του HIV/AIDS αναπτύχθηκαν προγράμματα διανομής συρίγγων για την πρόληψη της μετάδοσης του ιού HIV ή της ηπατίτιδας C μέσω της ανταλλαγής βελονών από χρήστες ενδοφλέβιων ναρκωτικών. Σε ορισμένες χώρες έχουν δημιουργηθεί επιτηρούμενοι χώροι για χρήση ναρκωτικών, προκειμένου να αποφευχθεί η επικίνδυνη χρήση, να αποφευχθούν οι υπερβολικές δόσεις και να παρασχεθεί ιατρική παρακολούθηση σε εξαρτώμενα από ναρκωτικά άτομα.

Σύμφωνα με στοιχεία ερευνών, υπάρχουν ενδείξεις ότι η θεραπεία των χρη-

στών ναρκωτικών σε όλες αυτές τις μορφές οδηγεί –εκτός από τη βελτίωση της υγείας τους και σε σημαντική εξοικονόμηση πόρων. Η σύγκριση του κόστους μεταξύ της καταστολής, της επιβολής του νόμου και της φυλάκισης των χρηστών ναρκωτικών, με το κόστος της υγειονομικής περίθαλψης του HIV, της ηπατίτιδας C και άλλων προβλημάτων υγείας που συνδέονται με τα ναρκωτικά, δείχνει ότι το κόστος των κατασταλτικών μέτρων είναι πολλαπλάσιο σε σύγκριση με τις θεραπευτικές παρεμβάσεις.

Η επιτυχία των προγραμμάτων μείωσης της βλάβης ειδικά στην αντιμετώπιση της εξάπλωσης του HIV, αλλά και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των εξαρτημένων ατόμων στις μεγάλες πόλεις, έχει αναγνωριστεί από τα θεσμικά όργανα της διεθνούς κοινότητας. Η έκθεση του ειδικού εισηγητή για τα βασανιστήρια και άλλων σκληρών, απάνθρωπων ή ταπεινωτικών συνθηκών μεταχείρισης ή τιμωρίας για τη 10η σύνοδο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανέφερε ότι «από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η εξάρτηση από τα ναρκωτικά πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως κάθε άλλη κατάσταση υγείας. Η άρνηση της ιατρικής περίθαλψης και/ή η απουσία πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη σε περιπτώσεις κράτησης μπορεί να συνιστά σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία και ως εκ τούτου απαγορεύεται βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα»⁴. Στην ετήσια έκθεση του Διεθνούς Συμβουλίου Ελέγχου των Ναρκωτικών του 2003 αναφέρεται ότι «Το Διεθνές Συμβούλιο διατηρεί τη θέση που εξέφρασε ήδη το 1987 ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να υιοθετήσουν μέτρα τα οποία θα συμβάλλουν στη μείωση την κοινής χρήσης βελονών από ενδοφλέβιους χρήστες ναρκωτικών, προκειμένου να περιοριστεί η εξάπλωση του HIV/AIDS. Επιπλέον, το Διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου των Ναρκωτικών υπογραμμίζει ότι «Η εφαρμογή της θεραπείας υποκατάστασης και συντήρησης ναρκωτικών ως μία από τις μορφές ιατρικής θεραπείας των εξαρτημένων ατόμων, δεν συνιστά παραβίαση των διατάξεων της Διεθνούς Συνθήκης, περί ναρκωτικών ανεξαρτήτως της ουσίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη θεραπεία αυτή σύμφωνα με την καθιερωμένη εθνική ιατρική πρακτική»⁵.

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι σε μια δεκαετία και υπό την πίεση της εξάπλωσης του HIV/AIDS υιοθετήθηκαν θέσεις και πρακτικές που μέχρι την αρχή της δεκαετίας του '90 απορρίπτονταν κατηγορηματικά.

4. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/10session/A.HRC.10.44AEV.pdf> Pa-ra. 71.

5. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/10session/A.HRC.10.44AEV.pdf> Para. 71.

Η επιβολή του νόμου και η πολιτική για τα ναρκωτικά

Οι προτάσεις για τη μεταρρύθμιση του ισχύοντος συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών δεν εκφράζονται αποκλειστικά από οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες υγείας σε χρήστες ναρκωτικών και υποστηρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και από φορείς επιβολής του νόμου και ιδιαίτερα από την αστυνομία. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί επικρίσεις σχετικά με το σημερινό σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών, κυρίως από άτομα που δεν έχουν πλέον ενεργό θέση στην αστυνομία, τις δικαστικές αρχές ή τα τελωνεία. Απογοητευμένοι από την αναποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων τους στον τομέα της δίωξης, της τιμωρίας ή της ατιμωρησίας των λαθρεμπόρων, υποστηρίζουν μια βαθιά αλλαγή του συστήματος.

Το ψήφισμα της Φρανκφούρτης

Στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις, η χρήση ναρκωτικών σε συνδυασμό με το γενικό κοινωνικό κλίμα διαμαρτυρίας και πειραματισμού της νεολαίας στη δεκαετία του '60 και του '70 αντιμετωπίστηκαν από τις αρμόδιες αρχές με κατασταλτικά μέτρα. Υπήρχαν εξαιρέσεις. Χαρακτηριστικό ήταν το παράδειγμα των Κάτω Χωρών, όπου εφαρμόστηκαν πολιτικές οι οποίες προσέγγιζαν τον χρήστη ναρκωτικών ουσιών όχι ως παραβάτη του νόμου, αλλά ως άτομο που κινδυνεύει να βλάψει την προσωπική του υγεία, να εξαρτηθεί από τα ναρκωτικά και τελικά να αντιμετωπίσει αρνητικές συνέπειες για την κοινωνική του ευημερία. Το γεγονός ότι τα κατασταλτικά μέτρα δεν ήταν αποτελεσματικά, ανάγκασε τις αρχές επιβολής του νόμου να αναζητήσουν άλλες απαντήσεις. Δυστυχώς, διήρκησε δεκαετίες για να πειστούν οι αρχές ότι η τιμωρία, η κατακραυγή και η αποδοκιμασία των χρηστών οδηγούσαν σε ένα αδιέξοδο⁶.

Το 1990, εκπρόσωποι της αστυνομίας από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες συνεργάστηκαν για να σχεδιάσουν το κείμενο γνωστό ως «Ψήφισμα της Φρανκφούρτης» που υποστηρίζει την ανάγκη αλλαγής πολιτικής από την καταπίεση στη συνεργασία όλων των σχετικών τοπικών φορέων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών. Από τότε, πραγματοποιείται ετησίως σε διάφορες πόλεις μια ευρωπαϊκή διάσκεψη της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πόλεων για την πολιτική των ναρκωτικών (European Cities for Drug Policies/ECDP). Πάνω από είκοσι πόλεις από οκτώ ευρωπαϊκές χώρες εντάχθηκαν στο δίκτυο των «ευρωπαϊκών πόλεων για την πολιτική των ναρκωτικών» και ενεκρίναν το «ψήφισμα της Φρανκφούρτης».

6. Το ψήφισμα της Φρανκφούρτης, www.diogenis.info/en/library/european-union.

Η Διακήρυξη του Ρίο

Μετά το ψήφισμα της Φρανκφούρτης, διάφορες πρωτοβουλίες από ενεργούς αστυνομικούς πρότειναν νέους τρόπους αντιμετώπισης των ναρκωτικών, οι οποίες επιδίωκαν τη συνεργασία με τους φορείς παροχής υπηρεσιών στον τομέα της πρόληψης, της κοινωνικής αποκατάστασης και προτείναν μια νέα προσέγγιση των χρηστών ναρκωτικών. Το Σεπτέμβριο του 2011 συγκεντρώθηκαν στο Ρίο της Βραζιλίας αρκετοί επαγγελματίες επιβολής του νόμου και της δημόσιας ασφάλειας από δεκαεπτά χώρες* (Γερμανία, Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Χιλή, Κολομβία, Ελ Σαλβαδόρ, Ηνωμένες Πολιτείες, Γουατεμάλα, Ολλανδία, Μεξικό, Νικαράγουα, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ελβετία και Ουρουγουάη), προκειμένου να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των δράσεων στον τομέα της επιβολής του νόμου, το εμπόριο και τη χρήση παράνομων ναρκωτικών. Σε κοινή τους Διακήρυξη (Διακήρυξη του Ρίο) εξέφρασαν τις ανησυχίες τους για τα αποτελέσματα τα οποία έχουν επιτευχθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Σημείωναν ότι οι προσπάθειές τους έχουν οδηγήσει σε έναν φαύλο κύκλο ενεργειών που δεν φαίνεται να αποτελούν αποτελεσματική απάντηση στο φαινόμενο της διακίνησης ναρκωτικών και της οργανωμένης εγκληματικότητας. «Ανησυχούμε», δηλώνει η Διακήρυξη, «για τα ελάχιστα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί σε τόσα χρόνια μάχης, καθώς φαίνεται ότι έχουμε κολλήσει σε έναν φαύλο κύκλο. Ανησυχούμε ακόμη περισσότερο για ορισμένες αρνητικές συνέπειες για τις οποίες έχουμε πληρώσει υψηλό τίμημα σε πόρους και σε ζωές.

Επαναβεβαιώνουμε την ανάγκη να συνεχίσουμε την αυστηρή εφαρμογή του νόμου κατά του οργανωμένου εγκλήματος, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της διαφθοράς, αλλά δεν είμαστε πλέον ικανοποιημένοι από το δόγμα: «Πόλεμος κατά των ναρκωτικών». Ψάχνουμε για άλλες, πιο αποτελεσματικές και πιο εποικοδομητικές προσεγγίσεις»⁷.

Η διακήρυξη του Ρίο είναι σημαντική επειδή αντανακλά την επιθυμία της αστυνομίας να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την εγκληματικότητα που συνδέεται με τα ναρκωτικά. Η απελπισμένη κατάσταση στις φαβέλες του Ρίο με έντονη ένοπλη βία, οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και η απουσία ασφάλειας των πολιτών είναι ο λόγος για την αναζήτηση νέων τρόπων αντιμετώπισης του προβλήματος. Για το σκοπό αυτό, οι αστυνομικοί ζητούν στη διακήρυξή τους συνεργασία με όλους τους κοινωνικούς φορείς και τους επαγγελματίες παροχής υπηρεσιών σε χρήστες ναρκωτικών. «Δεν είναι όλα ευθύνη της αστυνομίας», λένε, «όλα τα εμπλεκόμενα μέρη πρέπει να συνεργ-

7. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/10session/A.HRC.10.44AEV.pdf> Pa-ra. 71.

γαστούν». Η δήλωση προτρέπει να εξεταστούν και να εφαρμοστούν εναλλακτικές πρακτικές που αποδείχθηκαν αποτελεσματικές. Ως τέτοιες πρακτικές αναφέρουν την αποποινικοποίηση των ναρκωτικών στην Πορτογαλία, τις Κάτω Χώρες και την Ουρουγουάη, την πώληση μαριχουάνας σε πολλές πολιτείες των ΗΠΑ, τις πολιτικές μείωσης της βλάβης και τα θεραπευτικά μοντέλα που εφαρμόζονται στην Ελβετία, την Ολλανδία, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τον Καναδά, την Αυστραλία και τα πολυεπιστημονικά προγράμματα αποκατάστασης στα οποία η αστυνομία συνεργάζεται με ιδρύματα της κοινωνίας των πολιτών στις γειτονιές και τις προβληματικές περιοχές των πόλεων. Η Διακήρυξη καταλήγει αισιόδοξα, υπογραμμίζοντας ότι είναι δυνατόν να ξεπεραστούν οι δυσμενείς συνέπειες του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών. Αυτό απαιτεί μια ρεαλιστική προσέγγιση. «Μοιραζόμαστε μια ρεαλιστική αισιοδοξία ότι είναι δυνατόν να ξεπεραστούν οι βλάβες και οι ζημιές που προκάλεσε ο λεγόμενος «πόλεμος κατά των ναρκωτικών». Αντί να αγωνιζόμαστε με δόντια και με νύχια για τη φαντασία ενός κόσμου χωρίς ναρκωτικά, θέλουμε να επιτύχουμε πιο αντικειμενικούς στόχους για να μειώσουμε τις βλαβερές συνέπειες της χρήσης ναρκωτικών τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία στο σύνολό της». Η Διακήρυξη καταλήγει με την έκκληση προς τους συναδέλφους που εργάζονται στον τομέα επιβολής του νόμου και της δημόσιας ασφάλειας να δεσμευτούν για την προώθηση της στενότερης συνεργασίας με άλλους κοινωνικούς παράγοντες για πιο αποτελεσματική δράση.

Οικονομική και Κοινωνική ανάπτυξη και η καλλιέργεια, το εμπόριο και η χρήση του οπίου, της κόκας και της κάνναβης

Ένας από τους τομείς στους οποίους η διεθνής κοινότητα επανειλημμένα προσπαθεί να δώσει απάντηση είναι η καταπολέμηση της παράνομης καλλιέργειας της παπαρούνας υπνοφόρου (όπιο), των δενδρυλλίων της κόκας και των φυτών κάνναβης. Υπάρχουν ενδείξεις μετατόπισης της πολιτικής σε αυτόν τον τομέα, με την υποστήριξη προγραμμάτων που εγγυώνται την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών λύσεων. Ο περιορισμός των ναρκωτικών στην ιατρική και επιστημονική χρήση που καθορίστηκε στην Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά του 1961 συνοδεύτηκε από την έκκληση για διεθνή συνεργασία και τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων κατά της παράνομης παραγωγής, της εμπορίας και της κατοχής. Το άρθρο 22 «Ειδική διάταξη που αφορά στην καλλιέργεια» ορίζει ότι «απαγορεύεται η καλλιέργεια παπαρούνας οπίου, δενδρυλλίων της κόκας ή φυτών κάνναβης» και ότι «ένα συμβαλλόμενο μέρος που απαγορεύει την καλλιέργεια της παπαρούνας οπίου ή φυτών κάνναβης λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για την κατάσχεση των φυτών τα οποία

καλλιεργούνται παράνομα και την καταστροφή τους, εκτός από τις μικρές ποσότητες που απαιτούνται από το συμβαλλόμενο μέρος για επιστημονικούς ή ερευνητικούς σκοπούς». Το άρθρο 33 «κατοχή ναρκωτικών» ορίζει ότι: τα συμβαλλόμενα μέρη δεν επιτρέπουν την κατοχή ναρκωτικών παρά μόνο με την έγκριση της αρμόδιας νόμιμης αρχής περί ναρκωτικών. Οι ποινικές διατάξεις ορίζουν ότι κάθε ενέργεια η οποία κατά την κρίση του συμβαλλόμενου μέρους μπορεί να αντιβαίνει στις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης είναι αξιόποινες πράξεις όταν διαπράττονται εκ προθέσεως, σοβαρά δε αδικήματα τιμωρούνται κυρίως με φυλάκιση ή άλλες ποινές στέρησης της ελευθερίας. Παράγραφος β του ίδιου άρθρου ορίζει ότι «όταν οι χρήστες ναρκωτικών διαπράττουν τέτοιου είδους αδικήματα, τα μέρη μπορούν να προβλέψουν, είτε εναλλακτική της καταδίκης και της ποινής λύση είτε σε συνδυασμό με την καταδίκη ή την τιμωρία, την υποβολή των εν λόγω παραβατών σε θεραπευτική αγωγή, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη»⁸. Το άρθρο 49 της Σύμβασης ορίζει ότι η οιονεί ιατρική χρήση του οπίου πρέπει να καταργηθεί εντός δεκαπέντε ετών από την έναρξη ισχύος της ενιαίας σύμβασης (δηλαδή το 1979), το μάσημα της κόκας πρέπει να καταργηθεί εντός 25 ετών (δηλαδή το 1989) και η κάνναβη πρέπει να διακοπεί το συντομότερο δυνατόν, αλλά σε κάθε περίπτωση εντός 25 ετών (δηλαδή το 1989). Αυτοί οι φιλόδοξοι στόχοι δεν επιτεύχθηκαν ούτε το 1979 για το όπιο ούτε το 1989 για το φύλλο της κόκας και την κάνναβη. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70 η παράνομη παραγωγή αυτών των ουσιών εξακολούθησε να αυξάνεται ραγδαία. Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ κατά την 36η σύνοδο της το 1981 ενέκρινε τη διεθνή στρατηγική για την καταπολέμηση της κατάχρησης ναρκωτικών, η οποία σχεδιάστηκε και ξεκίνησε ως μια ολοκληρωμένη στρατηγική, εστιάζοντας στη διεθνή συνεργασία για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών και τον έλεγχο των πρόδρομων ουσιών. Η Συνέλευση δήλωσε ότι «θεωρώντας ότι η μάστιγα της κατάχρησης ναρκωτικών συνεχίζει να εξαπλώνεται και έχει φτάσει σε επιδημικές διαστάσεις σε πολλά μέρη του κόσμου ... είναι απαραίτητο να υιοθετηθούν επιστημονικά, τεχνικά και πολιτικά μέτρα ανάλογα με τη σοβαρότητα του προβλήματος»⁹.

Η Σύμβαση του 1988 κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών αναφέρει ότι «τα μέρη μπορούν να συνεργαστούν για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών εξάλειψης. Η συνεργα-

8. Ενιαία σύμβαση για τα ναρκωτικά του 1961, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο του 1972, σελ. 5-48.

9. Διεθνής στρατηγική για την καταπολέμηση της κατάχρησης ναρκωτικών <http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r168.htm>.

σία αυτή μπορεί, μεταξύ άλλων, να περιλαμβάνει στήριξη, όταν ενδείκνυται, για ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη που οδηγεί σε οικονομικά βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις έναντι της παράνομης καλλιέργειας. Πρέπει να ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως η πρόσβαση στις αγορές, η διαθεσιμότητα πόρων και οι επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες πριν από την εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης»¹⁰.

Η εκκρίωση των παράνομων ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα ανησυχίας. Μετά την αναγνώριση των ανεπαρκών αποτελεσμάτων των προσπάθειών που έγιναν μετά την ενιαία σύμβαση για τα ναρκωτικά το 1961, υιοθετήθηκε μια πιο «ισορροπημένη προσέγγιση» στα έγγραφα πολιτικής του ΟΗΕ. Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες για την επίτευξη των στόχων της εξάλειψης των παράνομων ουσιών. Κατά την UNGASS το 1998 εγκρίθηκε το φιλόδοξο «Σχέδιο δράσης για τη διεθνή συνεργασία με στόχο την εξάλειψη των παράνομων ναρκωτικών και την εναλλακτική ανάπτυξη». Η εναλλακτική ανάπτυξη προσδιορίστηκε ως διαδικασία πρόληψης και εξάλειψης της παράνομης καλλιέργειας φυτών που περιέχουν ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες μέσω ειδικά σχεδιασμένων μέτρων αγροτικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της βιώσιμης εθνικής οικονομικής ανάπτυξης και αειφόρου ανάπτυξης¹¹.

Το 2013 η Γενική Συνέλευση ενέκρινε το ψήφισμα 68/196 με κατευθυντήριες αρχές για την εναλλακτική ανάπτυξη, με την οποία ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη, οι διεθνείς οργανισμοί, τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς να λαμβάνουν υπόψη τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική ανάπτυξη κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή εναλλακτικών αναπτυξιακών προγραμμάτων¹².

Η ορολογία την οποία χρησιμοποίησαν τα Ηνωμένα Έθνη για το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης σε σχέση με τα ναρκωτικά ξεκίνησε με την «υποκατάσταση των καλλιεργειών» (στη δεκαετία του '70), ακολουθούμενη από την «ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη» (στη δεκαετία του '80) και στη συνέ-

10. https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/Ebook/The_International_Drug_Control_Conventions_E.pdf, Σύμβαση κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοδραστικών ουσιών, άρθρα 14, 2 και 3 σελ. 109.

11. <https://www.unodc.org/documents/alternative-development/UNGASSActionPlanAD.pdf> (προοίμιο).

12. Ψήφισμα 68/196. Κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική ανάπτυξη (2013) https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Drug_Resolutions/20102019/2013/A_RES_68_196.pdf.

χεια με την «εναλλακτική ανάπτυξη», την «προληπτική εναλλακτική ανάπτυξη» (στη δεκαετία του '90) και τελευταία την «ενσωμάτωση του ελέγχου των ναρκωτικών στα εθνικά αναπτυξιακά σχέδια». Αυτή η ορολογία δείχνει την πολυπλοκότητα του θέματος, αλλά και τη δυσκολία της διεθνούς κοινότητας και των εθνικών κρατών να διαμορφώσουν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο οικονομικής ανάπτυξης για τις χώρες οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα με το θέμα των ναρκωτικών. Η Επιτροπή για τα ναρκωτικά μόλις πρόσφατα πρόσθεσε νέες μεθόδους και προσεγγίσεις στο προκείμενο θέμα χωρίς να απορρίψει οποιαδήποτε από τις προηγούμενες έννοιες. Πρόκειται για μια πρόκληση για τις προσεχείς συζητήσεις εάν το τρέχον σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών μπορεί να αποτελέσει ένα καλό πλαίσιο για τη συζήτηση σχετικά με την παράνομη καλλιέργεια και την παραγωγή ναρκωτικών και ψυχοδραστικών ουσιών.

Κεφάλαιο 3

Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά 2016 (UNGASS 2016).

Ιστορικό, στόχοι και προσδοκίες.

Τα αρμόδια όργανα του ΟΗΕ και η UNGASS

Η ιδέα της διοργάνωσης ειδικής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης για τα ναρκωτικά χρονολογείται από το 2009. Το 2009 η Γενική Συνέλευση ενέκρινε το ψήφισμα 64/182 το οποίο συνιστά στην Γενική Συνέλευση να διοργανώσει ειδική σύνοδο για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών¹. Το 2009, είχε εγκριθεί από τη Διάσκεψη υψηλού επιπέδου της πεντηκοστής δεύτερης συνόδου της Επιτροπής για τα ναρκωτικά, η πολιτική διακήρυξη και το σχέδιο δράσης για τη «διεθνή συνεργασία προς μια ολοκληρωμένη και ισορροπημένη στρατηγική αντιμετώπισης του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών». Η πολιτική διακήρυξη του 2009 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Ναρκωτικών (Commission on Narcotic Drugs/CND) μετά από μια εκτενή συζήτηση σχετικά με τη χρήση του όρου «μείωση της βλάβης» (Harm Reduction) στη διακήρυξη. Τελικά οι λέξεις «μείωση της βλάβης» δεν έγιναν δεκτές. Εναλλακτική λύση ήταν η φράση «υπηρεσίες φροντίδας και συναφείς υπηρεσίες υποστήριξης»². Στο τέλος της 52ης συνόδου της Επιτροπής Ναρκωτικών, είκοσι οκτώ (28) κράτη υπέβαλαν δήλωση όπου δήλωσαν ρητά ότι θα διαβάσουν την πρόταση «υπηρεσίες φροντίδας και συναφείς υπηρεσίες υποστήριξης» ως «Υπηρεσίες μείωσης της βλάβης». Τόνισαν ότι πολλά κράτη, διεθνείς οργανισμοί και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποκαλούν αυτές τις υπηρεσίες «υπηρεσίες μείωσης της βλάβης». Αυτές οι διαφορετικές προσεγγίσεις ήταν ένδειξη μιας αυξανόμενης διαφωνίας μεταξύ των κρατών που πρότειναν τη διατήρηση της τρέχουσας πολιτικής για τα ναρκωτικά και εκείνων που ακολουθούν μια καινοτόμο πολιτική αναμόρφωσης του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών. Το ψήφισμα 64/182 της Γενικής Συνέλευσης

1. Διεθνής συνεργασία κατά του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών https://www.unodc.org/documents/drug-prevention-and-treatment/UNGA_RES_64-182_2009.pdf.
2. https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_52/Political-Declaration2009_V0984963_E.pdf.

των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να θεωρηθεί ως παρέμβαση που εκφράζει την ανησυχία ότι όχι μόνο η Επιτροπή Ναρκωτικών του ΟΗΕ αλλά και όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ σε ειδική Γενική Συνέλευση πρέπει να συζητήσουν σε βάθος τις μελλοντικές εξελίξεις του συστήματος.

Στο ψήφισμα 67/193 της Γενικής Συνέλευσης του 2013 περιγράφεται με μεγαλύτερη ακρίβεια ο σκοπός της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης. «Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης θα εξετάσει την πρόοδο σχετικά με την εφαρμογή της Πολιτικής Διακήρυξης και του Σχεδίου Δράσης για τη Διεθνή Συνεργασία προς μια Ολοκληρωμένη και Ισορροπημένη Στρατηγική για την Αντιμετώπιση του Παγκόσμιου Προβλήματος των Ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των επιτευγμάτων και των προκλήσεων στην αντιμετώπισή του, στο πλαίσιο των τριών διεθνών συμβάσεων για τον έλεγχο των ναρκωτικών και άλλων σχετικών εργαλείων των Ηνωμένων Εθνών³.

Το ψήφισμα 69/200 της Γενικής Συνέλευσης του 2014 ήταν λεπτομερέστερο σε ότι αφορά στον χαρακτήρα και το περιεχόμενο της επερχόμενης UNGASS. Το ψήφισμα επιβεβαίωνε ότι η Γενική Συνέλευση «κατά την Ειδική Σύνοδό της για το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών το 2016 θα εξετάσει ουσιαστικά ζητήματα με βάση την αρχή της κοινής και επιμερισμένης ευθύνης και σε πλήρη συμμόρφωση με τους σκοπούς και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, του διεθνούς δικαίου και της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και ιδίως με σεβασμό στην κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα όλων των δικαιωμάτων και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των κρατών μελών». Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι το ψήφισμα αυτό δεν αναφέρεται σ' αυτό το σημείο στις τρεις διεθνείς συμβάσεις για τα ναρκωτικά, αλλά περιορίζεται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το διεθνές δίκαιο και την παγκόσμια διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁴.

Τα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης φαίνεται ότι είναι περισσότερο ανοιχτά και εκφράζουν την προθυμία συμμετοχής σε μια ανοιχτή και διαφανή συζήτηση με μελλοντική προοπτική. Οι ομιλίες του Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ που έγιναν κατά τη συνεδρίαση υψηλού επιπέδου στην Επιτροπή Ναρκωτικών τον Μάρτιο του 2014 και κατά τη συνεδρίαση της ίδρυσης της Ειδικής Ομάδας της Κοινωνίας των Πολιτών (CSTF) τόνισαν την ανάγκη για μια ανοικτή και ολοκληρωμένη συζήτηση. «Πρέπει να ακούσουμε προσεκτικά ο ένας τον άλλο και να συμμετέχουμε σε συζητήσεις. Υπάρχουν διαφορετικές προοπτικές στο δρόμο και οι προκλήσεις είναι μπροστά μας», δήλωσε ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ στη συνεδρίαση CSTF

3. <http://undocs.org/A/RES/67/193>.

4. https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Background/A_RES_69_200.pdf.

(Civil Society Task Force). «Πρέπει να αναγνωρίσουμε», είπε, «ότι το εμπόριο ναρκωτικών απειλεί την ειρήνη και την ασφάλεια σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σε εθνικό επίπεδο, τα εγκληματικά δίκτυα αποτελούν απειλή για τις κοινωνίες, τροφοδοτούν τη διαφθορά. Αποτελούν πηγή χρηματοδότησης για τις μη κρατικές ένοπλες ομάδες, τροφοδοτώντας τη βία και την αστάθεια και παρεμποδίζοντας τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ... Το πρόβλημα των ναρκωτικών περιλαμβάνει επίσης τις ανθρώπινες τραγωδίες. Τα πρώτα λόγια του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών «εμείς οι άνθρωποι» μας υπενθυμίζουν ότι πρέπει να υποστηρίξουμε τους ανθρώπους να ζουν με αξιοπρέπεια. Διακρίσεις, στιγματισμός, εξουθενωτικές συνέπειες της πολυετούς κάθειρξης για ελάσσονα αδικήματα ... Πρέπει να διασφαλίσουμε την πρόσβαση σε ελεγχόμενες ουσίες για την ανακούφιση από τον πόνο. Πρέπει να προωθήσουμε τις υπηρεσίες πρόληψης του ιού HIV και πρέπει να προστατεύσουμε τους νέους, να αποτρέψουμε τη χρήση χωρίς να τους ποινικοποιήσουμε. Σε διεθνές επίπεδο, τα Ηνωμένα Έθνη απαιτούν μια ισορροπία στον έλεγχο των ναρκωτικών και αναγνωρίζουμε το ρόλο που διαδραματίζουν οι συμβάσεις. Μπορούμε να οικοδομήσουμε μια πολυτομεακή προσέγγιση με βάση την εταιρική σχέση και τη συνεργασία. Αυτό περιλαμβάνει την κοινωνία των πολιτών και την επιστημονική κοινότητα».

Αναλύοντας τις διατυπώσεις που χρησιμοποιούνται σε όλα αυτά τα ψηφίσματα, μπορούμε να πούμε ότι τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και ιδιαίτερα η Επιτροπή Ναρκωτικών και η Γενική Συνέλευση καταβάλλουν πραγματικές προσπάθειες για να συμβιβάσουν τις απόψεις σχετικά με τους στόχους της UNGASS 2016 και τη λειτουργία της στο πλαίσιο των συζητήσεων για το τρέχον σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών. Αναφέρονται στα ψηφίσματα του άλλου αλλά ταυτόχρονα διατηρούν τις θέσεις τους όπου η Επιτροπή Ναρκωτικών είναι προσεκτική και δεν τολμά να αποστασιοποιηθεί από την παραδοσιακή ορολογία που χρησιμοποιείται μέχρι στιγμής. Η Επιτροπή Ναρκωτικών αρχίζει να αναγνωρίζει ότι υπάρχουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν, αλλά επιφυλάσσεται να αναφερθεί ρητά στην αναγνώρισή τους. Η μείωση της βλάβης δεν αναφέρεται, η αποποινικοποίηση των χρηστών και η εφαρμογή πρακτικών όπως οι επιτηρούμενοι χώροι χρήσης ναρκωτικών αποφεύγονται προσεκτικά. Οι εξελίξεις σχετικά με το θέμα της κάνναβης, οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο και εφαρμόζονται στην πράξη, εξαιρούνται από τη συζήτηση.

Οι κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις και η UNGASS

Εκτός από τις συζητήσεις στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών, η ανάγκη σύγκλησης ειδικής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης για τα ναρκωτικά αναγνω-

ρίστηκε ευρέως και υποστηρίχθηκε από πολλούς πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Το μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον, η παρατήρηση ότι τα διεθνή και εθνικά μέτρα για την επαρκή αντιμετώπιση του φαινομένου των ναρκωτικών δεν οδήγησαν σε θετικά αποτελέσματα, αλλά αντίθετα είχαν αρνητικές συνέπειες, οδήγησε αρκετές χώρες να υποστηρίξουν την UNGASS.

Η Λατινοαμερικανική Επιτροπή για τα ναρκωτικά και τη δημοκρατία

Οι χώρες οι οποίες υποστηρίζαν με θέρμη την αλλαγή ήταν χώρες της Λατινικής Αμερικής. Είναι αναμφισβήτητα αυτές που έχουν υποστεί τις περισσότερες από τις αρνητικές επιπτώσεις της πολιτικής για τα ναρκωτικά την οποία επέβαλε ο Αμερικανός πρόεδρος Νίξον στη δεκαετία του '70 μέσω του προγράμματος «πόλεμος κατά των ναρκωτικών». Η Κολομβία, η Βραζιλία και το Μεξικό ήταν οι ιδρυτές ενός κινήματος που αμφισβήτησε τους παραδοσιακούς τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος των ναρκωτικών και ξεκίνησε μια συζήτηση για εναλλακτικές πολιτικές. Οι πρώην πρόεδροι Fernando Henrique Cardoso (Βραζιλία), ο César Gaviria (Κολομβία) και ο Ernesto Zedillo (Μεξικό) ίδρυσαν τη Λατινοαμερικανική Επιτροπή για τα ναρκωτικά και τη δημοκρατία το 2009 και δημοσίευσαν τη διακήρυξη «Τα ναρκωτικά και η δημοκρατία: προς μια υποδειγματική μεταστροφή». Η Επιτροπή είχε ως στόχο να «σπάσει τη σιωπή και να ανοίξει τη συζήτηση». Αναγνωρίζοντας τα ανεπαρκή αποτελέσματα των τρεχουσών πολιτικών και, χωρίς να απορρίπτει τις τεράστιες προσπάθειες που έγιναν στο παρελθόν, η Επιτροπή ξεκίνησε μια ευρεία συζήτηση για εναλλακτικές στρατηγικές. Σχετικά με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, η Επιτροπή επεσήμανε ότι «είναι πλέον καιρός να συμπεριληφθούν σε αυτή τη συζήτηση τομείς της κοινωνίας που μέχρι στιγμής παρέμεναν σε απόσταση από το πρόβλημα των ναρκωτικών με το δικαιολογητικό ότι η λύση τους είναι θέμα των δημόσιων αρχών»⁵.

Η Παγκόσμια Επιτροπή για την πολιτική των ναρκωτικών

Το 2011, η Παγκόσμια Επιτροπή για την πολιτική των ναρκωτικών δημιουργήθηκε με βάση την επιτυχημένη εμπειρία της Λατινοαμερικανικής Επιτροπής για τα Ναρκωτικά και τη Δημοκρατία. Οι πρόεδροι Cardoso της Βραζιλίας, Gaviria της Κολομβίας και Zedillo του Μεξικού έγιναν μέλη αυτής της νέας επιτροπής που αποτελείται από, ως επί το πλείστον, πρώην προέδρους, υπουργούς και άτομα από διαφορετικούς κλάδους. Η Παγκόσμια Επιτροπή εξέδωσε το 2011 μια έκθεση με στόχο να προωθήσει σε διεθνή κλίμακα μια

5. http://www.globalcommissionondrugs.org/wp-content/uploads/2016/06/drugs-anddemocracy_book_EN.pdf.

ενημερωμένη, επιστημονική συζήτηση σχετικά με τους ανθρωπιστικούς και αποτελεσματικούς τρόπους μείωσης της βλάβης που προκαλούν τα ναρκωτικά στους ανθρώπους και τις κοινωνίες.

Το πόρισμα του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΣ)

Ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΣ) δημοσίευσε το 2013 μια έκθεση σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τα ναρκωτικά. Ο ΟΑΣ είχε ζητήσει αυτή την έκθεση για την προετοιμασία μιας συζήτησης μεταξύ των αμερικανικών κρατών σχετικά με τα αποτελέσματα και τις ανησυχητικές επιπτώσεις της υφιστάμενης πολιτικής για τα ναρκωτικά και τη διερεύνηση νέων προσεγγίσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Πολλοί αρχηγοί κρατών της Λατινικής Αμερικής εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της τρέχουσας πολιτικής, τη συνεχιζόμενη βία στις χώρες τους με πολλά θύματα, τη διαφθορά και την επικράτηση του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτοί οι παράγοντες παρεμποδίζουν την ανάπτυξη των χωρών τους, συμβάλλοντας στην αστάθεια, τροφοδοτώντας τη διαφθορά και επηρεάζοντας δυσμενώς την ευημερία των πολιτών τους. Η έκθεση περιελάμβανε δύο μέρη: την Αναλυτική Έκθεση και την Έκθεση με εναλλακτικά σενάρια. Η πρώτη έκθεση έκανε μια ανάλυση των επιπτώσεων, των αδυναμιών και των προκλήσεων των πολιτικών για τον έλεγχο των ναρκωτικών στην περιοχή. Αναφέρθηκε στις τρέχουσες τάσεις, πρακτικές και πολιτικές. Η δεύτερη έκθεση περιελάμβανε περιγραφή εναλλακτικών σεναρίων που θα μπορούσαν να ακολουθηθούν στο μέλλον αναφέροντάς τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε σεναρίου καθώς και τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Αυτές οι μελέτες στην Αμερική ήταν μέρος ενός κινήματος όπου πολλά κράτη υιοθέτησαν νόμους που ρυθμίζουν την κάνναβη και εισάγουν νέες μεθόδους θεραπείας, προγράμματα και υπηρεσίες για τη μείωση της βλάβης.

Αρκετές πολιτείες των ΗΠΑ νομιμοποίησαν την κάνναβη

Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ένας αυξανόμενος αριθμός πολιτειών έλαβε νομοθετικά μέτρα για την παραγωγή και διαθεσιμότητα κάνναβης για ιατρικούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς. Η χρήση ψυχαγωγικής και φαρμακευτικής μαριχουάνας έχει εξ ολοκλήρου νομιμοποιηθεί στις αμερικανικές πολιτείες της Αλάσκας, του Κολοράντο, του Όρεγκον και της Ουάσινγκτον. Η κάνναβη νομιμοποιήθηκε εξ ολοκλήρου στην Ουρουγουάη. Υπήρξε ένας μεγάλος αριθμός χωρών που δεν νομιμοποίησαν αλλά είχαν αποποινικοποιήσει την κάνναβη για ιατρική και ψυχαγωγική χρήση⁶.

6. Μια επισκόπηση της νομιμότητας της κάνναβης ανά χώρα δείτε: <https://>

Καλές πρακτικές για τη μείωση της Βλάβης

Οι ευρωπαϊκές χώρες αμφισβήτησαν ήδη από τη δεκαετία του '70 διάφορες πτυχές του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών με τις Κάτω Χώρες και την Ελβετία σαν τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα. Η διάκριση μεταξύ μαλακών και σκληρών ναρκωτικών, η αποποινικοποίηση της χρήσης και κατοχής ναρκωτικών για προσωπική χρήση, η θεραπεία υποκατάστασης, η πρόσβαση σε σύριγγες και άλλες υπηρεσίες για τη μείωση της βλάβης εισήχθησαν με την πάροδο του χρόνου με θετικά αποτελέσματα. Το 2001, η Πορτογαλία ενέκρινε ένα νόμο περί ναρκωτικών ο οποίος –αν και είχε διατηρήσει το καθεστώς της παρανομίας για τη χρήση ή κατοχή οποιουδήποτε ναρκωτικού για προσωπική χρήση– άλλαξε τις παραβάσεις περί ναρκωτικών από ποινικό σε διοικητικό αδίκημα. Αυτό το μέτρο αποποινικοποίησης είχε θετικά αποτελέσματα και εξακολουθεί να συζητείται ευρέως ως καλή πρακτική. Την τελευταία δεκαετία, αρκετές χώρες στην Ευρώπη εισήγαγαν νομοθεσία που επιτρέπει την καλλιέργεια και διαθεσιμότητα ιατρικής κάνναβης. Οι διεθνείς συνθήκες επιτρέπουν την καλλιέργεια και διαθεσιμότητα κάνναβης για ιατρικούς σκοπούς υπό κρατικό έλεγχο και υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Εδώ βλέπουμε την επίδραση της πρακτικής εφαρμογής των διεθνών συνθηκών ελέγχου των ναρκωτικών, οι οποίες κατά τα τελευταία 60 χρόνια κυριαρχούνταν από απαγορεύσεις, όπου ακόμη και οι επιτρεπόμενες χρήσεις κάνναβης και η εφαρμογή προγραμμάτων μείωσης της βλάβης θεωρούνταν παράνομες.

Οι κανονισμοί σχετικά με την κάνναβη δείχνουν ότι οι περισσότερες χώρες αναζητούν λύσεις, ενώ οι αρμόδιες διεθνείς αρχές αντιδρούν κυρίως αρνητικά, αλλά χωρίς κανένα πρακτικό αποτέλεσμα. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, εφαρμόζονται νέοι τρόποι αντιμετώπισης των χρηστών, όπως επιτηρούμενοι χώροι χρήσης ναρκωτικών και θεραπεία υποβοηθούμενη με ηρωίνη. Στην Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία υπάρχουν παρόμοιες εξελίξεις όπως στην Ευρώπη και την Αμερική.

Αρκετά κράτη επιμένουν σε κατασταλτικά μέτρα

Τα κράτη στη Μέση Ανατολή, τον Περσικό Κόλπο, την Κεντρική, Δυτική και Νοτιοανατολική Ασία και την Αφρική αντιμετωπίζουν αυξανόμενη χρήση ναρκωτικών. Υπάρχουν πρωτοβουλίες ΜΚΟ ειδικά στον τομέα της μείωσης της βλάβης που εισάγουν νέες μεθόδους θεραπείας και αμφισβητούν τις υφιστάμενες πολιτικές για τα ναρκωτικά. Ωστόσο, οι εθνικές πολιτικές της ποινικοποίησης της χρήσης ναρκωτικών σε αυτές τις περιοχές του κόσμου παραμένουν. Αυτές οι πολιτικές αντανακλώνται σε κάποιο βαθμό στον

διεθνή διάλογο, όπως διεξάγεται σε διεθνή φόρα όπως η Επιτροπή Ναρκωτικών. Οι χώρες από αυτές τις περιφέρειες δυσκολεύονται να αποδεχθούν την κατάργηση της θανατικής ποινής για παραβάσεις που σχετίζονται με τα ναρκωτικά και είναι απρόθυμες να εισαγάγουν νέες μεθόδους θεραπείας και τη μείωση της βλάβης. Ο αυξανόμενος αριθμός Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στις περιοχές αυτές κάνει εξαιρετική δουλειά σε ένα δυσμενές περιβάλλον.

Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών: και της επιστημονικής κοινότητας

Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στη συζήτηση έχει μεγάλη σημασία. Η συνεισφορά τους είναι ποιοτικά καλή και αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ο ρόλος τους από τη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών του ΟΗΕ. Η αναγνώριση αυτή εκφράζεται επίσης σε έγγραφα της Επιτροπής Ναρκωτικών και επιβεβαιώνεται από μεγάλο αριθμό κοινών δραστηριοτήτων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Η συμβολή των ΜΚΟ είναι σαφέστερη και περισσότερο στοχευμένη. Διαπιστώνουν ότι οι τρέχουσες συμβάσεις ελέγχου ναρκωτικών πρέπει να αλλάξουν και να προσαρμοστούν στις πιο πρόσφατες επιστημονικές γνώσεις, να βασίζονται σε αποδεδειγμένα στοιχεία και να αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα της καθημερινής ζωής. Τα ερευνητικά ιδρύματα και οι ΜΚΟ έχουν δημοσιεύσει μια σειρά ερευνητικών εκθέσεων και εγγράφων πολιτικής τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, οι εκθέσεις σχετικά με την επίδραση των καινοτόμων έργων που υλοποιούνται από ΜΚΟ αναγνωρίζονται ως πολύτιμη συμβολή στην καινοτομία της πολιτικής. Στο επίπεδο ΟΗΕ, οι δύο αναγνωρισμένες επιτροπές της κοινωνίας των πολιτών, η «Επιτροπή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων της Βιέννης (Vienna Non-Governmental Organisations Committee/VNGOC) και η Επιτροπή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων της Νέας Υόρκης (New York Non Governmental Organisations Committee/NYNGOC) συνεργάστηκαν στην Ομάδα Εργασίας της Κοινωνίας των Πολιτών (Civil Society Task Force/CSTF). Το CSTF «σχεδιάστηκε για να εξασφαλίσει μια ισορροπημένη και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχή και συντονισμό της κοινωνίας των πολιτών στην προπαρασκευαστική διαδικασία της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (UNGASS) για το παγκόσμιο πρόβλημα ναρκωτικών το 2016»⁷. Η Task Force της Κοινωνίας των Πολιτών ξεκίνησε στα τέλη Μαρτίου 2015 μια παγκόσμια έρευνα για τη μέτρηση του επιπέδου συνειδητοποίησης, γνώσης

7. <https://www.unodc.org/unodc/en/ngos/DCN13-civil-society-engages-in-ungass2016-preparatory-process.html>.

και ενδιαφέροντος της κοινωνίας των πολιτών για την ενεργό συμμετοχή σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο στην προπαρασκευαστική διαδικασία της UNGASS 2016. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρέχουν μια επισκόπηση του έργου των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ναρκωτικών, τομείς εμπειρογνομosύνης, βασικές προτεραιότητες και ανησυχίες που έπρεπε να αντιμετωπιστούν στην UNGASS. Η έρευνα χρησιμοποιήθηκε για τις συστάσεις που υπέβαλλε η CSTF για το «προσχέδιο» των τελικών αποφάσεων της UNGASS 2016. Οι διεθνείς, περιφερειακές και εθνικές ΜΚΟ διοργάνωσαν περιφερειακούς και εθνικούς διαλόγους, συμμετείχαν στις συζητήσεις της 58ης Συνόδου της Επιτροπής Ναρκωτικών του ΟΗΕ το 2015 και παρακολούθησαν τις συζητήσεις των συναντήσεων της Επιτροπής. Πολλές ΜΚΟ αντέδρασαν στο Προσχέδιο (σχέδιο μηδέν/Zero draft) που κυκλοφόρησε τον Ιανουάριο του 2016 και ζήτησαν τη συνέχιση της συμμετοχής των ΜΚΟ στις συζητήσεις που θα οδηγήσουν στο τελικό έγγραφο αποτελεσμάτων⁸.

Οι προετοιμασίες της UNGASS: «Μια επαρκής και αποτελεσματική προπαρασκευαστική διαδικασία»

Η 57η Σύνοδος της Επιτροπής Ναρκωτικών (CND) συμφώνησε το 2014 να δημιουργηθεί «μια επαρκής, χωρίς αποκλεισμούς και αποτελεσματική προπαρασκευαστική διαδικασία». Το αποτέλεσμα της υπουργικής διακήρυξης του 2009 ήταν το αποτέλεσμα συζητήσεων σχετικά με τα επιτεύγματα, τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Διεξήχθη γενική συζήτηση σχετικά με την πρόοδο και τις προκλήσεις κατά την εφαρμογή της πολιτικής και του σχεδίου δράσης και των συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης σχετικά με τους τρεις πυλώνες του σχεδίου δράσης. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών ήταν επαρκής. Υπήρξε αναφορά των αποτελεσμάτων του Φόρουμ Νεολαίας και του επιστημονικού φόρουμ καθώς και της ενημέρωσης για την ακρόαση της κοινωνίας των πολιτών και την επιστημονική διαβούλευση. Οι προετοιμασίες για την 57η Σύνοδο της CND και αυτή η διαρθρωμένη συζήτηση, σε στρογγυλά τραπέζια, η ακρόαση της κοινωνίας των πολιτών και η επιστημονική διαβούλευση, κατά τη διάρκεια της συνόδου θεωρήθηκε θετική διαδικασία για να συναχθούν συμπεράσματα. Οι προετοιμασίες για την UNGASS θα ακολουθούσαν παρόμοια διαδικασία. Θα πραγματοποιούνταν αρκετές ενδιάμεσες συναντήσεις, διαβουλεύσεις, ακροάσεις, ειδικές εκδηλώσεις, γραπτές συνεισφορές των υπηρεσιών των Ηνωμένων Εθνών, των κρατών μελών, των διακυβερνητικών οργανώσεων μη κυβερνητι-

8. <http://idpc.net/publications/2016/02/negotiating-the-ungass-outcome-documentchallenges-and-the-way-forward>.

κών οργανώσεων (ΜΚΟ) και της επιστημονικής κοινότητας. Μια ιστοσελίδα της UNGASS δημιουργήθηκε για να «διευκολύνει έναν παγκόσμιο διάλογο με έναν συνεκτικό και διαφανή τρόπο και να λειτουργήσει ως εργαλείο πόρων για τις προετοιμασίες της UNGASS. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούσαν να στείλουν συνεισφορές για την ανάρτηση τους στον ιστότοπο της UNGASS καθώς και όλες οι σχετικές πληροφορίες σχετικά με την προ-παρασκευαστική διαδικασία (παρουσιάσεις κ.λπ.). Το ψήφισμα 57/5 του 2014 ήταν, κατά τη διαδικασία προς την UNGASS, ένα σημαντικό έγγραφο που επίλυε αρκετές από τις διαμάχες μέχρι εκείνη τη στιγμή. Η Επιτροπή Ναρκωτικών (CND) υπογράμμισε σε αυτό το ψήφισμα τη σημασία της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης ως ορόσημο για την πορεία προς το 2019. Η CND αναγνωρίστηκε ως ηγετικό όργανο για την προετοιμασία της Ειδικής Συνόδου, προκειμένου να διασφαλίσει μια επαρκή, αποτελεσματική προπαρασκευαστική διαδικασία. Το Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά (UNODC) θα παρείχε ουσιαστική εμπειρογνώμοσύνη και τεχνική υποστήριξη στην προπαρασκευαστική διαδικασία και η Γραμματεία θα προετοιμάζε έκθεση προς εξέταση από την Επιτροπή πριν ή κατά την ανανεωμένη πεντηκοστή έβδομη σύνοδο που θα περιελάμβανε συστάσεις για την προετοιμασία των πιθανών αποτελεσμάτων και των οργανωτικών θεμάτων που σχετίζονταν με αυτή την Ειδική Σύνοδο⁹. Το ψήφισμα πρότεινε να αναθέσει σε ένα διοικητικό συμβούλιο την προετοιμασία της ειδικής συνόδου. Το διοικητικό συμβούλιο θα συμμετείχε στις συνεδριάσεις του διευρυμένου γραφείου της 58ης και 59ης συνόδου της Επιτροπής Ναρκωτικών και θα βοηθούσε την Επιτροπή Ναρκωτικών και τους προέδρους των αντίστοιχων συνόδων για την εκπλήρωση της εντολής τους, σύμφωνα με το ψήφισμα 57/5 της Επιτροπής της 21ης Μαρτίου του 2014. Στο πλαίσιο αυτό, όπου Επιτροπή CND θα διαδραμάτιζε κεντρικό ρόλο, ξεκίνησαν οι ουσιαστικές προετοιμασίες.

Το πεδίο εφαρμογής της UNGASS

Σε ένα πρώτο σχέδιο σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της UNGASS και την προσωρινή ημερήσια διάταξη παρουσιάστηκε στις 4 Σεπτεμβρίου 2014. Η προτεινόμενη προσέγγιση ακολουθούσε το πεδίο εφαρμογής που ορίζεται στο ψήφισμα 67/193 της Γενικής Συνέλευσης. Η πρόταση αντικατόπτριζε επίσης την έκκληση που εκφράστηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης στο πλαίσιο της 57ης Διάσκεψης Κορυφής για την «πρακτική προσέγγιση», την ενίσχυση της επιχειρησιακής και σφαιρικής εφαρμογής των υφιστάμενων εγγράφων πολιτικής, την πλήρη χρήση των διαθέσιμων εργαλείων και την

9. https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Background/CND_Res_57_5.pdf.

ανταλλαγή αποδεικτικών στοιχείων και εμπειρογνωμοσύνης που υπάρχουν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο», ενώ παράλληλα «λάμβανε υπόψη τις σημερινές πραγματικότητες». Στην προσωρινή ημερήσια διάταξη προτάθηκαν 5 κύρια εργαστήρια σχετικά με τα θέματα (1) τα ναρκωτικά και υγεία (2) Ναρκωτικά και εγκληματικότητα (3) Ναρκωτικά και ανθρώπινα δικαιώματα (4) Ναρκωτικά και ανάπτυξη 5) Ναρκωτικά και επιστήμη και τεχνολογία 6) Ναρκωτικά και Νεολαία. Στις έξι (6) αυτές ομάδες θεμάτων για εξέταση περιγράφονταν ανά θέμα επιμέρους σημεία συζήτησης.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Ναρκωτικών (CND) υπέβαλε στις 12 Νοεμβρίου 2014 αναθεωρημένη έκδοση των προτάσεων σχετικά με την UNGASS 2016. Η έγκριση αυτής της αναθεωρημένης έκδοσης αποτέλεσε τη βάση για τη διαδικασία των προετοιμασιών. Η απόφαση ήταν: α. Να οργανωθεί μια γενική συζήτηση υψηλού επιπέδου (Ολομέλεια) για την αξιολόγηση των επιτευγμάτων και των προκλήσεων όσον αφορά στην αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο και να συζητηθούν τρόποι για την ενίσχυση της επιχειρησιακής εφαρμογής της πολιτικής διακήρυξης και του σχεδίου δράσης του 2009 β. Να οργανωθούν ομάδες εργασίας για τα ακόλουθα θέματα (1). Ναρκωτικά και υγεία (2) Ναρκωτικά και έγκλημα (3) «Ναρκωτικά και ανθρώπινα δικαιώματα, νεολαία, γυναίκες, παιδιά και κοινότητες» (4) «Δια-τομεακά ζητήματα: νέες προκλήσεις», απειλές και πραγματικότητες και (5) «Εναλλακτική Ανάπτυξη».

Τα κράτη μέλη, υπηρεσίες του ΟΗΕ, διακυβερνητικοί οργανισμοί και μη κυβερνητικές οργανώσεις θα συζητούσαν αυτά τα θέματα και θα έκαναν αναφορά στην Επιτροπή Ναρκωτικών (CND)

Αυτά τα θέματα συζητήθηκαν εκτενώς σε όλα τα επίπεδα. Τα κράτη-μέλη υπέβαλαν γραπτά τις θέσεις τους και κατά την 58η σύνοδο της CND το 2015, κατά τις ενδιάμεσες συσκέψεις της Επιτροπής και κατά τη διάρκεια του Θεματικού Διαλόγου Υψηλού Επιπέδου στις 7 Μαΐου 2015 για την στήριξη της διαδικασίας προς την Ειδική Γενική Συνέλευση του 2016, ουσιαστικές και περιεκτικές συζητήσεις έλαβαν χώρα. Επίσης, εκπρόσωποι της επιστημονικής κοινότητας, των διακυβερνητικών και περιφερειακών οργανώσεων, των υπηρεσιών του ΟΗΕ και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων υπέβαλαν προτάσεις. Μετά την 58η Σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών τον Μάρτιο του 2015, οι χώρες μέλη του ΟΗΕ συμφώνησαν να εγκριθεί ένα σύντομο, ουσιαστικό, περιεκτικό και προσανατολισμένο στη δράση έγγραφο για την Ειδική Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

Όλες οι χώρες αναγνώρισαν ότι η Ειδική Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά είναι μια ευκαιρία για μια έντιμη και ειλικρινή αξιολόγηση της

προόδου και των παλινδρομήσεων, των επιτυχιών και των αποτυχιών, των προκλήσεων και των εμποδίων της τρέχουσας πολιτικής για τα ναρκωτικά. Παρά το γεγονός, ότι υπάρχει η πρόσκληση για ανοιχτό διάλογο οι περισσότερες χώρες αισθάνονται την ανάγκη να δηλώσουν ότι οι τρεις συμβάσεις Ελέγχου των Ναρκωτικών του ΟΗΕ, οι οποίες παρέχουν το διεθνές νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του φαινομένου των ναρκωτικών, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της παγκόσμιας απάντησης στο παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών. Πολλές χώρες επισημαίνουν ότι εκτός από τις τρεις Συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών, είναι σημαντικές για την εφαρμογή της πολιτικής ελέγχου των ναρκωτικών στην πράξη, η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και οι βασικές αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την ειρήνη, την ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη. Αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής, πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ωστόσο, θα ήθελαν να ιδούν την Ειδική Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ 2016 ως μια ευκαιρία για μια πλατιά συζήτηση, χωρίς περιορισμούς, μια συζήτηση η οποία θα μπορούσε να θίξει ακόμη και τη δυνατότητα αναθεώρησης των τριών Συμβάσεων του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά. Ανοικτή συζήτηση χωρίς περιορισμούς είναι ο μόνος τρόπος για να προκύψει μια πιο ανθρώπινη και αποτελεσματική πολιτική για τα ναρκωτικά η οποία θα οδηγήσει στη διόρθωση των σημερινών «ακούσιων αρνητικών συνεπειών» του συστήματος, όπως η βία, η διαφθορά, η οργανωμένη εγκληματικότητα, το ξέπλυμα χρήματος και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπάρχει, επιπλέον, μια αυξανόμενη συναίνεση ότι η πολιτική των ναρκωτικών πρέπει να επικεντρωθεί στη δημόσια υγεία και όχι στην καταστολή και την τιμωρία. Η αποποινικοποίηση των χρηστών κερδίζει έδαφος παρά την αντίθεση ενός μικρού αριθμού χωρών και ορισμένων ΜΚΟ. Για να έχουμε μια εικόνα για τις συζητήσεις που έγιναν γύρω από τις θεματικές ενότητες αναφερόμαστε σε μερικές χαρακτηριστικές προτάσεις που έχουν κατατεθεί από κράτη-μέλη, τις διακυβερνητικές οργανώσεις και τις ΜΚΟ. Επικεντρωνόμαστε κυρίως στη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ΗΠΑ και της Ειδικής Ομάδας Εργασίας της Κοινωνίας των Πολιτών (CSTF).

1. Ναρκωτικά και υγεία

1. Οι εξαρτημένοι χρήστες ναρκωτικών θα πρέπει πρώτα απ' όλα να θεωρούνται άνθρωποι που έχουν ανάγκη προσοχής, φροντίδας και θεραπείας για τη βελτίωση της κατάστασης της υγείας τους και την κοινωνική τους ένταξη, την αντιμετώπιση της περιθωριοποίησης και του στιγματισμού (Ευρωπαϊκή Ένωση)¹⁰.

10. <http://idpc.net/publications/2015/07/idpc-recommendations-for-the-zero-draft-of-the-ungass-outcome-document>.

2. Να εξεταστούν πολιτικές εναλλακτικών λύσεων, που δεν έχουν ακραίες θέσεις απαγόρευσης ή πλήρους νομιμοποίησης. Αυτό θα προωθήσει την ανάπτυξη εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά και θα συμβάλλει στην ρύθμιση της αποποινικοποίησης της χρήσης ναρκωτικών και της κατοχής μικρο-ποσοτήτων ναρκωτικών για προσωπική χρήση (Φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών της ΕΕ)¹¹.

3. Να δηλώσουμε ότι τα άτομα που κάνουν χρήση ναρκωτικών πρέπει να τύχουν υποστήριξης, θεραπείας και προστασίας, αντί της τιμωρίας (ΗΠΑ)¹².

4. Οι εθνικές στρατηγικές για τα ναρκωτικά θα πρέπει να εγγυώνται ευρεία και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στην πρόληψη, την έγκαιρη παρέμβαση, τη μείωση των κινδύνων και τη μείωση της βλάβης, τη διάγνωση, τη θεραπεία και την φροντίδα, την αποκατάσταση, την κοινωνική επανένταξη και την ανάκτηση (συμπεριλαμβανομένης της στέγασης και στήριξης της απασχόλησης), να εγγυώνται την παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται, κυρίως, με αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα, τα οποία συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών, αλλά δεν περιορίζονται μόνο στον ιό HIV και την ιογενή ηπατίτιδα (Ευρωπαϊκή Ένωση).

5. Να τονιστεί η ανάγκη επενδύσεων για ολοκληρωμένες και επιστημονικά τεκμηριωμένες πρωτοβουλίες μείωσης της ζήτησης, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, του προ-συμπτωματικού ελέγχου, της θεραπείας συμπεριφοράς και υποβοηθούμενης φαρμακευτικής θεραπείας, την επιστημονική έρευνα για την αποτελεσματική θεραπεία, καθώς και προγράμματα για την πρόληψη της υπερδοσολογίας με στόχο την ανάρρωση (Ευρωπαϊκή Ένωση).

6. Η διαθεσιμότητα και η κάλυψη των μέτρων μείωσης των κινδύνων και μείωσης της βλάβης θα πρέπει να αυξηθεί ευρέως, λόγω του εξέχοντα ρόλου τους στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών της χρήσης ναρκωτικών, της πρόληψης, της μείωσης των θανάτων που σχετίζονται με την χρήση και κυρίως τη μείωση των αιματογενώς μεταδιδόμενων νοσημάτων (Ευρωπαϊκή Ένωση).

7. Θα πρέπει να επεκταθεί η πρόσβαση σε διάφορες επιλογές θεραπείας, όπως η θεραπεία υποκατάστασης οπιοειδών, δεδομένου ότι τα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία υποστηρίζουν σθεναρά την αποτελεσματικότητά τους. Η έρευνα στον τομέα των φαρμακευτικών αγωγών θα πρέπει να ενθαρρυνθεί και να προωθηθεί (Ευρωπαϊκή Ένωση).

11. https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/Civil/Civil_Society_Forum_on_Drugs/Zero-draft_CSF-recommendations.pdf.

12. http://fileserv.idpc.net/library/Zero-Draft_USA-contribution.PDF.

8. Η πρόσβαση και η διαθεσιμότητα των ελεγχόμενων φαρμάκων θα πρέπει να βελτιωθεί, ενώ περιττά εμπόδια για την πρόσβαση σε ελεγχόμενα φάρμακα θα πρέπει να αποφευχθούν (Ευρωπαϊκή Ένωση).

9. Η ανάγκη να αναβαθμιστεί η πρόσβαση στα ελεγχόμενα φάρμακα για την ανακούφιση του πόνου και για τη θεραπεία της εξάρτησης από οπιοειδή, πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε σοβαρής πολυμερούς συζήτησης του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών. Η αποτυχία των χωρών να εξασφαλίσουν πρόσβαση σε ελεγχόμενα βασικά φάρμακα για σοβαρό πόνο, ανακουφιστική φροντίδα και θεραπεία της εξάρτησης, αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων των πολιτών τους στο υψηλότερο εφικτό επίπεδο σωματικής και ψυχικής υγείας. Η UNGASS για το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών θα είναι μια σημαντική στιγμή για την αντιμετώπιση αυτού του «άλλου», σε μεγάλο βαθμό μη αναγνωρισμένου παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, δηλαδή την έλλειψη πρόσβασης σε οπιοειδή αναλγητικά για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς (Ειδική Ομάδα Εργασίας της Κοινωνίας των Πολιτών/CSTF)¹³.

10. Η διεθνής κατηγοριοποίηση των ουσιών στην Επιτροπή Ναρκωτικών να δώσει προτεραιότητα σε επιστημονικά στοιχεία που παρέχονται από τις συστάσεις της Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις κατηγοριοποίησης δεν υπονομεύουν τους στόχους της δημόσιας υγείας (Ευρωπαϊκή Ένωση).

11. Η πρόσβαση σε υπηρεσίες θεραπείας των ουσιοεξαρτήσεων και άλλα μέτρα υγειονομικής περίθαλψης στις φυλακές πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά, εξασφαλίζοντας στους χρήστες ναρκωτικών κατά τη διάρκεια της φυλάκισης και μετά την αποφυλάκισή τους συνέχιση της θεραπείας, με στόχο την επίτευξη ποιότητας της φροντίδας ισοδύναμης με εκείνη που προβλέπεται στην κοινότητα (Ευρωπαϊκή Ένωση).

12. Η μείωση της βλάβης αποτελεί βασική προτεραιότητα για την πλειοψηφία των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ναρκωτικών. Οι υπηρεσίες μείωσης της βλάβης θα πρέπει να είναι ευρέως διαθέσιμες και ελεύθερα προσβάσιμες για όλους τους ανθρώπους που κάνουν χρήση ναρκωτικών, ανεξάρτητα από υπηκοότητα, φυλή/εθνικότητα, ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, ή οποιαδήποτε άλλα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Αποστειρωμένες σύριγγες και ενέσιμα σύνεργα θα πρέπει να είναι στη διάθεση όλων των ανθρώπων που κάνουν χρήση ναρκωτικών,

13. <http://nyngoc.org/wp-content/uploads/2015/10/Civil-Society-Task-ForceRecommendations-for-Zero-Draft.pdf>.

συμπεριλαμβανομένων των φυλακισμένων ατόμων (Ειδική Ομάδα Εργασίας της Κοινωνίας των Πολιτών/CSTF).

13. Καλούν τα κράτη-μέλη να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν τα παγκόσμια πρότυπα θεραπείας της χρήσης. Να υιοθετήσουν και εφαρμόσουν τη διαπίστευση των επαγγελματιών πρόληψης και θεραπείας που καθιερώθηκε το 2015 από τη Διεθνή Εταιρεία για την χρήση Ουσιών (ΗΠΙΑ).

14. Να αναγνωριστούν οι διαταραχές που προκαλούνται από τη χρήση ουσιών ως ιατρική κατάσταση που μπορεί να προληφθεί, να θεραπευτεί και από την οποία μπορεί κανείς να ανακάμψει (ΗΠΙΑ).

15. Τα κράτη-μέλη καλούνται να ενισχύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημόσια υγεία για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, να λάβουν μέτρα για να επιτευχθεί αποτελεσματική ισορροπία μεταξύ της μείωσης προσφοράς και της μείωσης της ζήτησης με την ανακατανομή των πόρων που διατίθενται για τις πολιτικές ελέγχου των ναρκωτικών και της διεθνούς συνεργασίας δίνοντας περισσότερους πόρους στη δημόσια υγεία (Ελβετία).

16. Οι κυβερνήσεις και οι υπηρεσίες του ΟΗΕ (ιδίως το UNODC), θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να εξετάσουν την αναλογία των διαθέσιμων πόρων για την πρόληψη, τη μείωση της βλάβης και τη θεραπεία σε σύγκριση με τις δαπάνες για τα μέτρα μείωσης της προσφοράς (Ειδική Ομάδα εργασίας της Κοινωνίας των Πολιτών/CSTF).

2. Ναρκωτικά και Έγκλημα: Αντιμετώπιση του εγκλήματος που σχετίζεται με τα ναρκωτικά

1. Να ενθαρρυνθούν οι αρχές επιβολής του νόμου να συνεργαστούν με τα θεσμικά όργανα της δημόσιας υγείας για την επίτευξη καλύτερης ασφάλειας στην κοινότητα και την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων στην υγεία (Ευρωπαϊκή Ένωση).

2. Να υιοθετηθούν προληπτικά μέτρα, τα οποία θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των τρωτών σημείων που αποτελούν κίνητρο, καθιστούν δυνατό και διαιωνίζουν το οργανωμένο έγκλημα (Ευρωπαϊκή Ένωση).

3. Να ευαισθητοποιηθεί και να ενισχυθεί η τεχνική ικανότητα δικαστών, εισαγγελέων και αξιωματούχων επιβολής του νόμου στον τομέα των ναρκωτικών, και να δημιουργηθούν, ενισχυθούν και αναπτυχθούν μηχανισμοί για τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, ακινήτων, εξοπλισμού ή άλλων μέσων που αποκτήθηκαν από ή προέρχονται από την εμπορία ναρκω-

τικών και των συναφών εγκλημάτων (Ευρωπαϊκή Ένωση).

4. Οι πολιτικές της ποινικής δικαιοσύνης θα πρέπει να σχεδιάζονται και να εφαρμόζονται με στόχο τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να προλαμβάνουν και να μειώνουν τη βία και άλλες αρνητικές συνέπειες για την κοινωνία. Κατά συνέπεια, τα θεσμικά όργανα επιβολής του νόμου θα πρέπει να συντονιστούν με τους οργανισμούς δημόσιας υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών. Τα ποινικά εργαλεία της δικαιοσύνης θα πρέπει να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας και να περιλαμβάνουν ένα πλήρες φάσμα μέτρων συμπεριλαμβανομένης της φυλάκισης, και των εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων (ΗΠΑ).

5. Τα κράτη-μέλη καλούνται να εξετάσουν την αναθεώρηση των καταδικαστικών πολιτικών και των πρακτικών για τα ναρκωτικά και να διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ δικαιοσύνης και των αρχών δημόσιας υγείας για την ανάπτυξη και εφαρμογή πρωτοβουλιών που χρησιμοποιούν εναλλακτικά μέτρα για την καταδίκη αδικημάτων ήσσονος σημασίας σχετιζόμενων με τα ναρκωτικά (ΗΠΑ).

6. Περαιτέρω πρέπει να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων, ερευνητικών πρωτοβουλιών και ανταλλαγής πληροφοριών για βέλτιστες πρακτικές προκειμένου να επιταχυνθούν οι μεταρρυθμίσεις της ποινικής δικαιοσύνης στο πλαίσιο των συμβάσεων για τα ναρκωτικά (ΗΠΑ).

7. Να αναπτυχθούν ευκαιρίες για την ανάδειξη και την προώθηση αστυνόμευσης στην κοινότητα και του πολιτισμού της νομιμότητας για τη μείωση της εγκληματικότητας και της βίας, αντλώντας παράλληλα διδάγματα από την εμπειρία των κρατών-μελών για την αντιμετώπιση των σχετικών με τα ναρκωτικά οργανώσεων, ιδιαίτερα δε τις συμμορίες (ΗΠΑ).

8. Να αξιοποιηθούν τα διδάγματα που έχουν αντληθεί και να επιδιωχθεί η αύξηση των προσπαθειών για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας, να ενισχυθεί η αμοιβαία νομική βοήθεια με στόχο τη θαλάσσια διακίνηση και την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος (ΗΠΑ).

3. Ναρκωτικά και Ανθρώπινα Δικαιώματα, νεολαία, γυναίκες, παιδιά και κοινότητες

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν την κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλες τις περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παραβάσεων του νόμου περί ναρκωτικών και να εφαρμόσουν αποτελεσματικές πολιτικές για τα ναρκωτικά που βασίζονται στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης,

του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ευρωπαϊκή Ένωση).

2. Τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι το νομικό τους πλαίσιο για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά είναι σύμφωνο με τις διεθνείς συστάσεις για την αρχή της αναλογικότητας (Ευρωπαϊκή Ένωση).

3. Τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή, κατά περίπτωση, εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων και εναλλακτικών των καταναγκαστικών κυρώσεων μέτρων, που επιβάλλονται σε άτομα τα οποία έχουν διαπράξει σχετιζόμενα με τα ναρκωτικά αδικήματα ήσσονος σημασίας και χωρίς χρήση βίας, με σκοπό την προώθηση της αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης (Ευρωπαϊκή Ένωση).

4. Οι στρατηγικές πρόληψης θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων για να προστατεύονται από τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών (Ευρωπαϊκή Ένωση).

5. Υπάρχει ανάγκη για την ενσωμάτωση της προοπτικής των φύλων σε πολιτικές για τα ναρκωτικά, τόσο όσον αφορά τη ζήτηση όσο και την προσφορά, εξασφαλίζοντας ότι οι εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης προωθούν την πλήρη συμμετοχή, την προστασία και την πρόσβαση στη θεραπεία, στη μείωση της βλάβης και σε συναφείς υπηρεσίες για τις γυναίκες (Ευρωπαϊκή Ένωση).

6. Μία από τις κύριες προτεραιότητες της Κοινωνίας των Πολιτών είναι η ανάγκη να αναγνωρισθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων που κάνουν χρήση ναρκωτικών και να γίνει κατανοητό ότι αξίζουν να αντιμετωπίζονται με σεβασμό. Οι χρήστες ναρκωτικών πρέπει να έχουν το δικαίωμα συμμετοχής σε προγράμματα για τη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας τους, την πρόσβαση σε βασικά είδη πρώτης ανάγκης για τη διαβίωσή τους, δίκαιες νόμιμες δίκες, ανάλογες ποινές, και ελευθερία από βασανιστήρια και κακομεταχείριση (Ειδική Ομάδα εργασίας της Κοινωνίας των Πολιτών/CSTF).

7. Η UNGASS θα πρέπει να αναδείξει τα ζητήματα που επηρεάζουν τους νέους τόσο άμεσα όσο και έμμεσα. Η Κοινωνία των Πολιτών ανησυχεί για την ανάγκη να προστατεύονται τα παιδιά από τα παράνομα ναρκωτικά, την εγκληματικότητα και την επιρροή της αγοράς ναρκωτικών. Η Επιτροπή ναρκωτικών και η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, θα πρέπει να εξετάσουν την ανάθεση στο Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα την ανάπτυξη συγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών για την αντιμετώπιση των αναγκών των νέων (Ειδική Ομάδα εργασίας της Κοινωνίας των πολιτών/CSTF).

4. Εναλλακτική ανάπτυξη

1. Περιφερειακή, διαπεριφερειακή και διεθνής συνεργασία για την ισορροπημένη πολιτική ελέγχου των ναρκωτικών προσανατολισμένη στην ανάπτυξη. Αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών ζητημάτων (Ευρωπαϊκή Ένωση).

2. Βιώσιμες οικονομικές εναλλακτικές λύσεις για τις παράνομες καλλιέργειες στις χώρες προέλευσης θα πρέπει να επεξεργαστούν, αναπτυχθούν και υλοποιηθούν σε στενή συνεργασία με τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς φορείς (Ευρωπαϊκή Ένωση).

3. Θέματα ναρκωτικών τα οποία είναι αλληλένδετα με τη βιώσιμη ανάπτυξη, απαιτούν μια ολιστική προσέγγιση της αγροτικής ανάπτυξης για τις περιοχές καλλιέργειας ναρκωτικών. Η ολιστική αυτή προσέγγιση δεν θα αποσκοπεί αποκλειστικά στην αντικατάσταση παράνομων καλλιεργειών, αλλά θα ασχοληθεί και με τις αιτίες που καθιστούν δυνατή την εμφάνιση των οικονομιών παράνομων ναρκωτικών (Ευρωπαϊκή Ένωση).

Το «προσχέδιο» του τελικού εγγράφου

Στις 14 Ιανουαρίου 2016, το Συμβούλιο για την προετοιμασία της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ εξέδωσε το πρώτο «προσχέδιο» κειμένου που θα συζητιόταν και θα εγκρίνονταν από τη Γενική Συνέλευση. Το Συμβούλιο είχε την πρόθεση να γίνουν οι διαπραγματεύσεις για το κείμενο σε άτυπες συναντήσεις στη Βιέννη, και στη συνέχεια η πρόταση να υποβάλλονταν στην 59η σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών τον Μάρτιο του 2016. Κατά την 59η σύνοδο της Επιτροπής, το κείμενο θα οριστικοποιούνταν και θα υποβάλλονταν στην Ειδική Σύνοδο τη Γενικής Συνέλευσης για την τελική έγκριση. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διαμαρτυρήθηκαν έντονα για αυτή τη διαδικασία, επισημαίνοντας ότι οι διαπραγματεύσεις για το κείμενο δεν πρέπει να περιοριστούν σε άτυπες συναντήσεις. «Θα πρέπει τα διαδοχικά σχέδια κειμένου να είναι διαθέσιμα για όλους τους ενδιαφερόμενους, και το τελικό σχέδιο θα πρέπει να παραμείνει ανοικτό μέχρι τη συζήτησή του στην 59η Σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών». Επισημαίνεται, επιπλέον, το κείμενο που θα υποβληθεί στην Ειδική Γενική Συνέλευση δεν σημαίνει ότι θα εγκριθεί χωρίς τροποποιήσεις. Εδώ ισχύει η αρχή: «τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί μέχρι να συμφωνηθούν όλα»¹⁴.

Στις 10 Φεβρουαρίου 2016, το Συμβούλιο ήρθε με μια αναθεωρημένη έκδοση του «προσχεδίου». Στην αναθεωρημένη έκδοση είχαν ήδη αλλάξει πολλά

14. <http://idpc.net/publications/2015/07/idpc-recommendations-for-the-zero-draft-of-the-ungass-outcome-document>.

σημεία του κειμένου, αν και τα κύρια ζητήματα που εκκρεμούσαν, εξακολουθούσαν να αποσιωπούνται. Η φράση «Μείωση της Βλάβης» δεν υπήρχε στο κείμενο, ούτε η αποποινικοποίηση των χρηστών, και η πρόσκληση για μεταρρύθμιση του ισχύοντος συστήματος δεν αναγνωρίζονταν ρητά.

Το αναθεωρημένο σχέδιο περιλάμβανε ωστόσο, πολλά σημεία που αποτελούσαν βελτίωση του πρώτου «προσχεδίου».

Το σχέδιο αναγνώριζε ότι «ο άνθρωπος πρέπει να τοποθετηθεί στο κέντρο του ενδιαφέροντος των διεθνών και εθνικών πολιτικών για τα ναρκωτικά, υπογράμμιζε τη σημασία επιβολής του νόμου και του κράτους δικαίου για την ασφάλεια και την προστασία των πολιτών και της κοινωνίας, υποστήριζε την ενίσχυση των δράσεων στη δημόσια υγεία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όλων των ατόμων, χωρίς καμία διάκριση. Λάμβανε υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες για τις γυναίκες, τα παιδιά και τους νέους και την ανάγκη να συμπεριλαμβάνεται η αναφορά στο φύλο και στην ηλικία σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα που σχετίζονται με το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών»¹⁵.

Το σχέδιο επαναλάμβανε τη δέσμευση «να προωθήσει ενεργά την υγεία, την ευημερία και το ευ ζην των ατόμων και της κοινωνίας. Να διευκολύνει την προαγωγή υγιεινών τρόπων ζωής για όλους σε όλες τις ηλικίες μέσω των εθνικών και διεθνών αποτελεσματικών, ολοκληρωμένων, και βασισμένων σε επιστημονικά δεδομένα πρωτοβουλιών και μέτρων για τη θεραπεία, την περίθαλψη, την ανάκτηση, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη, καθώς και μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη και την ελαχιστοποίηση των κοινωνικών συνεπειών στη δημόσια υγεία και την κατάχρηση ναρκωτικών». Αναγνώριζε «την εξάρτηση από τα ναρκωτικά ως θεραπεύσιμη πολυπαραγοντική ψυχική και σωματική διαταραχή της υγείας, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσω αποτελεσματικών προγραμμάτων θεραπείας, περίθαλψης και αποκατάστασης βασισμένων σε επιστημονικά δεδομένα. Αναγνώριζε, επίσης, «τη μακροπρόθεσμη αξία της εθελοντικής συμμετοχής και της συναίνεσης στη θεραπεία των προσώπων που έχουν αναπτύξει διαταραχές από τη χρήση ουσιών». Υπερασπίζονταν την «Ενσωμάτωση αποτελεσματικών μέτρων στα εθνικά προγράμματα θεραπείας, τα προγράμματα αποκατάστασης και επανένταξης, με στόχο την ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών στη δημόσια υγεία και των κοινωνικών συνεπειών της κατάχρησης ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τα διεθνή πρότυπα, της θεραπείας αποκατάστασης οπιοειδών, προγράμματα

15. http://cndblog.org/wp-content/uploads/2015/03/UNGASS-draft-outcomedocument_9-February-2016.pdf.

ανταλλαγής βελονών και άλλες παρεμβάσεις για τον περιορισμό της μετάδοσης του HIV και άλλων αιματογενών μεταδιδόμενων νοσημάτων που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών, όπως η ιογενής ηπατίτιδα, καθώς και τη διεύρυνση της πρόσβασης σε αυτές τις παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της θεραπείας και των υπηρεσιών εκτός δομών, των φυλακών και άλλων στερητικών της ελευθερίας ρυθμίσεων, και να προωθήσει σε αυτές τις περιπτώσεις τη χρήση, ανάλογα με την περίπτωση, του τεχνικού οδηγού του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO) του Γραφείου του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά και το έγκλημα (UNODC) και της υπηρεσίας του ΟΗΕ για το AIDS (UNAIDS) για να θέσουν οι χώρες στόχους για καθολική πρόσβαση στην πρόληψη του HIV, τη θεραπεία και την φροντίδα των χρηστών ενδοφλέβιων ναρκωτικών» Το σχέδιο συνιστούσε, με λεπτομέρεια, μέτρα για την προώθηση και την διασφάλιση της διαθεσιμότητας και της οικονομικά εφικτής δυνατότητας πρόσβασης σε ελεγχόμενες ουσίες για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, με παράλληλα την παρεμπόδιση της εκτροπής, της κατάχρησης και της παράνομης διακίνησης τους. Στις συστάσεις σχετικά με τα ναρκωτικά και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη νεολαία, τις γυναίκες, τα παιδιά και τις κοινότητες το σχέδιο πρότεινε, μεταξύ άλλων, να «αναπτυχθούν κατάλληλες παρεμβάσεις που θα λαμβάνουν υπόψη το φύλο και την ηλικία με στόχο την καταπολέμηση της βίας των νέων και της βίας στις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των συμμοριών που σχετίζονται με τη βία, και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα που θα συμβάλλουν σε αποτελεσματική κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη και εναλλακτικούς τρόπους ζωής, μεταξύ άλλων μέσω των ευκαιριών επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης» και να «αναγνωρίσουν τις παραδοσιακές πρακτικές των φυτών που χρησιμοποιούνται από ιθαγενείς, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις για τον έλεγχο των ναρκωτικών, λαμβάνοντας υπόψη τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων Λαών». Στην παράγραφο σχετικά με «Νέες προκλήσεις, Απειλές και Πραγματικότητες», το σχέδιο συνιστούσε τη λήψη μέτρων για τις νέες ψυχοδραστικές ουσίες (NPS), τα διεγερτικά τύπου αμφεταμινών (ATS), τις πρόδρομες ουσίες, τη μη ιατρική χρήση και κατάχρηση φαρμάκων και τη χρήση Internet. Στην ίδια παράγραφο, το σχέδιο μιλούσε για «νέες κατευθυντήριες γραμμές» και «αναθεώρηση και ενημέρωση των πολιτικών για τα ναρκωτικά». Καλούσε την Επιτροπή για τα Ναρκωτικά «να εξετάσει την κίνηση διαδικασίας για την ανάπτυξη νέων κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις διαφορές πτυχές του προβλήματος των ναρκωτικών στον κόσμο και τον εκσυγχρονισμό των υφισταμένων κατευθυντήριων γραμμών, με σκοπό την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και την ανάπτυξη ικανοτήτων των αρμόδιων εθνικών αρχών». Καλούσε «το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), το Διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου των Ναρκωτικών

(INCB) και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ/WHO) να παράσχει νομικές συμβουλές και βοήθεια προς τα κράτη, κατόπιν σχετικού αιτήματος, για την αναθεώρηση και την επικαιροποίηση των πολιτικών τους για τα ναρκωτικά, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές εθνικές πραγματικότητες και ανάγκες, μέσω, μεταξύ άλλων, της προώθησης και ανταλλαγής πληροφοριών και επιστημονικά τεκμηριωμένων βέλτιστων πρακτικών και πολιτικών που έχουν υιοθετηθεί από κράτη-μέλη». Η παράγραφος με την οποία έκλινε το σχέδιο εξέφραζε την εκτίμησή του Συμβουλίου «για τις σημαντικές συνεισφορές που ελήφθησαν από τόσους πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς για τη στήριξη των προετοιμασιών της Ειδικής Συνόδου». Επιβεβαίωνε την αποφασιστικότητά του «να προωθήσει αποτελεσματικά μια κοινωνία απαλλαγμένη από την κατάχρηση ναρκωτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλοι οι άνθρωποι μπορούν να ζουν υγιείς, με αξιοπρέπεια και ειρήνη, ασφάλεια και ευημερία», καθιστούσε δε σαφές ότι «είναι αποφασισμένο να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των επιχειρησιακών συστάσεων, σε στενή συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη και άλλους διακυβερνητικούς οργανισμούς και την Κοινωνία των Πολιτών». Το Συμβούλιο θα υπέβαλε έγκαιρα στην Επιτροπή για τα Ναρκωτικά, η οποία είναι το αρμόδιο σώμα για τη χάραξη πολιτικής για τα ναρκωτικά των Ηνωμένων Εθνών, με κύρια ευθύνη για τα θέματα ελέγχου των ναρκωτικών, όλες τις πληροφορίες για την πρόοδο που σημειώθηκε σχετικά με την εφαρμογή αυτών των συστάσεων στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την αξιολόγηση της Πολιτικής Διακήρυξης και του Σχεδίου Δράσης το 2019.

Οι τελευταίες προτάσεις που έκλιναν το σχέδιο του Συμβουλίου επισήμαναν με σαφήνεια το έτος 2019 ως το έτος κατά το οποίο θα εξαχθούν συμπεράσματα και θα ληφθούν αποφάσεις. Αυτό τοποθετεί την Ειδική Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης σε ένα πλαίσιο προετοιμασίας με κατεύθυνση την τελική αξιολόγηση της Πολιτικής Διακήρυξης και του Σχεδίου Δράσης το 2019. Το δεύτερο αναθεωρημένο σχέδιο έδειχνε σε ένα βαθμό κάποια ευελιξία από πλευράς του Συμβουλίου. Δεν αποκλείονταν το ενδεχόμενο, κατά το υπόλοιπο χρονικό διάστημα, να προκύψει ένα πιο ισορροπημένο και δυναμικό κείμενο. Η αναγνώριση της μείωσης της βλάβης και της αποποινικοποίησης των χρηστών ναρκωτικών ήταν αναγκαίο να συμπεριληφθούν στο τελικό κείμενο της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Η πλειοψηφία των χωρών του κόσμου, έχει προγράμματα και υπηρεσίες μείωσης της βλάβης και όλο και περισσότερες χώρες υιοθετούν νομοθεσία, η οποία στην πράξη δεν τιμωρεί τη χρήση και κατοχή ναρκωτικών για προσωπική χρήση. Ήταν περισσότερο από δίκαιο να συμπεριληφθεί αυτή η πραγματικότητα στο τελικό κείμενο της Ειδικής Γενικής Συνέλευσης. Κατά την περίοδο μέχρι τον

Απρίλιο του 2016, το κείμενο θα τροποποιούνταν, κατά πάσα πιθανότητα, και θα συμπληρώνονταν. Στην Ειδική Γενική Συνέλευση θα εγκρίνονταν το τελικό κείμενο. Ο πυρήνας του κειμένου θα παρέμεινε έτσι κι αλλιώς. Ακόμα και με την προοπτική του 2019, το τελικό αποτέλεσμα δεν μπορούσε να είναι αντίθετο προς τη σημερινή πραγματικότητα και τις μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα. Παρέμεινε ανοιχτό το ενδεχόμενο να αποφασίσει η Ειδική Γενική Συνέλευση να κάνει βήματα μπροστά, κάτι που δεν τολμούσε ακόμη να κάνει η Επιτροπή Ναρκωτικών.

Κεφάλαιο 4

Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, Νέα Υόρκη, 19-21 Απριλίου 2016

Προσδοκίες και αποτελέσματα

Η Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ θα αξιολογούσε ειλικρινά και χωρίς περιορισμούς τα μέχρι τώρα αποτελέσματα του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών. Οι προσδοκίες για ένα σύντομο και περιεκτικό επιχειρησιακό έγγραφο δεν ικανοποιήθηκαν πλήρως. Το τελικό έγγραφο –24 σελίδες– αντανάκλα σαφώς τις δυσκολίες στην εξεύρεση της απαιτούμενης συναίνεσης για μια πολιτική προσανατολισμένη στις μελλοντικές προκλήσεις. Κατά τη διάρκεια της UNGASS, το γεγονός ότι δεν υπήρχε ενιαία και κοινή άποψη μεταξύ των κρατών-μελών ακόμη και μεταξύ χωρών της ίδιας γεωγραφικής ομάδας ή ακόμα και ανάμεσα στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ήταν σαφώς ένδειξη ότι για αρκετά θέματα στον τομέα της πολιτικής για τα ναρκωτικά η διεθνής κοινότητα δεν είναι ακόμη σε θέση να αρθρώσει κοινό λόγο. Αυτή η έλλειψη συναίνεσης ήταν ιδιαίτερα αισθητή στο θέμα της μείωσης της βλάβης. Ο τρόπος με το οποίο συμπεριλήφθηκε στο έγγραφο είναι ενδεικτικός. Δεν υπάρχει ρητή αναφορά του όρου «μείωση της βλάβης». Αντί αυτού υπάρχει περιγραφή όλου του φάσματος των παρεμβάσεων μείωσης της βλάβης. Έτσι, από τη μία πλευρά, υπάρχει αποδοχή των επιμέρους παρεμβάσεων, αλλά δεν υπάρχει κοινή άποψη ότι αυτές οι παρεμβάσεις πρέπει να αποκαλούνται «μείωση της βλάβης». Αυτή η τοποθέτηση ήταν –μαζί με το γεγονός ότι η κατάργηση της θανατικής ποινής για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά δεν είχε συμπεριληφθεί στο τελικό έγγραφο– ένας από τους λόγους για τη δυσανεμία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με το τελικό έγγραφο. Χωρίς αμφιβολία, το έγγραφο που προέκυψε δεν είναι πρωτοποριακό, αλλά περιλαμβάνει πολλές θετικές και καινοτόμες εξελίξεις, οι οποίες εφαρμόζονται σε αρκετές χώρες και περιοχές του κόσμου. Αυτό καθιστά το έγγραφο ενδιαφέρον γιατί είναι ένδειξη της προόδου στη συζήτηση σχετικά με τις αλλαγές που γίνονται σε πολλούς προβληματικούς τομείς της τρέχουσας πολιτικής για τα ναρκωτικά. Σημάδια προόδου στη συζήτηση είναι, μεταξύ άλλων:

α. η εκ νέου ερμηνεία των διεθνών συμβάσεων. Είναι πλέον αποδεκτό ότι η ευημερία και η δημόσια υγεία ήταν ο κύριος σκοπός των διεθνών συμβάσεων για τα ναρκωτικά.

β. Σε διάφορες περιοχές του κόσμου οι αυστηρές απαγορευτικές πολιτικές αποτελούν πλέον παρελθόν. Ειδικά, στη Λατινική Αμερική έγινε, τις τελευταίες δεκαετίες, μια μεγάλη στροφή στην πολιτική για τα ναρκωτικά, από την καταστολή στην προσέγγιση με προσανατολισμό την δημόσια υγεία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

γ. Εκτός του ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν επηρεάσει το συνολικό πλαίσιο των διεθνών συμβάσεων, η UNGASS αποτέλεσε μια σημαντική στιγμή προβληματισμού σχετικά με το πώς τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να γίνουν σεβαστά, να προωθηθούν και να επηρεάσουν θετικά τις πολιτικές ελέγχου των ναρκωτικών.

δ. Το τελικό έγγραφο αφιερώνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο στο δικαίωμα πρόσβασης στα ελεγχόμενα φάρμακα. Υπενθυμίζεται, ότι ο κύριος στόχος των διεθνών συμβάσεων για τα ναρκωτικά ήταν η εξασφάλιση της πρόσβασης σ' αυτά για τα άτομα που τα έχουν ανάγκη. Αυτό δεν είναι σήμερα πραγματικότητα. Το τελικό έγγραφο παίρνει σ' αυτό το θέμα ξεκάθαρη θέση. Οι χώρες έχουν υποχρέωση να εξασφαλίσουν την προσβασιμότητα των ελεγχόμενων φαρμάκων στους ασθενείς που τα δικαιούνται. Η υφιστάμενη κατάσταση όπου το 70% των οπιούχων φαρμάκων διατίθεται στη μειοψηφία των χωρών του κόσμου οφείλει να αλλάξει.

ε. Συστάσεις σχετικά με την αναλογικότητα των ποινών και η πρόσκληση για συνεργασίες στο επίπεδο του ΟΗΕ καθώς και σε εθνικό επίπεδο, αποτελούν θετικές εξελίξεις. Ισορροπημένη προσέγγιση: Η επιβολή του νόμου και η ποινική δικαιοσύνη παίζουν σημαντικό ρόλο, όμως η δημόσια υγεία και η ευημερία της ανθρωπότητας είναι ο κύριος σκοπός των διεθνών συμβάσεων.

Η επιλογή αυτής της μετάθεσης του κέντρου βάρους από την καταστολή στην δημόσια υγεία θα πρέπει στο προσεχές διάστημα να εφαρμοστεί στην καθημερινή πράξη. Είναι μια πρόκληση την οποία θα πρέπει να υλοποιήσουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, από τα Ηνωμένα Έθνη, τους διακρατικούς οργανισμούς και κυρίως τις εθνικές κυβερνήσεις

Χαρακτηριστικές τοποθετήσεις

Πριν αναφερθούμε στο περιεχόμενο του τελικού εγγράφου, παραθέτουμε τρεις χαρακτηριστικές τοποθετήσεις που έγιναν από τρία πρόσωπα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις συζητήσεις της UNGASS.

Ο Πρόεδρος της UNGASS κ. Morgens Lykketoft ανέφερε κατά την έναρξη των εργασιών ότι το θέμα το οποίο θα συζητούσε η Ειδική Γενική Συνέλευση για τα ναρκωτικά απαιτεί μια μακροπρόθεσμη και διεπιστημονική προσέγγιση. «Πρέπει ν' ακούσουμε την κοινωνία των πολιτών, τους νέους, τις γυναίκες και τις κοινότητες που πλήττονται... Πρέπει να στραφούμε προς νέες κατευθύνσεις και να προβληματιστούμε σχετικά με τις πολιτικές του παρελθόντος».

Ο Εκτελεστικός Διευθυντής του Γραφείου για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα του ΟΗΕ κ. Yury Fedotov, τόνισε ότι «Η παγκόσμια πολιτική για τα ναρκωτικά πρέπει να θέσει ως προτεραιότητα τον άνθρωπο... πρέπει να δώσουμε έμφαση στην υγεία και την ευημερία της ανθρωπότητας, αυτός είναι, εξ άλλου και ο λόγος ύπαρξης των κανονισμών ελέγχου των ναρκωτικών».

Τέλος ο Πρόεδρος του Διεθνούς Συμβουλίου Ελέγχου των Ναρκωτικών κ. Werner Sipp είπε ότι «Οι Διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών δεν έκαναν ποτέ έκκληση για έναν πόλεμο κατά των ναρκωτικών οι διεθνείς συμβάσεις δεν υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να επιβάλλουν ποινές για ήσσονος σημασίας αδικήματα, όπως η κατοχή μικρών ποσοτήτων για ατομική χρήση».

Αυτές οι τρεις τοποθετήσεις εκφράζουν τον προσανατολισμό του τελικού εγγράφου, όπου ναι μεν είναι σεβαστό το πλαίσιο των διεθνών συμφωνιών, παράλληλα όμως κάνει νύξεις προς νέες κατευθύνσεις και προβληματισμούς, επιζητεί τη συμμετοχή των πολιτών στην χάραξη νέων δρόμων, τοποθετεί τον άνθρωπο στο κέντρο του ενδιαφέροντος και παίρνει αποστάσεις από τις κατασταλτικές πρακτικές.

4.1 Τα θετικά σημεία του τελικού εγγράφου

1. Ο ορισμός της εξάρτησης από ναρκωτικά

Ένα πρώτο θετικό στοιχείο του τελικού εγγράφου θεωρείται η αναγνώριση ότι η εξάρτηση από τα ναρκωτικά είναι πρόβλημα υγείας. Η εξάρτηση ορίζεται ως «μια σύνθετη, πολυπαραγοντική διαταραχή της υγείας, χρόνιας και υποτροπιάζουσας φύσεως, με κοινωνικές αιτίες και συνέπειες που μπορούν να προληφθούν και να θεραπευθούν μέσω, μεταξύ άλλων, αποτελεσματικής και επιστημονικά τεκμηριωμένης φαρμακευτικά υποβοηθούμενης θεραπείας, φροντίδας και προγραμμάτων αποτοξίνωσης»¹. Αυτή η αναγνώριση εί-

1. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>. Επιχειρησιακές συστάσεις σχετικά με τη μείωση της ζήτησης και συναφή μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και της θεραπείας, καθώς και άλλων θεμάτων σχετικών με την υγεία, τη θεραπεία τις διαταραχές από τη χρήση ναρκωτικών, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη, την

και μια σημαντική εξέλιξη, λαμβάνοντας υπόψη ότι περισσότερα από το 60% των κρατών μελών του ΟΗΕ αντιμετωπίζουν τα ναρκωτικά ως θέμα ποινικής δικαιοσύνης στο πλαίσιο της αρμοδιότητας των Υπουργείων Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Ασφαλείας ή Δικαιοσύνης. Αυτή η τοποθέτηση της UNGASS να προσεγγίσει το φαινόμενο των ναρκωτικών ως θέμα υγείας αποτελεί μια μεγάλη αλλαγή με πολλά υποσχόμενες θετικές συνέπειες για το μέλλον.

2. Αποδοχή της μείωσης της βλάβης

Δεύτερο θετικό στοιχείο αποτελεί η αυξανόμενη αποδοχή των παρεμβάσεων στον τομέα της μείωσης της βλάβης. Για πρώτη φορά παροτρύνονται οι αρμόδιες εθνικές αρχές να εξετάσουν, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία και τις τρεις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών, τη συμπερίληψη στα εθνικά μέτρα για τα προγράμματα πρόληψης, θεραπείας, φροντίδας, ανάρρωσης, αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης και μέτρα με στόχο την ελαχιστοποίηση των δυσμενών συνεπειών της κατάχρησης ουσιών. Στα μέτρα αυτά θα συμπεριλαμβάνονται προγράμματα φαρμακευτικά υποβοηθούμενης θεραπείας, προγράμματα ενέσιμου εξοπλισμού, καθώς και άλλες σχετικές παρεμβάσεις που προλαμβάνουν τη μετάδοση του ιού HIV, της ιογενούς ηπατίτιδας και άλλων αιματογενώς μεταδιδόμενων νοσημάτων. Θα προωθούνται παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών, όπως είναι η αντιρετροϊκή θεραπεία και θα διασφαλίζεται η πρόσβαση σε υπηρεσίες εντός και εκτός θεραπευτικών δομών, στις φυλακές, και σε άλλες στερητικές της ελευθερίας δομές. Παρεμβάσεις για την πρόληψη και θεραπεία της υπερδοσολογίας, ιδίως της υπερδοσολογίας από οπιοειδή με τη χρήση ανταγωνιστών όπως ή ναλοξόνη. Το τελικό έγγραφο της UNGASS κάνει σύσταση προς τα κράτη να προωθήσουν, ανάλογα με την περίπτωση, τη χρήση των τεχνικών οδηγιών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), του Γραφείου του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά και το έγκλημα (UNODC) και του γραφείου του ΟΗΕ για το AIDS (UNAIDS) προκειμένου οι χώρες να θέσουν στόχους για καθολική πρόσβαση στην πρόληψη θεραπεία και φροντίδα των χρηστών ενδοφλέβιων ναρκωτικών. Αποφεύγεται η χρήση των λέξεων «Μείωση της βλάβης» αλλά το περιεχόμενο της παραγράφου είναι σαφές².

πρόληψη, τη θεραπεία και τη φροντίδα του HIV/AIDS, της ιογενούς ηπατίτιδας και άλλων λοιμώξεων που μεταδίδονται μέσω του αίματος. Κεφάλαιο 1, i σελ. 6.

2. Idem, chapter 1,ο p. 7.

3. Η επιλογή της θεραπείας και η εθελοντική συμμετοχή στη θεραπεία

Αυτό το σημείο δηλώνει σαφώς ότι τα εξαρτημένα από τα ναρκωτικά άτομα συμμετέχουν εθελοντικά στη θεραπεία ναρκωτικών και ότι τα προγράμματα θεραπείας από τα ναρκωτικά πρέπει να έχουν τη συγκατάθεσή τους «Τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν την εθελοντική συμμετοχή ατόμων με διαταραχές από τη χρήση ναρκωτικών σε προγράμματα θεραπείας, με ενημερωμένη συγκατάθεση, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία να αναπτύξουν δε και να υλοποιούν προγράμματα και καμπάνιες με συμμετοχή χρηστών ναρκωτικών οι οποίοι ανακάμπτουν από τη χρήση, για την προώθηση της μη στιγμιαιστικής συμπεριφοράς, καθώς και την ενθάρρυνση των χρηστών ναρκωτικών να αναζητήσουν θεραπεία και περίθαλψη και να λάβουν μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη θεραπεία και την βελτίωση των ικανοτήτων τους³.

4. Προώθηση και σχεδιασμός στοχοθετημένων παρεμβάσεων

Η προώθηση σχεδιασμού στοχευμένων παρεμβάσεων που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των πληθυσμών (π.χ. φύλο-ηλικία). Τονίζεται η ενσωμάτωση και εξασφάλιση της συμμετοχής των γυναικών σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης, εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης τόσο των πολιτικών, όσο και των προγραμμάτων θεραπείας. Τα προγράμματα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις συγκεκριμένες ανάγκες των παιδιών, των νέων και άλλων ευάλωτων μελών της κοινωνίας⁴. Προτείνεται επιπλέον να προωθηθεί η ένταξη στις εθνικές πολιτικές στοιχείων για την πρόληψη και θεραπεία της υπερδοσολογίας από ναρκωτικά, ιδίως υπερβολικής δόσης από οπιοειδή, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ανταγωνιστών των υποδοχέων οπιοειδών, όπως η βαλοδόνη με στόχο τη μείωση της θνησιμότητας που σχετίζεται με τα ναρκωτικά⁵.

5. Διαθεσιμότητα και προσβασιμότητα ελεγχόμενων ουσιών

Το τρίτο θετικό σημείο είναι να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα και η προσβα-

3. Idem, chapter 1, j p. 6. 4.

4. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>. Επιχειρησιακές συστάσεις σε οριζόντια ζητήματα: ναρκωτικά και ανθρώπινα δικαιώματα, νεολαία, παιδιά, γυναίκες και κοινότητες Operational recommendations on cross-cutting issues: drugs and human rights, youth, children, women and communities, Chapter 4, g. 5.

5. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>. Chapter 1,m p. 7. 6.

σιμότητα ελεγχόμενων ουσιών αποκλειστικά για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, αποτρέποντας παράλληλα την εκτροπή τους. Σύμφωνα με έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO), το 83% του παγκόσμιου πληθυσμού έχει ανεπαρκή πρόσβαση στη θεραπεία για μέτριο και σοβαρό πόνο. Το 50% των ασθενών με καρκίνο στα νοσοκομεία παρουσιάζει μη θεραπευόμενο πόνο τις τελευταίες 3 ημέρες της ζωής τους. Τα οπιοειδή είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της διαχείρισης του πόνου για τους ασθενείς με καρκίνο. Η πρόσβαση και η διαθεσιμότητα ελεγχόμενων φαρμάκων τονίζεται στο τελικό κείμενο της UNGASS που προωθεί την παγκόσμια κάλυψη και εξασφαλίζει ισότιμη και επαρκή πρόσβαση σε ελεγχόμενα φάρμακα για όλους τους ασθενείς. Μια σειρά μέτρων περιλαμβάνονται στο ειδικό κεφάλαιο για τις ελεγχόμενες ουσίες: Τα κράτη μέλη επαναλαμβάνουν τη «σταθερή δέσμευσή τους να βελτιώσουν την πρόσβαση σε ελεγχόμενες ουσίες για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, αντιμετωπίζοντας καταλλήλως τα υφιστάμενα εμπόδια, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τη νομοθεσία, τα ρυθμιστικά συστήματα στον τομέα της υγείας, την υπέρβαση των οικονομικών δυνατοτήτων, την κατάρτιση των επαγγελματιών στον τομέα της υγείας, την εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση, τα κριτήρια αναφοράς για την κατανάλωση των υπό έλεγχο ουσιών και τη διεθνή συνεργασία και το συντονισμό καθώς και την πρόληψη της εκτροπής, κατάχρησης και διακίνησης»⁶.

6. Εναλλακτικά της φυλάκισης μέτρα

Το τέταρτο θετικό σημείο είναι διάφορες συστάσεις για την υιοθέτηση εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων και την αναλογικότητα των ποινών. Τα κράτη μέλη επαναλαμβάνουν τη δέσμευσή να σέβονται, να προστατεύουν και να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και την εγγενή αξιοπρέπεια όλων των ατόμων και το κράτος δικαίου, κατά την ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών για τα ναρκωτικά. Συνιστούν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα μέτρα:

α. Ενίσχυση της γνώσης των φορέων χάραξης πολιτικής και των ικανοτήτων, κατά περίπτωση, των αρμόδιων εθνικών αρχών σχετικά με διάφορες πτυχές

6. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>. Επιχειρησιακές συστάσεις για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε ελεγχόμενες ουσίες αποκλειστικά για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, αποτρέποντας παράλληλα την εκτροπή τους Operational recommendations on ensuring the availability of and access to controlled substances exclusively for medical and scientific purposes, while preventing their diversion Chapter 2. p. 8.

του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εθνικές πολιτικές για τα ναρκωτικά, ως μέρος μιας συνολικής, ολοκληρωμένης και ισορροπημένης προσέγγισης, θα σέβεται πλήρως όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, την προστασία της υγείας, την ασφάλεια και την ευημερία των ατόμων, των οικογενειών, των ευάλωτων μελών της κοινωνίας, των κοινοτήτων και της κοινωνίας στο σύνολό της.

β. Εξασφάλιση της πρόσβασης στην υγεία χωρίς διακρίσεις, την περίθαλψη και τις κοινωνικές υπηρεσίες σε προγράμματα πρόληψης, πρωτοβάθμιας περίθαλψης και θεραπείας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προσφέρονται στη φυλακή ή στην προδικαστική κράτηση. Οι γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών που έχουν φυλακιστεί, να έχουν πρόσβαση σε επαρκείς υπηρεσίες υγείας και παροχή συμβουλών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρειάζονται ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

γ. Προώθηση της αποτελεσματικής εποπτείας της φαρμακευτικής αγωγής και κοινωνικής αποκατάστασης από τις αρμόδιες εθνικές αρχές για τη διασφάλιση επαρκούς ποιότητας των υπηρεσιών απεξάρτησης και αποκατάστασης προλαμβάνοντας τυχόν πράξεις σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και το ισχύον διεθνές δίκαιο⁷. Αυτό το κεφάλαιο –όπως και όλα τα κεφάλαια του τελικού κειμένου– περιλαμβάνουν στις συστάσεις τη φράση «σύμφωνα με τις τρεις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών των Ηνωμένων Εθνών». Επιπλέον γίνεται παραπομπή σε διάφορες διατάξεις της σύμβασης του 1988 για τα ναρκωτικά.

Το τελικό έγγραφο της UNGASS μπορεί να θεωρηθεί θετικό, λόγω των συμπληρωματικών αναφορών του σε πρόσφατες εξελίξεις, που αναφέρθηκαν στα παραπάνω σημεία καθώς και την αναφορά στις συμβάσεις για τα δικαιώματα των παιδιών, των γυναικών και των αυτοχθόνων πληθυσμών.

7. Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών και ευάλωτες ομάδες

Το τελικό έγγραφο της UNGASS αναγνωρίζει ότι «η κοινωνία των πολιτών, καθώς και η επιστημονική κοινότητα και ο ακαδημαϊκός χώρος, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των

7. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>. Επιχειρησιακές συστάσεις σε οριζόντια ζητήματα: ναρκωτικά και ανθρώπινα δικαιώματα, νεολαία, παιδιά, γυναίκες και κοινότητες Operational recommendations on cross-cutting issues: drugs and human rights, youth, children, women and communities, Chapter 4,a,b,c. p. 14-16.

ναρκωτικών»⁸. Οι ευάλωτοι πληθυσμοί και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν συμμετοχικό ρόλο στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών. Η κοινωνία των πολιτών μπορεί να παράσχει σχετικά επιστημονικά στοιχεία για την υποστήριξη της αξιολόγησης των πολιτικών και προγραμμάτων ελέγχου των ναρκωτικών.

Αναγνωρίζει επίσης τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση της συνεργασίας σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο και την ανταλλαγή εμπειριών, τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών. Συνιστά την ουσιαστική συμμετοχή, υποστήριξη και κατάρτιση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των ιδρυμάτων που εμπλέκονται στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας⁹.

4.2 Σημεία που λείπουν στο τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά

Πολλά σημεία που λείπουν στο τελικό έγγραφο της Συνόδου μπορούν να χαρακτηρισθούν ως αρνητικές πτυχές της UNGASS 2016. Η διεθνής κοινότητα δεν είναι ακόμη σε θέση να επιτύχει συναίνεση σε θέματα που στην πράξη εφαρμόζονται ήδη από έναν αυξανόμενο αριθμό χώρων ανά τον κόσμο. Είναι ένα σοβαρό κενό και μια χαμένη ευκαιρία που τα ακόλουθα θέματα δεν περιλαμβάνονται στο τελικό έγγραφο.

8. Τελικό κείμενο της 30ης Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με τίτλο «Η κοινή μας δέσμευση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών Outcome document of the thirtieth special session of the General Assembly, entitled “Our joint commitment to effectively addressing and countering the world drug problem” <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>, p. 4. 9.
9. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>. Επιχειρησιακές συστάσεις σχετικά με τη μείωση της ζήτησης και συναφή μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και της θεραπείας, καθώς και άλλων θεμάτων σχετικών με την υγεία, τη θεραπεία των διαταραχών από τη χρήση ναρκωτικών, την αποκατάσταση, και την κοινωνική επανένταξη, την πρόληψη, τη θεραπεία και τη φροντίδα του HIV/AIDS, της ιογενούς ηπατίτιδας και άλλων λοιμώξεων που μεταδίδονται μέσω του αίματος Operational recommendations on demand reduction and related measures, including prevention and treatment, as well as other health-related issues, Treatment of drug use disorders, rehabilitation, recovery and social reintegration; prevention, treatment and care of HIV/AIDS, viral hepatitis and other blood-borne infectious diseases Chapter 1,q p. 7-8.

1. Η κατάργηση της θανατικής ποινής για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά

Αντίθετα με την έκκληση των κρατών μελών του ΟΗΕ να σέβονται και να προωθούν πολιτικές προσανατολισμένες στα ανθρώπινα δικαιώματα, ορισμένες χώρες επιμένουν στην επιβολή της θανατικής ποινής για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Η Επιτροπή για τα ναρκωτικά (CND) είχε ήδη –όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2– δυσκολίες να δεχθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα ως βασικό πυλώνα της πολιτικής για τα ναρκωτικά. Η Ειδική Σύνοδος του 2016 έκανε τη μεγάλη στροφή σε αυτό το σημείο. Οι υπηρεσίες του ΟΗΕ, το Διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου των Ναρκωτικών και η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών έχουν μάταια υποστηρίξει την κατάργηση της ποινής του θανάτου για αδικήματα σχετιζόμενα με τα ναρκωτικά. Παραμένει μια πρόκληση για την Επιτροπή του ΟΗΕ να βρει κοινό έδαφος για τη συμφωνία αυτού του πολύ βασικού σημείου.

2. Ο όρος «μείωση της βλάβης»

Παρά τη θετική αναφορά στις παρεμβάσεις με στόχο τη μείωση της βλάβης που συνδέεται με τη χρήση ναρκωτικών, αποφεύχθηκε ο όρος «μείωση της βλάβης» και δεν περιλαμβάνεται στο τελικό έγγραφο. Η εφαρμογή προγραμμάτων μείωσης της βλάβης είναι συνήθης πρακτική στα περισσότερα κράτη μέλη. Δυστυχώς, η διατύπωση «Μείωση της βλάβης» εξακολουθεί να είναι ταμπού για την Επιτροπή Ναρκωτικών, ο μοναδικός οργανισμός του ΟΗΕ που δεν αποδέχεται τον όρο, σε αντίθεση με άλλους οργανισμούς του ΟΗΕ όπως το UNAIDS, ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Συνεργασία και την Ανάπτυξη (UNDP) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO).

3. Οι επιτηρούμενοι χώροι χρήσης ναρκωτικών

Θα ήταν σύμφωνο με την έκκληση του τελικού εγγράφου που καλεί τα κράτη μέλη να εξετάσουν «αποτελεσματικά μέτρα που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων της κατάχρησης ναρκωτικών και των κοινωνικών συνεπειών στην υγεία», να συμπεριληφθεί στην παράγραφο 1,(ο) «η αναφορά στους επιτηρούμενους χώρους χρήσης ναρκωτικών». Το τελικό έγγραφο αναφέρεται ρητά στην «ιατρικώς υποβοηθούμενη θεραπεία, στα προγράμματα παροχής ενέσιμου εξοπλισμού και στις παρεμβάσεις για την πρόληψη και τη θεραπεία της υπερδοσολογίας». Μπορεί να υποστηριχθεί ότι σε αυτήν την παράγραφο συμπεριλαμβάνονται, σιωπηρά, οι εποπτευόμενοι χώροι χρήσης ναρκωτικών. Υπάρχουν πράγματι αρκετές αποδείξεις ότι οι χώ-

ροι αυτοί έχουν θετικά αποτελέσματα στην πρόληψη θανάτων από υπερβολική δόση, στη μείωση της εξάπλωσης των μεταδοτικών ασθενειών, στη μείωση της όχλησης στις γειτονίες και στους δημόσιους χώρους και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της αξιοπρέπειας των ανθρώπων που κάνουν χρήση ναρκωτικών. Μια ρητή αναφορά ήταν απαραίτητη, γιατί συχνά, εσφαλμένα, οι εποπτευόμενοι χώροι χρήσης ναρκωτικών θεωρούνται αντίθετοι με τις διεθνείς συμβάσεις για τα ναρκωτικά.

4. Η αποποινικοποίηση της κατοχής μικρών ποσοτήτων ναρκωτικών για προσωπική χρήση

Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ, φαίνεται να ενθαρρύνει την ανάπτυξη, υιοθέτηση και την εφαρμογή εναλλακτικών μέτρων όσον αφορά την καταδίκη ή την τιμωρία. Ωστόσο, η παράγραφος 4, σημείο ι) του εγγράφου παραπέμπει επανειλημμένα στο άρθρο 3 της σύμβασης του 1988, διατηρώντας έτσι τον αμφιλεγόμενο χαρακτήρα αυτού του άρθρου. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, ορίζει ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος θα πρέπει «να λάβει τέτοια μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για να αναγνωρισθεί ως ποινικό αδίκημα, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, μια πράξη η οποία διαπράττεται εκ προθέσεως, για την αγορά ή καλλιέργεια ναρκωτικών ή ψυχοτρόπων ουσιών για προσωπική χρήση». Το ζήτημα αυτό αποτελεί εδώ και δεκαετίες θέμα συζήτησης τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Έχουν γίνει πολλές προτάσεις σχετικά με τις μικρές ή κατώτατες ποσότητες κατοχής ναρκωτικών ουσιών. Δεν υπάρχουν κοινά αποδεκτά αποτελέσματα από όλες τις προσπάθειες που έχουν αναληφθεί μέχρι τώρα. Εάν η κατοχή ναρκωτικών για προσωπική χρήση εξακολουθεί να θεωρείται αξιόποινη πράξη, η προτεινόμενη μετατόπιση της πολιτικής για τα ναρκωτικά από την καταστολή στην υγεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν θα είναι αξιόπιστη.

Το ζήτημα της ποινικοποίησης επηρεάζει σοβαρά τη στάση απέναντι στους χρήστες ναρκωτικών που θεωρούνται ότι διαπράττουν ποινικό αδίκημα έχοντας στην κατοχή τους ναρκωτικά για προσωπική χρήση. Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου δεν προσφέρει μια περισσότερο ευνοϊκή προοπτική σε αυτό το σημείο. Αναφερθήκαμε ήδη στο κεφάλαιο 2 στην παράγραφο «Εστίαση στη δημόσια υγεία» στο έγγραφο του UNODC *«Προτάσεις πολιτικής για τα ναρκωτικά από τις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών»* το οποίο αναφέρει ότι η ίδια σύμβαση του 1988 «αναφέρει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν να προβλέψουν μέτρα για τη θεραπεία, τη μετεκπαίδευση, την αποκατάσταση ή την κοινωνική επανένταξη ως εναλλακτική λύση για την καταδίκη ή τιμωρία. Επομένως, οι συμβάσεις δεν απαιτούν απόλυτα την τιμωρία κατοχής, αγοράς ή καλλιέργειας για προσωπική χρήση. Αυτός είναι ο λόγος

για τον οποίο, σύμφωνα με τις συμβάσεις, είναι δυνατή η αποποινικοποίηση της κατοχής, αγοράς ή της καλλιέργειας ελεγχόμενων ναρκωτικών για προσωπική χρήση, υπό συγκεκριμένες συνθήκες». Αυτή η αντιφατική διάταξη πρέπει να επανεξεταστεί και να δοθεί σαφής απάντηση για να διευκολυνθεί η συνεπής εφαρμογή της στην καθημερινή πρακτική.

5. Το ζήτημα της κάνναβης

Η Επιτροπή Ναρκωτικών δεν συζήτησε το θέμα της κάνναβης κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ. Η σιωπή αυτή αντικατοπτρίζεται επίσης στο τελικό έγγραφο της Συνόδου. Δεν γίνεται αναφορά σε ένα ζήτημα που αποτελεί αντικείμενο ευρείας δημόσιας συζήτησης και για το οποίο πολλά κράτη έχουν θεσπίσει πρακτικές που δεν είναι σύμφωνες με τις διεθνείς συμβάσεις για τα ναρκωτικά. Αυτή είναι μια ουσιαστική παράλειψη. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της Ειδικής Συνόδου καθώς και κατά τη διάρκεια της ίδιας της συνόδου στη Νέα Υόρκη, πολλά κράτη αναφέρθηκαν ρητώς στις παρεμβάσεις και τις ομιλίες τους, καθώς και τις εκδηλώσεις στο περιθώριο της Συνόδου, στις εξελίξεις των πολιτικών στις χώρες τους και την πρόθεσή τους να αλλάξουν την τρέχουσα πολιτική για την κάνναβη¹⁰. Είναι αναπόφευκτο το γεγονός ότι οι εξελίξεις σε αυτό το θέμα θα ενταχθούν στην ατζέντα της πολιτικής για τα ναρκωτικά τα επόμενα χρόνια. Η καθημερινή πραγματικότητα δεν μπορεί να αγνοηθεί τώρα που όλο και περισσότερες χώρες προχωρούν σε νομοθετικές ρυθμίσεις της κάνναβης για ιατρικούς σκοπούς, κάτι που επιτρεπόταν, αλλά εφαρμόζονταν σε ελάχιστες χώρες μέρη της Ενιαίας Σύμβασης για τα ναρκωτικά του 1961. Εκτός αυτού, αρκετές χώρες και πολιτείες των ΗΠΑ εγκρίνουν νομοθετικές ρυθμίσεις για την κάνναβη και για ψυχαγωγικούς σκοπούς.

10. https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_59/ Δήλωση του Υπουργού Υγείας του Καναδά στην Ειδική Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (UNGASS) σχετικά με το Παγκόσμιο Πρόβλημα των Ναρκωτικών. *Statements_15_March_AM/Canada.pdf* and Philpott J. Statement from the Minister of Health on the United Nations General Assembly Special Session (UNGASS) on the World Drug Problem <https://www.canada.ca/en/health-canada/news/2016/04/plenary-statement-for-the-honourable-jane-philpott-minister-of-health-ungass-on-the-world-drug-problem.html>.

Κεφάλαιο 5

Αξιοποιώντας τα συμπεράσματα της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 2016

Τα θετικά σημεία αλλά και τα σημεία που απουσιάζουν στο τελικό κείμενο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ θα αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης τα επόμενα χρόνια. Το τελικό κείμενο περιέχει πολλές ενδιαφέρουσες συστάσεις, οι οποίες πρέπει να εφαρμοστούν από τα εθνικά κράτη. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, η επιστημονική κοινότητα και ιδιαίτερα οι πολιτικοί παράγοντες όπως τα πολιτικά κόμματα και οι πρωτοβουλίες των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που πλήττονται από τα ναρκωτικά, πρέπει να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο υποστηρίζοντας και ασκώντας πίεση στις κυβερνήσεις τους για την εφαρμογή των συστάσεων της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ 2016. Το αποτέλεσμα πρέπει να είναι μια πολιτική και νομοθεσία για τα ναρκωτικά η οποία θα προάγει τη δημόσια υγεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα είναι πρακτική και αποτελεσματική. Βασικά στοιχεία αυτής της πολιτικής πρέπει να είναι:

α) Η σχολαστική και συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί ή όχι μέχρι τώρα. Ότι δεν φέρνει αποτελέσματα πρέπει να αντικατασταθεί από διαφορετικά μέσα και μεθόδους.

β) Να λαμβάνονται υπόψη οι νέες επιστημονικές γνώσεις και οι κοινωνικές εξελίξεις

γ) Να είναι πολιτικές και νομοθεσία προσαρμοσμένες στις υφιστάμενες καταστάσεις και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών και της κοινωνίας.

Οι επτά (7) παράγραφοι του τελικού εγγράφου της Ειδικής Συνόδου με επιχειρησιακές τους συστάσεις αποτελούν μια καλή κατευθυντήρια γραμμή για τις πρωτοβουλίες που αναμένεται να αναλάβουν τα κράτη μέλη κατά την προσεχή περίοδο. Υπάρχει, πέρα από τη μείωση της ζήτησης και της προσφοράς, και της εναλλακτικής οικονομικής ανάπτυξης και της διεθνούς συνεργασίας, ρητή αναφορά σε νέους τομείς προτεραιότητας. Πρόκειται για τα ζητήματα της διαθεσιμότητας και πρόσβασης σε ελεγχόμενες ναρκωτικές ουσίες, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη νεολαία, τα παιδιά, τις γυναίκες και τις κοινότητες, τις τάσεις, τις προκλήσεις και τις απειλές, συμπεριλαμβανομένων των νέων ψυχοτρόπων ουσιών και της επιρροής του Διαδικτύου.

Η Επιτροπή Ναρκωτικών του ΟΗΕ όρισε διαμεσολαβητή/συντονιστή¹ για την περίοδο μετά την Ειδική Σύνοδο του ΟΗΕ για να συμβάλει στην υλοποίηση της δέσμευσης των κρατών μελών να εφαρμόσουν τις επιχειρησιακές συστάσεις του τελικού εγγράφου και να υποβάλουν εκθέσεις στην Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε. Όλα τα κεφάλαια του τελικού εγγράφου συζητήθηκαν σε θεματικές συζητήσεις οι οποίες οργανώθηκαν σε ενδιάμεσες συνεδριάσεις της Επιτροπής Ναρκωτικών.

Στις συζητήσεις συμμετείχαν, εκτός από τα κράτη μέλη, τις υπηρεσίες του ΟΗΕ και τους διακυβερνητικούς οργανισμούς, και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ως παρατηρητές. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών συμμετείχαν στις συζητήσεις με το δικαίωμα να εκφράσουν τις ιδέες και τις απόψεις τους και να ενημερώσουν τις συναντήσεις για τις εμπειρίες τους και τα προγράμματα που οι ίδιες εφαρμόζουν.

Ορισμένα σημεία που πρέπει να αναλυθούν και να συζητηθούν λεπτομερέστερα με στόχο την επίτευξη συμφωνίας

α. Η μετατόπιση των προτεραιοτήτων του ισχύοντος συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών από την καταστολή και την τιμωρία στη δημόσια υγεία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η πολιτική σ' αυτό το θέμα έχει διατυπωθεί επαρκώς σε έγγραφα του Γραφείου του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά (UNODC) και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO). Αυτή η προτεραιότητα απαιτεί ειδικά προγράμματα στον τομέα της δημόσιας υγείας. Η υλοποίησή του πρέπει επίσης να υποστηριχθεί με εγγυημένους οικονομικούς πόρους. Όπως έχει ήδη επισημάνει το 2008 ο τότε διευθυντής του UNODC, κατά την περίοδο μετά την υιοθέτηση της ενιαίας σύμβασης το 1961 «τα κονδύλια σε πολλές περιπτώσεις διατέθηκαν στη δημόσια ασφάλεια και την επιβολή του νόμου που τη στηρίζει. Η συνέπεια ήταν ότι η δημόσια υγεία εκτοπίστηκε στο περιθώριο, η εκτίμηση ήταν περισσότε-

-
1. Ο διαμεσολαβητής ήταν ο Πρέσβης Pedro Moitinho (Πορτογαλία). Ο Pedro Moitinho ήταν πρώην αντιπρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου το οποίο είχε επιφορτιστεί με την προετοιμασία της UNGASS από την Επιτροπή Ναρκωτικών, συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ 2016 και προήδρευσε στη στρογγυλή τράπεζα με θέμα «Μείωση της ζήτησης». Αυτή η οργανωτική πλευρά του έργου της Επιτροπής Ναρκωτικών είναι πολύ σημαντική και υποστηρίζεται από τα κράτη μέλη του ΟΗΕ.

ρο κενά λόγια και ρητορική παρά πραγματική πρακτική»².

Είναι προφανές ότι η προσέγγιση του φαινομένου των ναρκωτικών αλλάζει. Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (UNGASS), μολονότι δεν υιοθετεί κοινή θέση για διάφορα ζητήματα, υποστηρίζει το διάλογο για την επεξεργασία νέων προσεγγίσεων. Τα μέλη του ΟΗΕ πρέπει να αναπτύξουν πρωτοβουλίες για την υλοποίηση αυτής της προτεραιότητας με τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας και τη θέσπιση εθνικών στρατηγικών και σχεδίων δράσης. Δεν είναι εύκολο για τα κράτη μέλη να αποστασιοποιηθούν από το σημερινό σύστημα επιβολής του νόμου και τιμωρίας. Αλλά αν δεν προωθήσουν πρακτικές δράσεις που δίνουν προτεραιότητα στη δημόσια υγεία και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν τις ίδιες «ακούσιες συνέπειες» του σημερινού συστήματος, χωρίς προοπτική μιας επιτυχημένης πολιτικής. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και η επιστημονική κοινότητα μπορούν να υποστηρίξουν αυτήν την πρόκληση με την υπεράσπιση των συστάσεων της Ειδικής Συνόδου και με προτάσεις, που θα υπενθυμίζουν τα κράτη μέλη ότι η δέσμευσή τους να θέσουν στο επίκεντρο της πολιτικής τον άνθρωπο και να συμμορφωθούν με την προτεραιότητα στην υγεία και την ευημερία της ανθρωπότητας και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα είναι αυθεντική όταν εφαρμόζεται στην καθημερινή πράξη.

β. Η αναγνώριση των προγραμμάτων και πρακτικών μείωσης της βλάβης πρέπει να κατοχυρωθεί στην εθνική νομοθεσία

Η Ειδική Σύνοδος του ΟΗΕ 2016 αναγνωρίζει ότι οι πρωτοβουλίες, οι οποίες στο παρελθόν έχουν επικριθεί και θεωρούνταν παραβίαση των διεθνών συμβάσεων για τα ναρκωτικά, έχουν γίνει για πολλές χώρες καθημερινή πρακτική. Η παράγραφος σχετικά με τη μείωση της ζήτησης περιέχει –όπως προαναφέρθηκε– σχεδόν όλες τις πρακτικές μείωσης της βλάβης.

Η Ειδική Σύνοδος καλεί τα κράτη μέλη να «εξετάσουν την εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων για την ελαχιστοποίηση των δυσμενών συνεπειών που έχει ή κατάχρηση ουσιών, για τη δημόσια υγεία και την κοινωνία». Πολλές χώρες έχουν υιοθετήσει πρακτικές μείωσης των επιβλαβών συνεπειών, αλλά δεν έχουν αναλάβει την ευθύνη τους να θεσπίσουν νομοθεσία και να υποστηρίξουν οικονομικά αυτές τις παρεμβάσεις. Συνήθως, οι ΜΚΟ εργάζονται συστηματικά σε αυτόν τον τομέα με κεφάλαια από διεθνείς οργανισμούς και

2. «Κάνοντας το σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών κατάλληλο για το σκοπό του» https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_51/1_CRPs/ECN7-2008-CRP17_E.pdf, σελ. 10.

ιδιωτικές επιχορηγήσεις, οι οποίες δεν εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα των υπηρεσιών. Είναι επιτακτική ανάγκη να ασκηθεί πίεση στις κυβερνήσεις να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να ενσωματώσουν αυτές τις υπηρεσίες στο σύστημα δημόσιας υγείας. Είναι ζήτημα πολιτικής βούλησης να μεταμορφώσουμε τις λέξεις σε δράση.

γ. Η πρόσβαση σε ελεγχόμενες ουσίες

Το έγγραφο της Ειδικής Συνόδου αναφέρεται στην ισχυρή δέσμευση των κρατών μελών του ΟΗΕ να βελτιώσουν την πρόσβαση σε ελεγχόμενες ουσίες για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς. Εδώ πρόκειται για μια σημαντική αναγνώριση, ότι το σημερινό σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών δεν εφαρμόστηκε σωστά από πολλές χώρες και οδήγησε στη στέρηση περίπου 80% του παγκόσμιου πληθυσμού από την πρόσβαση σε οποιοδήποτε φάρμακα για ανακούφιση από τον πόνο. Τα κράτη πρέπει να άρουν τους περιορισμούς για ιατρική χρήση τέτοιων αναλγητικών και ταυτόχρονα να αποτρέψουν την εκτροπή τους για παράνομη χρήση. Η αναφορά με στατιστικά στοιχεία πρέπει να δείχνει ότι οι υφιστάμενοι περιορισμοί έχουν αρθεί.

δ. Η αξιοποίηση των πορισμάτων της επιστημονικής έρευνας

Η πολιτική που βασίζεται στα αποδεικτικά στοιχεία για τα ναρκωτικά απαιτεί τη συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα. Τα κράτη μέλη και τα Ηνωμένα Έθνη το αναγνωρίζουν ευρέως. Οι έρευνες που διεξάγονται σε διάφορες χώρες του κόσμου είναι απαραίτητες για τη διαμόρφωση των πολιτικών για τα ναρκωτικά. Το Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα πήρε πριν μερικά χρόνια την πρωτοβουλία να συγκαλέσει ένα «Άτυπο Διεθνές Επιστημονικό Δίκτυο» αποτελούμενο από επιστήμονες μετά από συστάσεις των κρατών μελών του ΟΗΕ. Στόχος αυτού του Δικτύου είναι να συμβάλει στην επιστημονική αξιολόγηση των πολιτικών για τη μείωση της ζήτησης και της προσφοράς ναρκωτικών, της παράνομης αγοράς ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος που σχετίζεται με τα ναρκωτικά³. Στο έγγραφο «Η αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών με τη βοήθεια της επιστήμης» η επιστημονική επιτροπή τονίζει ότι στην παρούσα κατάσταση «λαμβάνονται συχνά σημαντικές αποφάσεις με ανεπαρκή συμβολή της επιστημονικής κοινότητας» και ότι «Οι συζητήσεις και οι αποφάσεις συχνά καθοδηγούνται και επηρεάζονται από πολιτικές και ιδεολογικές απόψεις». Το

3. «Κάνοντας το σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών κατάλληλο για το σκοπό του» https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_51/1_CRPs/ECN7-2008-CRP17_E.pdf, σελ. 10.

σκεπτικό του Δικτύου είναι να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ της επιστήμης, της πολιτικής και των πρακτικών για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών και να παρέχονται επιστημονικές πληροφορίες στους νομοθέτες και στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής⁴.

Σε μια δήλωση του, το άτυπο επιστημονικό δίκτυο συνοψίζει ορισμένα βασικά σημεία για μια κατάλληλη πολιτική για τα ναρκωτικά. Το Επιστημονικό Δίκτυο μπορεί να συμβάλει στην εξεύρεση κοινού πεδίου σε ορισμένα από τα θέματα στα οποία τα κράτη μέλη δεν μπορούν να καταλήξουν σε συναίνεση.

Η δήλωση του Άτυπου Διεθνούς Επιστημονικού Δικτύου προς την Επιτροπή Ναρκωτικών του ΟΗΕ σχετικά με τα βασικά σημεία που πρέπει να ληφθούν για μια σωστή πολιτική για τα ναρκωτικά.

- Οι διαταραχές που προκαλούνται από τη χρήση ουσιών προσδιορίζονται από την αλληλοεπίδραση αναπτυξιακών, βιολογικών, νευρο-ψυχολογικών, κοινωνικών και πολιτισμικών παραγόντων.
- Το στίγμα και οι διακρίσεις των ατόμων με διαταραχές από τη χρήση ουσιών πρέπει να εξαλειφθούν
- οι ποινικές κυρώσεις δεν είναι επωφελείς για την αντιμετώπιση των διαταραχών από τη χρήση ουσιών και για την αποθάρρυνση της χρήσης τους.
- Είναι σημαντική η συλλογή και ανάλυση αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με τα πρότυπα χρήσης ουσιών και τα προβλήματα που σχετίζονται με τις ουσίες.
- Οι διαταραχές από τη χρήση ουσιών μπορούν να προληφθούν, υπάρχουν δε αποτελεσματικά προγράμματα πρόληψης.
- Αποτελεσματικά προγράμματα πρόληψης πρέπει να ξεκινήσουν όσο το δυνατόν νωρίτερα κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας και να υλοποιηθούν αυξημένα προγράμματα.
- Οι διαταραχές από τη χρήση ουσιών είναι θεραπεύσιμες και πρέπει να θεωρούνται θέμα δημόσιας υγείας.

ε. Νομοθεσία για την κάνναβη

Το ζήτημα της κάνναβης –όπως ήδη επισημάνθηκε– δεν ήταν θέμα συζήτη-

4. UNODC, Άτυπο Διεθνές Επιστημονικό Δίκτυο «Αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος ναρκωτικών με τη βοήθεια της επιστήμης» https://www.unodc.org/documents/ungass2016/CND_Preparations/Intersessional_Ocober_15/Scientific_Network.pdf.

σης στην Ειδική Σύνοδο του ΟΗΕ 2016 και δεν αναφέρεται στο τελικό έγγραφό της. Δεδομένου ότι πολλές χώρες, μέλη των Ηνωμένων Εθνών αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για τη ρύθμιση της κάνναβης, η κάνναβη πρέπει να αποτελέσει μέρος της ατζέντας των επόμενων ετών. Η κάνναβη είναι σε παγκόσμια κλίμακα αντικείμενο δημόσιας συζήτησης. Όλο και περισσότερες χώρες υιοθετούν νομοθεσία για την παραγωγή και διαθεσιμότητα κάνναβης για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς. Χώρες όπως η Ουρουγουάη και αρκετές πολιτείες στις ΗΠΑ έχουν θεσπίσει νομικές διατάξεις για την καλλιέργεια και διαθεσιμότητα κάνναβης για ψυχαγωγική χρήση. Στην περίπτωση του Καναδά έχει ιδιαίτερη σημασία η νομιμοποίηση της κάνναβης για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Ο Καναδάς είναι μέλος της ομάδας των 6 μεγάλων βιομηχανικών χωρών και θα επηρεάσει κατά τον ένα ή άλλο τρόπο την έκβαση της συζήτησης για τη χρήση της κάνναβης για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Στο μεταξύ υπάρχει ένας αριθμός χωρών που θέλουν να ακολουθήσουν το παράδειγμα της Ουρουγουάης, του Καναδά και πολιτειών των ΗΠΑ. Υπάρχει μεγάλη εμπειρία που μπορεί να μοιραστούν μεταξύ τους τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, σχετικά με αυτό το θέμα. Η ετήσια «Παγκόσμια Έκθεση για τα Ναρκωτικά 2016» που εκδόθηκε από το Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, αφιέρωσε το 2016, σε αντίθεση με την Ειδική Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, ένα ολόκληρο κεφάλαιο σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις για την κάνναβη. Αυτή η ενημερωτική έκθεση αντιμετωπίζει τις εξελίξεις της νομιμοποίησης της κάνναβης ως γεγονός που πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά όσον αφορά τις θετικές και τις αρνητικές επιπτώσεις. Κατά την 60ή ετήσια σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών τον Μάρτιο του 2017, αρκετές χώρες αναφέρθηκαν σε ομιλίες στην Ολομέλεια, στις εξελίξεις της πολιτικής για την κάνναβη και στις ανεπίσημες συζητήσεις στο περιθώριο της Συνόδου, πραγματοποιήθηκαν διάλογοι και ανταλλάχθηκαν πρακτικές που ήδη εφαρμόζονται σε κράτη μέλη του ΟΗΕ. Η συζήτηση για την κάνναβη δεν είναι νέα. Υπάρχει αμφισβήτηση για το ένταξη της κάνναβης στο σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών. Ορισμένοι θεωρούν ότι η συμπερίληψη της κάνναβης στην ενιαία σύμβαση για τα ναρκωτικά του 1961 ήταν λάθος. Δεν προηγήθηκε έρευνα για το θέμα, δεν αξιολογήθηκαν σωστά οι θετικές ιδιότητες του φυτού και σε αντίθεση με την ενιαία σύμβαση του 1961, οι περισσότερες χώρες απαγόρευαν γενικά την καλλιέργεια κάνναβης, ενώ οι διεθνείς συμβάσεις επέτρεπαν την καλλιέργεια για ιατρικούς και βιομηχανικούς σκοπούς. Οι διατάξεις της σύμβασης του 1961 για την εξάλειψη, το δυνατόν συντομότερα της χρήσης κάνναβης για άλλους σκοπούς εκτός από ιατρικούς και επιστημονικούς και σε κάθε περίπτωση εντός 25 ετών μετά την έναρξη ισχύος της ενιαίας σύμβασης επηρέασε την πρακτική που ακολούθησαν οι περισσότερες χώρες μέχρι πρότινος. Πολλές χώρες επανεισάγουν τώρα τη νομοθεσία για

την κάνναβη για βιομηχανικούς σκοπούς και για ιατρική χρήση μερικές δε και για ψυχαγωγική χρήση. Η φαινομενική αδιαφορία της διεθνούς κοινότητας για τη συνεχιζόμενη συζήτηση για την κάνναβη δεν θα σταματήσει τις τρέχουσες εξελίξεις. Ένας ανοιχτός διάλογος μπορεί να είναι ευεργετικός για όλα τα μέρη, προκειμένου να προσεγγιστεί ρεαλιστικά η ρύθμιση της κάνναβης και να αξιολογηθούν τα μοντέλα που εφαρμόζουν σήμερα αρκετά κράτη. Στη θετική εικόνα του φυτού της κάνναβης προστέθηκε πρόσφατα και η γνωμάτευση της Επιστημονικής Επιτροπής του Παγκόσμιου Οργανισμού υγείας ότι η κάνναβη έχει αποδεδειγμένα ιδιότητες που ενδείκνυνται για ιατρική χρήση. Παράλληλα πρότείνει ορισμένες αλλαγές στην ταξινόμηση της κάνναβης σε κατηγορίες των ελεγχόμενων ουσιών που θα επιτρέπουν την έρευνα για βελτίωση των προϊόντων κάνναβης.

ζ. Αποποινικοποίηση της κατοχής ναρκωτικών για προσωπική χρήση

Είναι γενικά παραδεκτό ότι η τιμωρία και η φυλάκιση χρηστών για παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών και ειδικά για κατοχή μικρών ποσοτήτων για προσωπική χρήση δεν συμβάλλει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της χρήσης ναρκωτικών. Αντίθετα, η τιμωρία και η φυλάκιση έχουν επιζήμιες συνέπειες για τα άτομα και την κοινωνία. Η νομοθεσία για την αποποινικοποίηση θα είναι η αναγνώριση ότι η χρήση και η θεραπεία των ναρκωτικών είναι θέμα υγείας και όχι θέμα ποινικής δικαιοσύνης. Θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην καταπολέμηση του στιγματισμού και στην προώθηση της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής προόδου, της ένταξης στην κοινωνική ζωή και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Επί του παρόντος, πολλές χώρες πραγματοποιούν σημαντικές δαπάνες για φυλάκιση ατόμων που εξαρτώνται από τα ναρκωτικά. Υπάρχουν πολλές μελέτες και έρευνες που απέδειξαν ότι οι φυλακές είναι περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου για την έναρξη της χρήσης ναρκωτικών ή για την εκ νέου χρήση ναρκωτικών μετά από μια περίοδο αποχής. Οι υποτροπές στη χρήση ναρκωτικών και οι θανατηφόρες υπερδοσολογίες μετά την αποφυλάκιση είναι ευρέως διαδεδομένες. Η υπερβολική εκπροσώπηση των χρηστών ναρκωτικών στις φυλακές αποτελεί πραγματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, παρά τους πόρους που δαπανώνται σε ποινικά μέτρα με στόχο τη μείωση της χρήσης ναρκωτικών.

Το άρθρο 3 παράγραφος 2 της Σύμβασης κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών του 1988 αποτελεί εμπόδιο στην επίλυση αυτού του προβλήματος. Υπάρχει, ωστόσο, σημαντική υποστήριξη για αποποινικοποίηση της χρήσης ναρκωτικών και κατοχή μικρών ποσοτήτων για προσωπική χρήση. Πρόσφατα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και άλλοι φορείς των Ηνωμένων Εθνών κάλεσαν όλους τους ενδιαφερόμενους

να δεσμευθούν να αναλάβουν στοχοθετημένες, συντονισμένες, εκτελεστέες εντός καθορισμένων χρονικών ορίων και πολυτομεακές δράσεις. Τα κράτη πρέπει να θεσπίσουν εγγυήσεις κατά των διακρίσεων σε πολιτικές και κανονισμούς του νόμου με αναθεώρηση και κατάργηση των ποινικών κυρώσεων που έχουν αποδειχθεί ότι έχουν αρνητικά αποτελέσματα για την υγεία. Μεταξύ αυτών των νόμων και κανονισμών περιλαμβάνονται η αναθεώρηση και η κατάργηση νόμων και κανονισμών σχετικά με τη «χρήση ναρκωτικών ή την κατοχή ναρκωτικών για προσωπική χρήση»⁵. Πρόκειται για μια έκκληση που πρέπει να ξεταστεί σοβαρά από τα κράτη μέλη. Μπορούν να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους και να καταργήσουν αυτή τη διάταξη.

5. <http://www.who.int/mediacentre/news/statements/2017/discrimination-in-healthcare/en/>.

Κεφάλαιο 6

Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά. Καταλύτης αλλαγής;

Το κείμενο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ εγκρίθηκε ομόφωνα. Ο τρόπος που έγινε αυτή η έγκριση στη Νέα Υόρκη τον Απρίλιο του 2016 ήταν ενδεικτικός για τον συμβιβασμό που είχε επιτευχθεί. Η Γενική Συνέλευση ενέκρινε χωρίς συζήτηση, αυτό που συμφωνήθηκε από την Επιτροπή για τα Ναρκωτικά στη Βιέννη μερικές εβδομάδες πριν. Από το περιεχόμενο του τελικού εγγράφου μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι πολλά ζητήματα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω. Σε πολλά σημεία –όπως αναφέραμε σε αυτήν την επισκόπηση– υπάρχουν συστάσεις με αντιφατικές απόψεις. Είναι καλό ότι, στο πνεύμα της κατανόησης και της επιθυμίας για επίτευξη ομοφωνίας, τα κράτη μέλη έκαναν συμβιβασμούς. Το κείμενο αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία των απόψεων και πρακτικών των χωρών μελών στον κόσμο. Ακριβώς αυτό το χαρακτηριστικό της διαφορετικότητας των απόψεων είναι η δύναμη του εγγράφου. Το έγγραφο αποτελεσμάτων μπορεί να θεωρηθεί ως πρόσκληση για περαιτέρω αναζήτηση των καλύτερων προτάσεων που οδηγούν σε αποτελεσματικές πολιτικές και πρακτικές. Σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί το τελικό έγγραφο να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό της πολιτικής για τα ναρκωτικά.

Η επιλογή της κεντρικής ιδέας ότι η υγεία και οι άνθρωποι αποτελούν το επίκεντρο της πολιτικής για τα ναρκωτικά θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να προσθέσουν σημεία που θεωρούνται σημαντικά και δεν έχουν ακόμη συμπεριληφθεί στο κείμενο του τελικού εγγράφου.

Οι δύο σύνοδοι της Επιτροπής Ναρκωτικών του 2018 και το 2019 και οι εξελίξεις της συζήτησης σχετικά με τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης πρέπει να καθοδηγήσουν για τα επόμενα βήματα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν τις κύριες προκλήσεις της πολιτικής για τα ναρκωτικά με ανοιχτό πνεύμα και αμοιβαία κατανόηση. Θα πρέπει να αξιοποιήσουν την εμπειρία και την εμπειρογνωμοσύνη όλων των ενδιαφερομένων, των υπηρεσιών του ΟΗΕ, των διακυβερνητικών θεσμών, της κοινωνίας των πολιτών, της επιστημονικής κοινότητας, των νέων και των γυναικών. Όλες οι ευνοϊκές συνθήκες υπάρχουν για να καταστεί αυτή η διαδικασία επιτυχής.

Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά πρέπει

να παραμείνει το έγγραφο συναίνεσης για την επόμενη δεκαετία έως το 2030. Η 60η Σύνοδος της Επιτροπής Ναρκωτικών το 2017 ενέκρινε το ψήφισμα E/CN.7/L.9/Rev.1, δηλώνοντας ότι τα κράτη μέλη επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους για την εφαρμογή της πολιτικής διακήρυξης και του σχεδίου δράσης 2009 καθώς και η κοινή υπουργική διακήρυξη του 2014. Είναι σημαντικό αυτό το ψήφισμα γιατί αναγνωρίζει το τελικό κείμενο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ 2016 ως «ορόσημο στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για αποτελεσματική αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών». Το ψήφισμα επισημαίνει επίσης ότι τα κράτη μέλη δεσμεύονται να εφαρμόσουν αποτελεσματικά το τελικό έγγραφο «που αντιπροσωπεύει έτσι την πλέον πρόσφατη συναίνεση/ομοφωνία των κρατών μελών του ΟΗΕ»¹.

Στις συναντήσεις ανταλλαγής ιδεών με περιφερειακές ομάδες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2017 και κατά τη διάρκεια της συνεδρίασής της ενδιάμεσης σύσκεψης της Επιτροπής Ναρκωτικών στις 17 Νοεμβρίου 2017, έγιναν συζητήσεις για τα επόμενα βήματα σχετικά με το τελικό έγγραφο. Αναφέρθηκε στο ψήφισμα 60/1 της Επιτροπής Ναρκωτικών ότι «η πολιτική δήλωση και το σχέδιο δράσης για το 2009, η κοινή υπουργική διακήρυξη του 2014 και το τελικό έγγραφο της UNGASS για το 2016 είναι συμπληρωματικά και αλληλο-ενισχύονται». Τα κράτη επιβεβαίωσαν «τη δέσμευση να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τις διατάξεις και των τριών εγγράφων, αναγνωρίζοντας ότι η UNGASS αποτέλεσε ορόσημο στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το παγκόσμιο πρόβλημα ναρκωτικών και αντιπροσωπεύει την πιο πρόσφατη συναίνεση των κρατών μελών του ΟΗΕ»².

Τα προαναφερθέν έγγραφο αναφοράς αναφέρει επίσης και μερικές βασικές σκέψεις, κάνει προτάσεις για την προετοιμασία, για την υπουργική διάσκεψη η οποία θα πραγματοποιηθεί κατά την 62η Σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών το 2019 και το αποτέλεσμα της υπουργικής διάσκεψης. Ένα από τα βασικά στοιχεία αναφέρεται στο ότι η Επιτροπή Ναρκωτικών θα «επικεντρωθεί στην εφαρμογή όλων των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρησιακών συστάσεων που περιέχονται στο τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου 2016, όπου αναγνωρίζονται οι δεσμεύσεις της πολιτικής διακήρυξης και του Σχέδιο Δράσης του 2009 και της κοινής υπουργικής διακήρυξης του 2014. «Δεν χρειάζεται να διαπραγματευτεί η Επιτροπή

1. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/V17/014/87/PDF/V1701487.pdf>.

2. https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_60/CNDres_2017/Resolution_60_1_60CND.pdf.

Ναρκωτικών ένα νέο έγγραφο πολιτικής»³.

«Η αξιολόγηση του 2019 θα πρέπει να δώσει μια γενική εικόνα του «πού βρισκόμαστε, γιατί είμαστε εκεί που είμαστε και ποιος είναι ο δρόμος μπροστά μας. Η επανεξέταση του 2019 θα πρέπει να προσδιορίσει τις κύριες τάσεις, τα επιτεύγματα και τα κενά, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους. «Το αποτέλεσμα της Υπουργικής διάσκεψης θα μπορούσε να λάβει τη μορφή μιας περίληψης εκ μέρους της προεδρίας, σε συνδυασμό με ένα διαδικαστικό ψήφισμα προς διαπραγματεύση»⁴.

Οι προτάσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, είναι ρεαλιστικές και δείχνουν την προθυμία και την αποφασιστικότητα των κρατών μελών του ΟΗΕ να προχωρήσουν και να δεσμευθούν για την προώθηση περισσότερο αποτελεσματικών και ανθρωπιστικών πολιτικών για τα ναρκωτικά. Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ 2016 μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης αλλαγής λόγω της επικέντρωσης στους επτά (7) θεματικούς τομείς, ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και συμμετοχής εκτός των κρατών μελών, των διεθνών και διακυβερνητικών οργάνων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και της επιστημονικής κοινότητας. Τέλος, θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε τη σημασία τεσσάρων θεμάτων που μπορούν να διαδραματίσουν έναν ρόλο στο δρόμο προς τη μεταρρύθμιση της πολιτικής για τα ναρκωτικά.

Δημόσια υγεία, η πρώτη βασική αρχή του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών

Η διεθνής κοινότητα προσπάθησε να αντιμετωπίσει το θέμα των ψυχοτρόπων ουσιών, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους. Η επιλογή που έγινε κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα δεν φαίνεται να έχει επιτύχει το στόχο της. Η Ενιαία Σύμβαση για τα ναρκωτικά του 1961 αρχίζει με τη φράση «ανησυχούμε για την υγεία και την ευημερία της ανθρωπότητας». Ωστόσο, η προτεραιότητα για την υγεία και την ευημερία της ανθρωπότητας δεν αποτέλεσε το κύριο μέλημα του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών. Η δημόσια ασφάλεια και η επιβολή του νόμου πήραν την πρώτη θέση. Οι διοικητικοί έλεγχοι και οι ποινικές κυρώσεις ήταν οι διατάξεις για την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών. Οι δύο διεθνείς συνθήκες που ακολούθησαν το 1971 και το 1988 περιέχουν διατάξεις που συνίστανται κυρίως σε περαιτέρω επεξεργασία των διοικητικών και ποινικών διατάξεων της Ενιαίας Σύμβασης.

3. https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_60Reconvened/ECN72017_CRP9_V1708703.pdf.

4. Idem.

Ο διευθυντής του UNODC στη συνεισφορά του στην επανεξέταση της ει-κοστής έκτακτης συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του 1998 δήλωσε εν προ-κειμένω ότι «πρέπει να φέρουμε πίσω στο επίκεντρο τη δημόσια υγεία –την πρώτη αρχή ελέγχου των ναρκωτικών. Με την πάροδο του χρόνου, έχουμε απομακρυνθεί από αυτή τη θέση, η οποία επισκιάζεται από την ανησυχία για τη δημόσια ασφάλεια και τις ενέργειες επιβολής του νόμου απαραίτητες για τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας»⁵.

Αυτή η έκκληση για την προτεραιότητα της δημόσιας υγείας επαναλαμβάνεται έκτοτε σε διάφορες περιπτώσεις και όχι μάταια. Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου του ΟΗΕ επιβεβαίωσε αυτή την προτεραιότητα. Ορισμένα κράτη εργάζονται σοβαρά με αυτήν την αρχή και δεσμεύονται να την εφαρ-μόσουν. Ωστόσο, η διεθνής κοινότητα στο σύνολό της βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της έκφρασης συμφωνημένων αρχών και δεσμεύσεων, οι οποίες πρέ-πει να μετατραπούν σε νομοθεσία και συγκεκριμένες ενέργειες. Τίποτα δεν πρέπει να εμποδίσει τη διαδικασία να κάνουν οι χώρες μέλη του ΟΗΕ τα επό-μενα βήματα. Μια σημαντική προϋπόθεση για αυτό είναι ένας ανοιχτός και ειλικρινής διάλογος. Υπάρχει ένα κενό μεταξύ της έκκλησης για επικέντρωση στην υγεία και των διατάξεων στις συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών. Αυτό το κενό δεν μπορεί να γεφυρωθεί με την επανεξέταση των συμβάσεων στο «πνεύμα των συμβάσεων». Είναι δίκαιο να ευθυγραμμίσουμε τις διατάξεις των συμβάσεων με την επιλογή να επικεντρωθούμε στην υγεία. Η δημόσια υγεία δεν έτυχε της δέουσας προσοχής κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει τονιστεί επίσης στην έκθεση «Κάνοντας τον έλεγχο των ναρκωτικών κα-τάλληλο για το σκοπό του». Η έκθεση αναφέρεται σε δύο κύριους λόγους για τους οποίους αυτό συνέβη: α) «Ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο η δημόσια υγεία βρίσκεται σε υποδεέστερη θέση έχει να κάνει με το ότι η ισχύς των διεθνών συμβάσεων δεν έχει αξιοποιηθεί πάντα με μια αδιαμφισβή-τητη υποστήριξη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Ενιαία Σύμβαση άφησε τα ζητήματα που αφορούν στη ζήτηση ναρκωτικών ουσιών στα μεμονωμένα κράτη να την αντιμετωπίσουν, στα δικά τους ειδικά πολιτιστικά πλαίσια». β) Ένας άλλος, ειδικά επιστημονικός, λόγος για την έλλειψη λεπτομερών διατά-ξεων σχετικά με τη μεταχείριση των εξαρτημένων ατόμων στη Σύμβαση του 1961 ήταν: να δώσει τη δυνατότητα στην επιστημονική και ιατρική κοινότητα να αντιμετωπίσει προοδευτικά τα θέματα που σχετίζονταν με την εξάρτηση. Είναι σημαντικό να επαναβεβαιωθεί το αρχικό πνεύμα των συμβάσεων, με

5. “Making drug control ‘fit for purpose’: Building on the UNGASS decade”, https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_51/1_CRP/ECN7-2008-CRP17_E.pdf, p. 13.

επίκεντρο την υγεία⁶. Το πρωτόκολλο του 1972 διόρθωσε την ενιαία σύμβαση τροποποιώντας το άρθρο 38 με την πρόβλεψη ότι «τα μέρη θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή και να λάβουν όλα τα πρακτικά μέτρα για την πρόληψη της κατάχρησης ναρκωτικών και για την έγκαιρη διάγνωση, τη θεραπεία, την εκπαίδευση, την επιτήρηση, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη του ενδιαφερομένου και το συντονισμό των προσπαθειών τους για αυτούς τους σκοπούς»

Οι προαναφερόμενοι λόγοι, καθώς και η τροποποίηση με το πρωτόκολλο του 1972, δεν επέφεραν την απαιτούμενη αλλαγή στο σύστημα διοικητικών ελέγχων και ποινικών κυρώσεων, που παρέμειναν η κυρίαρχη καθημερινή πρακτική. Η διεθνής κοινότητα έχει και πάλι την ευκαιρία να δώσει στην υγεία την προτεραιότητα που της αξίζει. Η διαδικασία για την εξασφάλιση της υλοποίησης αυτής της προτεραιότητας πρέπει να αποτελέσει σημείο της ημερήσιας διάταξης της περιόδου μετά την Ειδική Σύνοδο του ΟΗΕ 2016.

Ενεργός συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων

Η 60ή σύνοδος της Επιτροπής Ναρκωτικών (13-17 Μαρτίου 2017) αποτέλεσε ένα πρώτο θετικό βήμα –μετά την Ειδική Σύνοδο του 2016– για ένα κλίμα κατανόησης και προθυμίας για στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών, των διακυβερνητικών οργανισμών, της επιστημονικής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών. Η 60ή σύνοδος αποφάσισε «να διευκολύνει, κατά τρόπο που να περιλαμβάνει όλους τους πολίτες, την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής κοινότητας και του ακαδημαϊκού κόσμου, στις εργασίες της Επιτροπής, σύμφωνα με τους κανόνες διαδικασίας των λειτουργικών επιτροπών του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ και με την καθιερωμένη πρακτική της Επιτροπής Ναρκωτικών»⁷.

Αυτή η συνεργασία είναι ίσως το πιο ρεαλιστικό πλαίσιο για την προώθηση των εργασιών. Στο τέλος, θα υπάρχουν τα κράτη μέλη που θα αποφασίσουν, αλλά οι διαβουλεύσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους θα βοηθήσουν στην επίτευξη δημιουργικών και πρακτικών λύσεων. Αυτό το ευρύ πλαίσιο θα αποτελέσει επίσης μια ευκαιρία να τερματιστεί η πρακτική του παρελθόντος, όταν πρωτοβουλίες για αλλαγή στο σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών προέρχονταν κατά κύριο λόγο από τα πιο ισχυρά κράτη της διεθνούς κοινότητας.

6. Idem, p. 13-14.

7. Προετοιμασίες για την 62η Σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών το 2019 <http://ndocs.org/E/CN.7/2017/L.9/Rev.1>.

Το πλαίσιο των στόχων για την αιεφόρο ανάπτυξη (SDG's)

Τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν την Ατζέντα 2030 «Μετασχηματισμός του κόσμου: Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030». Αυτή η ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών περιέχει διάφορα σημεία που σχετίζονται με το θέμα των ναρκωτικών. Το Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά (UNODC) έχει αφιερώσει στην Παγκόσμια Έκθεση Ναρκωτικών 2016 ένα ειδικό κεφάλαιο με θέμα «Το πρόβλημα των ναρκωτικών και της αιεφόρου ανάπτυξης.» Το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου 2016 «εκφράζει την ικανοποίησή για το θεματολόγιο του 2030 για την Αιεφόρο Ανάπτυξη», και σημειώνει «ότι οι προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων της αιεφόρου ανάπτυξης και η αποτελεσματική αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών αλληλοσυμπληρώνονται και ενισχύονται αμοιβαία».

Προσεγγίζοντας το θέμα των ναρκωτικών από μια ευρύτερη προοπτική, η ενεργός συμμετοχή στην υλοποίηση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης του 2030 δημιουργεί ευκαιρίες για την προσέγγιση της πολιτικής για τα ναρκωτικά σε συσχετισμό με τα ζητήματα της ειρήνης, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανάπτυξης και της ισότητας. Οι συζητήσεις στο πλαίσιο αυτό μπορεί να έχουν θετική επίδραση στη διαδικασία εκσυγχρονισμού του συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών. Η συζήτηση σχετικά με την πολιτική για τα ναρκωτικά στο πλαίσιο των στόχων της αιεφόρου ανάπτυξης θα ενισχύσει επίσης τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών του ΟΗΕ σε σχέση με το θέμα των ναρκωτικών.

Ισορροπία μεταξύ ομοιομορφίας και ποικιλομορφίας;

Κατά την τελευταία δεκαετία σημειώθηκαν κάποιες εξελίξεις, οι οποίες θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μελλοντική πολιτική για τα ναρκωτικά. Ειδικότερα, οι εξελίξεις σχετικά με την πολιτική για την κάνναβη και το φύλλο της κόκας προκάλεσαν έντονη συζήτηση, η οποία επικεντρώνεται στο καθεστώς της κάνναβης και της κόκας στο τρέχον σύστημα ελέγχου των ναρκωτικών. Υπάρχει αμφιβολία –όπως ήδη αναφέραμε– εάν η διεθνής κοινότητα έχει ενήργησε σωστά με τη συμπερίληψη της κάνναβης και του φύλλου της κόκας στις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου ναρκωτικών. Η περίπτωση της Βολιβίας είναι χαρακτηριστική για το ζήτημα του καθεστώτος των φύλλων της κόκας. Στη σύνοδο της επιτροπής Ναρκωτικών του 2009, ο πρόεδρος της Βολιβίας, Ενο Morales, επεσήμανε στην ομιλία του στην Ολομέλεια της Επιτροπής, ότι η συμπερίληψη του φύλλου κόκας στην ενιαία σύμβαση του 1961 ήταν «ένα μεγάλο ιστορικό λάθος». Η Βολιβία πρότεινε τη διαγραφή των παραγράφων του άρθρου 49 που αφορούν στην κατάργηση του μασήματος των

φύλλων της κόκας⁸.

Η πρόταση απορρίφθηκε αρχικά επειδή δεκαοκτώ χώρες⁹ κοινοποίησαν επίσημα στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ ότι δεν μπορούσαν να αποδεχθούν την προτεινόμενη τροπολογία¹⁰.

Η Βολιβία αποσύρθηκε από τη σύμβαση του 1961 με την πρόθεση να επανενταχθεί υποβάλλοντας αίτηση με σχετική επιφύλαξη. Το 2013 η Βολιβία έγινε και πάλι μέρος της Ενιαίας Σύμβασης του 1961 με επιφύλαξη για τις παραγράφους του άρθρου 49 που σχετίζονταν με το μάρσιμα των φύλλων της κόκας. Η επιφύλαξη ισχύει μόνο για το εσωτερικό της Βολιβίας και η εξαγωγή της κόκας διεθνώς παραμένει στην απαγόρευση¹¹. Αυτό έγινε δυνατό λόγω του μικρού αριθμού χωρών που κοινοποίησαν αντιρρήσεις για την εκ νέου

8. Η Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά 1961 όπως τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο του 1972 αρθ. 49 1c και 2e, https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/Ebook/The_International_Drug_Control_Conventions_E.pdf.
9. Οι χώρες οι οποίες απέρριψαν το αίτημα της Βολιβίας ήταν: Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία, ο Καναδάς, η Δανία, η Γερμανία, η Ρωσική Ομοσπονδία, η Ιαπωνία, η Σιγκαπούρη, η Σλοβακία, η Εσθονία, Γαλλία, η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Λετονία, η Μαλαισία, το Μεξικό και η Ουκρανία.
10. Για μια επισκόπηση του ιστορικού της απόφασης για την κατάργηση του μάρσιματος των φύλλων της κόκας, την πρόταση της Βολιβίας για άρση της απαγόρευσης και τις αντιρρήσεις εναντίον της άρσης βλέπε: Άρση της απαγόρευσης του μάρσιματος των φύλλων κόκας, πρόταση της Βολιβίας για τροποποίηση της ενιαίας σύμβασης του 1961 <https://www.tni.org/archiva/download/dlr11.pdf>.
11. Επιφύλαξη: Το πολυεθνικό κράτος της Βολιβίας επιφυλάσσεται του δικαιώματος να επιτρέψει στην επικράτειά του: παραδοσιακό μάρσιμα της κόκας, τη χρήση του φύλλου κόκας σε φυσική κατάσταση για πολιτιστικούς και ιατρικούς σκοπούς, όπως και τη χρήση σε εγχύσεις καθώς και την καλλιέργεια, το εμπόριο και την κατοχή του φύλλου κόκας στο βαθμό που είναι απαραίτητο για αυτούς τους νόμιμους σκοπούς. Ταυτόχρονα, το πολυεθνικό κράτος της Βολιβίας θα συνεχίσει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τον έλεγχο της καλλιέργειας της κόκας, προκειμένου να αποφευχθεί η κατάχρηση και η παράνομη παραγωγή ναρκωτικών τα οποία μπορούν να εξαχθούν από το φύλλο. Συλλογή Συνθηκών των Ηνωμένων Εθνών (UNTC), https://synthikesorg/pages/viewdetails.aspx?src=treaty&mtdsg_no=vi-18&chapter=6&lang=en.

αποδοχή της Βολιβίας στην ενιαία σύμβαση για τα ναρκωτικά του 1961¹².

Η περίπτωση της Βολιβίας αποτελεί ένδειξη ότι υπάρχει αλλαγή στάσης από τις χώρες που συμμετέχουν στις διεθνείς συμβάσεις. Είναι θετικό ότι μόνο 15 από τις 185 χώρες αντιτάχθηκαν στην τροπολογία για την επανένταξη της Βολιβίας.

Στην περίπτωση της κάνναβης, αναπτύσσεται ένας αυξανόμενος αριθμός χωρών που υιοθετούν νομοθεσία για την παραγωγή και χρήση κάνναβης για ιατρικούς σκοπούς. Αυτό είναι κάτι που επιτρέπουν οι συμβάσεις για τη Βιομηχανική και ιατρική κάνναβη. Ωστόσο, οι περισσότερες χώρες τα τελευταία 60 χρόνια δεν επέτρεψαν, στην πράξη, τη ρύθμιση της κάνναβης ούτε για βιομηχανικούς ούτε για ιατρικούς σκοπούς. Η εξέλιξη αυτή δείχνει μια θετική εκτίμηση της κάνναβης ως φυτού με θεραπευτικά αποτελέσματα.

Εκτός από την κάνναβη για βιομηχανικούς και ιατρικούς σκοπούς, ένα σημαντικό φαινόμενο είναι η θέσπιση νομοθεσίας για την παραγωγή κάνναβης για, ψυχαγωγικούς σκοπούς, πράγμα που αντικείται στις συμβάσεις. Η ρύθμιση της κάνναβης στην Ουρουγουάη καθώς και σε σημαντικό αριθμό πολιτειών στις ΗΠΑ και πρόσφατα στον Καναδά είναι μια τάση που δείχνει ότι αρκετές χώρες απομακρύνονται από τις διατάξεις των συμβάσεων και κάνουν αλλαγές στη νομοθεσία τους με την υποστήριξη των πολιτών τους. Τα κράτη, υπό την πίεση των πολιτών τους, θα θεσπίσουν νομοθεσία η οποία έως τώρα θεωρείται αντίθετη στις διεθνείς συμβάσεις για τα ναρκωτικά.

Στον τομέα των υπηρεσιών και προγραμμάτων μείωσης της βλάβης γίνεται κοινή πρακτική, η εφαρμογή μεθόδων οι οποίες πριν από λίγο καιρό δεν ήταν αποδεκτές. Διανομή καθαρών συριγγών, χώροι εποπτευόμενης χρήσης και τα προγράμματα υποκατάστασης είναι πλέον κανονικές υπηρεσίες στο πεδίο των ναρκωτικών. Πρόκειται για μια πρόκληση καινοτομιών που πρέπει να απαντηθεί επαρκώς και όχι μόνο σημειώνοντας ότι τέτοιες διατάξεις είναι αντίθετες προς τις συμβάσεις. Δεδομένου ότι η κάνναβη είναι η πλέον χρησιμοποιούμενη ελεγχόμενη ουσία παγκοσμίως και οι απόψεις σχετικά με την επικινδυνότητα της είναι ποικίλες, θα είναι αναγκαία για τα επόμενα χρόνια να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο η διεθνής κοινότητα πρέπει να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη τάση για αλλαγή της κατάστασης της κάνναβης. Είναι η θεωρητικά υπάρχουσα ομοιομορφία βιώσιμη τα επόμενα χρόνια; Είναι

12. Η προτεινόμενη επιφύλαξη της Βολιβίας δεν θα μπορούσε να περάσει αν το 1/3 από τα 183 κράτη που ήταν μέρος στην ενιαία σύμβαση –δηλαδή 61 κράτη– θα διατύπωνε αντιρρήσεις. Μόνο 15 χώρες υπέβαλαν αντιρρήσεις και η Βολιβία κέρδισε την νίκη στο θέμα του φύλλου της κόκας.

η ποικιλομορφία μια απάντηση; Η προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω» θα επικρατήσει κατά την προσεχή περίοδο. Το έγγραφο αποτελεσμάτων της UNGASS αποτελεί ένα καλό πλαίσιο για την παροχή καθοδήγησης σε μεμονωμένες χώρες ώστε να διαμορφώσουν πολιτικές για τα ναρκωτικά με βάση τις συστάσεις του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αποσπάσματα από το Ψήφισμα που εγκρίθηκε από την Ειδική Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για το Παγκόσμιο Πρόβλημα των Ναρκωτικών στις 19 Απριλίου 2016 στη Ν. Υόρκη

«Η κοινή μας δέσμευση για αποτελεσματική αντιμετώπιση και καταπολέμηση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών»¹

Εμείς, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, υπουργοί και εκπρόσωποι των Κρατών-Μελών, συγκεντρωνόμαστε στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών από τις 19 έως 21 Απριλίου 2016 για την 30^η ειδική σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης, η οποία συγκαλείται, σύμφωνα με το ψήφισμα 67/193 της 20ης Δεκεμβρίου 2012 της Γενικής Συνέλευσης, για να επανεξετάσουμε την πρόοδο εφαρμογής της Πολιτικής Διακήρυξης και του Σχεδίου Δράσης για τη Διεθνή Συνεργασία προς μια ολοκληρωμένη και ισορροπημένη στρατηγική για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των Ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένης μιας αξιολόγησης των επιτευγμάτων και των προκλήσεων στην αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, στο πλαίσιο των τριών διεθνών Συμβάσεων για τον έλεγχο των ναρκωτικών και άλλων σχετικών μηχανισμών των Ηνωμένων Εθνών.

Επιβεβαιώνουμε τη δέσμευσή μας προς την επίτευξη των στόχων και των σκοπών των τριών διεθνών Συμβάσεων για τον έλεγχο των ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένης της ανησυχίας σχετικά με την υγεία και την ευημερία της ανθρωπότητας, καθώς επίσης, και προβλήματα που σχετίζονται με το άτομο, τη δημόσια υγεία, την κοινωνία και την ασφάλεια, που προκύπτουν από την κατάχρηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, ιδίως μεταξύ των παιδιών και των νέων, και το έγκλημα που συνδέεται με τα ναρκωτικά, και επιβεβαιώνουμε την αποφασιστικότητά μας για την πρόληψη και τη θεραπεία της κατάχρησης των εν λόγω ουσιών και την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης καλλιέργειας, παραγωγής, παρασκευής και διακίνησής τους.

Αναγνωρίζουμε ότι, ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος σε ορισμένους τομείς, το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών συνεχίζει να θέτει προκλήσεις στην υγεία, στην ασφάλεια και στην ευημερία της ανθρωπότητας, και αποφασίζουμε να ενισχύσουμε τις εθνικές και διεθνείς προσπάθειες και να επεκτείνουμε την διεθνή συνεργασία για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων.

Επιβεβαιώνουμε εκ νέου ότι είμαστε αποφασισμένοι να αντιμετωπίσουμε το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών και να προωθήσουμε ενεργά μια κοινωνία χωρίς κατάχρηση ναρκωτικών, προκειμένου να συμβάλλουμε στη διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι μπορούν να ζήσουν με υγεία, αξιοπρέπεια, ειρήνη, ασφάλεια, ευημερία και

1. <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>.

επιβεβαιώνουμε την αποφασιστικότητά μας για την αντιμετώπιση προβλημάτων δημόσιας υγείας, ασφάλειας και των κοινωνικών προβλημάτων που προκύπτουν από την κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών.

Σημειώνουμε με ανησυχία ότι η διαθεσιμότητα των διεθνώς ελεγχόμενων ναρκωτικών φαρμάκων για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, συμπεριλαμβάνοντας την ανακούφιση από τον πόνο και την οδύνη, παραμένει χαμηλή έως ανύπαρκτη σε πολλές χώρες του κόσμου, και αναδεικνύουμε την ανάγκη ενίσχυσης των εθνικών προσπαθειών και της διεθνούς συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης με την προώθηση μέτρων για την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και προσβασιμότητας τους για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των εθνικών νομικών συστημάτων, ενώ ταυτόχρονα θα προλαμβάνεται η εκτροπή, η κατάχρηση και η εμπορία τους, ώστε να εκπληρώνονται οι σκοποί και οι στόχοι των τριών διεθνών συμβάσεων ελέγχου των ναρκωτικών.

Αναγνωρίζουμε ότι το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών παραμένει μια κοινή και επιμεριζόμενη ευθύνη, η οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστεί εντός ενός πολυδιάστατου σκηνικού μέσω της αποτελεσματικής και αυξημένης διεθνούς συνεργασίας και απαιτεί μια ολοκληρωμένη, διεπιστημονική, αλληλο-ενισχυόμενη, ισορροπημένη, επιστημονικά τεκμηριωμένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση.

Επαναλαμβάνουμε την ακλόνητη δέσμευσή μας, προκειμένου να διασφαλίσουμε πως όλες οι πτυχές μείωσης της ζήτησης και τα συναφή μέτρα, μείωσης της προσφοράς και τα συναφή μέτρα και η διεθνή συνεργασία υλοποιούνται σε πλήρη συμμόρφωση με τους στόχους και τις αρχές του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, του διεθνούς δικαίου και της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με πλήρη σεβασμό στην κυριαρχία και στην εδαφική ακεραιότητα των κρατών, στην αρχή της μη επέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών, σε όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες, στην αξιοπρέπεια όλων των ατόμων και στις αρχές των ίσων δικαιωμάτων και στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των κρατών.

Υπογραμμίζουμε ότι η Ενιαία Σύμβαση για τα Ναρκωτικά του 1961 (όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο του 1972), η Σύμβαση για τις Ψυχοτρόπες ουσίες του 1971, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών του 1988 και άλλες συναφείς διεθνείς πράξεις, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών.

Επαναλαμβάνουμε τη δέσμευσή μας για την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων που αναφέρονται στην Πολιτική Διακήρυξη και το Σχέδιο Δράσης για τη διεθνή συνεργασία προς μια ολοκληρωμένη και ισορροπημένη στρατηγική για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, έχοντας επίγνωση των στόχων και των σκοπών που καθορίζονται στα παραπάνω, καθώς και για την αντιμετώπιση των γενικών προκλήσεων και προτεραιοτήτων για δράση έτσι όπως καθορίζονται στην κοινή υπουργική δήλωση που εκδόθηκε κατά την υψηλού επιπέδου επανεξέταση τον Μάρτιο του 2014.

Καλωσορίζουμε την ατζέντα του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι οι προσπάθειες για την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης ανάπτυξης και για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών είναι συμπληρωματικές και αλληλοενισχυόμενες·

Αναγνωρίζουμε, ως μέρος μιας συνολικής, ολοκληρωμένης και ισορροπημένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, ότι πρέπει να δοθεί η κατάλληλη έμφαση στα άτομα, τις οικογένειες, τις κοινότητες και την κοινωνία στο σύνολό της, με στόχο την προώθηση και την προστασία της υγείας, της ασφάλειας και της ευημερίας όλης της ανθρωπότητας·

Αναγνωρίζουμε τη σημασία της κατάλληλης ενσωμάτωσης των διαστάσεων του φύλου και της ηλικίας στις πολιτικές και στα προγράμματα που συνδέονται με τα ναρκωτικά·

Αναγνωρίζουμε ότι υπάρχουν επίμονες, νέες και εξελισσόμενες προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν, σε ευθυγράμμιση με τις διεθνείς Συμβάσεις, οι οποίες επιτρέπουν αρκετή ευελιξία στα Κράτη-Μέλη προκειμένου να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν εθνικές πολιτικές για τα ναρκωτικά, σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τις ανάγκες τους, σε συνέπεια με την αρχή της κοινής και επιμεριζόμενης ευθύνης και την ισχύουσα διεθνή νομοθεσία·

Επαναλαμβάνουμε την ανάγκη επιστράτευσης επαρκών πόρων για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών και καλούμε για ενίσχυση της βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, κατόπιν αιτήματος, με στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή της Πολιτικής Διακήρυξης και του Σχεδίου Δράσης και των επιχειρησιακών συστάσεων που περιέχονται στο παρόν έγγραφο

Αναγνωρίζουμε ότι οι χώρες διέλευσης συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν πολύπλευρες προκλήσεις και επιβεβαιώνουμε τη συνεχιζόμενη ανάγκη για συνεργασία και υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένης της παροχής τεχνικής βοήθειας, ώστε, μεταξύ άλλων, να ενισχυθεί η ικανότητά τους να αντιμετωπίσουν και να καταπολεμήσουν αποτελεσματικά το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1988·

Επιβεβαιώνουμε τον κυρίαρχο ρόλο της Επιτροπής των Ναρκωτικών, ως το όργανο χάραξης πολιτικής των Ηνωμένων Εθνών, με κύρια ευθύνη θέματα που αφορούν τον έλεγχο των ναρκωτικών, καθώς και την υποστήριξη και την εκτίμησή μας για τις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών, ιδιαίτερα εκείνες του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, ως ηγετική οντότητα στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών για την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών και επιβεβαιώνουμε περαιτέρω τον ρόλο της Διεθνούς Επιτροπής Ελέγχου των Ναρκωτικών και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, έτσι όπως ορίζεται από τις διεθνείς συμβάσεις·

Αναγνωρίζουμε ότι η επιτυχής αντιμετώπιση και καταπολέμηση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών απαιτεί στενή συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των

εθνικών αρχών σε όλα τα επίπεδα, ιδιαιτέρως στους τομείς που αφορούν την υγεία, την εκπαίδευση, τη δικαιοσύνη και την επιβολή του νόμου, λαμβάνοντας υπόψη τα αντίστοιχα πεδία αρμοδιότητας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Καλωσορίζουμε τις συνεχείς προσπάθειες για την ενίσχυση της συνοχής στο πλαίσιο του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών σε όλα τα επίπεδα.

Αναγνωρίζουμε ότι η Κοινωνία των Πολιτών, καθώς και η επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση και καταπολέμηση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών και σημειώνουμε ότι οι πληθυσμοί που πλήττονται και οι εκπρόσωποι των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, κατά περίπτωση, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαμόρφωση, εφαρμογή και παροχή των σχετικών επιστημονικών στοιχείων, την αξιολόγηση των πολιτικών και των προγραμμάτων ελέγχου των ναρκωτικών και αναγνωρίζουμε τη σημασία της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα στο θέμα αυτό.

Εκφράζουμε βαθιά ανησυχία για το υψηλό τίμημα που έχει για την κοινωνία, τα άτομα και τις οικογένειες τους το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών, και αποδίδουμε φόρο τιμής σε εκείνους που θυσιάσαν τη ζωή τους, ιδίως το προσωπικό των αρχών επιβολής του νόμου και το δικαστικό προσωπικό, καθώς και το προσωπικό και τους εθελοντές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και της Κοινωνίας των Πολιτών και αφιερώνουν τους εαυτούς τους στην αντιμετώπιση και την καταπολέμηση αυτού του φαινομένου.

Επιβεβαιώνουμε την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα και άλλων φορέων των Ηνωμένων Εθνών, στο πλαίσιο των αντίστοιχων καθηκόντων τους, στις προσπάθειές τους να υποστηρίξουν τα κράτη-μέλη για την εφαρμογή των διεθνών συνθηκών ελέγχου των ναρκωτικών, σύμφωνα με τις ισχύουσες υποχρεώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάγκη προώθησης προστασίας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όλων των ατόμων στο πλαίσιο των προγραμμάτων, στρατηγικών και πολιτικών για τα ναρκωτικά.

Επιβεβαιώνουμε την ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι βασικές αιτίες και συνέπειες του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών στον τομέα της υγείας, της κοινωνίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της οικονομίας, της δικαιοσύνης, της δημόσιας ασφάλειας και της επιβολής του νόμου, σύμφωνα με την αρχή της κοινής και επιμεριζόμενης ευθύνης και αναγνωρίζουμε την αξία ισορροπημένων και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στον τομέα της προώθησης βιώσιμων μέσων βιοπορισμού.

Επιβεβαιώνουμε ότι οι στοχευμένες παρεμβάσεις που βασίζονται στη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων που σχετίζονται με την ηλικία και το φύλο, μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών των πληθυσμών και των κοινοτήτων που επηρεάζονται από τα ναρκωτικά.

Επαναλαμβάνουμε τη δέσμευσή μας για τον τερματισμό της επιδημίας του AIDS και της φυματίωσης έως το 2030, καθώς και την καταπολέμηση της ιογενούς ηπατίτιδας και άλλων μεταδιδόμενων νοσημάτων, ιδίως μεταξύ των ατόμων που κάνουν χρήση ναρκωτικών, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών.

Συστάσεις της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 2016, για επιμέρους θέματα που αφορούν κυρίως τον τομέα της υγείας

- (1i).Αναγνώριση της εξάρτησης από τα ναρκωτικά ως μια σύνθετη, πολυπαραγοντική διαταραχή της υγείας, που χαρακτηρίζεται από χρόνια και υποτροπιάζουσα φύση με κοινωνικές αιτίες και συνέπειες που μπορούν να προληφθούν και να θεραπευθούν μέσω, μεταξύ άλλων, αποτελεσματικών και επιστημονικά τεκμηριωμένων προγραμμάτων θεραπείας, φροντίδας και αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων με βάση την κοινότητα, και ενδυνάμωση της ικανότητας για τη μετέπειτα φροντίδα και αποκατάσταση, την ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη ατόμων με διαταραχές χρήσης ουσιών, συμπεριλαμβανομένων, ανάλογα με την περίπτωση, παροχή βοήθειας για την αποτελεσματική επανένταξη στην αγορά εργασίας και σε άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες.
- (1m) Προώθηση της ένταξης στις εθνικές πολιτικές για τα ναρκωτικά, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και, κατά περίπτωση, στοιχείων για την πρόληψη και θεραπεία της υπερδοσολογίας από ναρκωτικά, ιδίως υπερβολικής δόσης από οπιοειδή, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ανταγωνιστών των υποδοχέων οπιοειδών, όπως η ναλοξόνη με στόχο τη μείωση της θνησιμότητας που σχετίζεται με τα ναρκωτικά.
- (1o) Πρόσκληση των αρμόδιων εθνικών αρχών να εξετάσουν, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία και τις τρεις διεθνείς συμβάσεις για τον έλεγχο των ναρκωτικών, να συμπεριλάβουν στα εθνικά μέτρα και τα προγράμματα πρόληψης, θεραπείας, φροντίδας, ανάρρωσης, αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης, στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων και ισορροπημένων προσπαθειών μείωσης της ζήτησης των ναρκωτικών, αποτελεσματικά μέτρα με στόχο την ελαχιστοποίηση των δυσμενών συνεπειών της κατάχρησης ουσιών για τη δημόσια υγεία και την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων φαρμακευτικά υποβοηθούμενης θεραπείας, προγραμμάτων ενέσιμου εξοπλισμού, καθώς και άλλες σχετικές παρεμβάσεις που εμποδίζουν τη μετάδοση του ιού HIV, της ιογενούς ηπατίτιδας και άλλων αιματογενών μεταδιδόμενων νοσημάτων που σχετίζονται με τη χρήση ναρκωτικών, όπως είναι η αντιρετροϊκή θεραπεία, καθώς επίσης και εξέταση της διασφάλισης της πρόσβασης σε αυτές τις παρεμβάσεις σε υπηρεσίες εντός και εκτός θεραπευτικών δομών, στις φυλακές, και σε άλλα πλαίσια στέρησης της ελευθερίας, και προωθώντας, ανάλογα με την περίπτωση, τη χρήση των τεχνικών οδηγιών του ΠΟΥ, του UNODC και του UNAIDS προκειμένου οι χώρες να θέσουν στόχους για καθολική πρόσβαση στην Πρόληψη, Θεραπεία και Φροντίδα για τους ανθρώπους που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών

- (1q). Εντατικοποίηση, ανάλογα με την περίπτωση, της ουσιαστικής συμμετοχής, υποστήριξης και κατάρτισης των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών και των φορέων που εμπλέκονται σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας στο χώρο των ναρκωτικών, σε συμφωνία με την εθνική νομοθεσία και στο πλαίσιο ολοκληρωμένων και συντονισμένων εθνικών πολιτικών για τα ναρκωτικά, και ενθάρρυνση των προσπαθειών της Κοινωνίας των Πολιτών και του ιδιωτικού τομέα για την ανάπτυξη δικτύων υποστήριξης στον τομέα της πρόληψης, της θεραπείας, της φροντίδας, της ανάρρωσης, της αποκατάστασης και της κοινωνικής επανένταξης, με ισορροπημένο τρόπο και ανοιχτές διαδικασίες.
- (2a) Εξέταση της πιθανότητας αναθεώρησης, στο πλαίσιο των εθνικών νομικών συστημάτων, της εθνικής νομοθεσίας και των ρυθμιστικών και διοικητικών μηχανισμών, καθώς επίσης και των διαδικασιών συμπεριλαμβανομένων των εγχώριων διαύλων διανομής, με στόχο την απλοποίηση και τον εξορθολογισμό αυτών των διαδικασιών και την άρση των υπερβολικά περιοριστικών ρυθμίσεων και εμποδίων, εφόσον υπάρχουν, για να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε ελεγχόμενες ουσίες για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων της ανακούφισης από τον πόνο και την ταλαιπωρία, όπως απαιτείται από τις τρεις διεθνείς συμβάσεις για τον έλεγχο των ναρκωτικών και ορίζεται από την εθνική νομοθεσία, προλαμβάνοντας ταυτόχρονα την εκτροπή, κατάχρηση και εμπορία τους και ενθαρρύνοντας την ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών, όσον αφορά στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ρυθμιστικών, οικονομικών, εκπαιδευτικών, διοικητικών και άλλων σχετικών μέτρων.
- (4a). Ενίσχυση της γνώσης των φορέων χάραξης πολιτικής και της ικανότητας, κατά περίπτωση, των αρμόδιων εθνικών αρχών σχετικά με διάφορες πτυχές του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εθνικές πολιτικές για τα ναρκωτικά, ως μέρος μιας συνολικής, ολοκληρωμένης και ισορροπημένης προσέγγισης, σέβονται πλήρως όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και προστατεύουν την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία των ατόμων, των οικογενειών, των εύάλωτων μελών της κοινωνίας, των κοινότητων και της κοινωνίας στο σύνολό της, και για το σκοπό αυτό ενθαρρύνει τη συνεργασία με και μεταξύ του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, του Διεθνούς Συμβουλίου ελέγχου των Ναρκωτικών, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και άλλων αρμόδιων φορέων των Ηνωμένων Εθνών, στο πλαίσιο των αντίστοιχων εντολών τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τα προαναφερθέντα θέματα, καθώς και των σχετικών περιφερειακών και διεθνών οργανισμών, της Κοινωνίας των Πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, κατά περίπτωση.
- (4b). Διασφάλιση πρόσβασης στην υγεία, την περίθαλψη και τις κοινωνικές υπηρεσίες στον τομέα της πρόληψης, της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και της θεραπείας χωρίς διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των υπηρεσιών που προσφέρονται στα άτομα στη φυλακή ή κατά την προφυλάκιση, σε επίπεδο ίσο με τις

υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες στην κοινότητα, και διασφάλιση πως οι γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των κρατούμενων γυναικών, έχουν πρόσβαση σε επαρκείς υπηρεσίες υγείας και συμβουλευτικής, συμπεριλαμβανομένων ιδιαίτερα εκείνων που απαιτούνται κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης·

- (4g). Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και εξασφάλιση της συμμετοχής των γυναικών σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης, εφαρμογής, παρακολούθησης, αξιολόγησης των πολιτικών και των προγραμμάτων για τα ναρκωτικά, ανάπτυξη και διάδοση μέτρων ευαίσθητα σε θέματα φύλου και αναλόγων με την ηλικία, τα οποία να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις καταστάσεις που βιώνουν οι γυναίκες και τα κορίτσια σε σχέση με το παγκόσμιο πρόβλημα των ναρκωτικών και, εφαρμογή από τα κράτη-μέλη της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των γυναικών·
- (4l). Προώθηση εθνικών πολιτικών, πρακτικών και κατευθυντήριων οδηγιών για τα αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά που βασίζονται στην αναλογικότητα των ποινών, σύμφωνα με τα οποία η αυστηρότητα των ποινών είναι ανάλογη προς τη σοβαρότητα των παραβάσεων και σύμφωνα με τα οποία λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ελαφρυντικοί όσο και οι επιβαρυντικοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των περιστάσεων που απαριθμούνται στο άρθρο 3 της Σύμβασης του 1988 και άλλων σχετικών ισχυόντων διεθνών νομοθεσιών, σε συμφωνία με την εθνική νομοθεσία
- (5a). Ενθάρρυνση ανάπτυξης και εφαρμογής, κατά περίπτωση και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ολοκληρωμένων μέτρων και προγραμμάτων, όπως περιγράφονται στην παράγραφο 1 του παρόντος εγγράφου, προσαρμογή των μέτρων αυτών στους κινδύνους και τις προκλήσεις που θέτει η χρήση των νέων ψυχοδραστικών ουσιών και διεγερτικών τύπου αμφεταμίνης, συμπεριλαμβανομένης της μεθαμφεταμίνης, και στου κινδύνους που θέτει επίσης η μη ιατρική χρήση και κατάχρηση των φαρμακευτικών προϊόντων που περιέχουν ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες και ενθάρρυνση ανταλλαγής πληροφοριών, βέλτιστων πρακτικών και διδαγμάτων σε σχέση με τις εθνικές εμπειρίες που αφορούν την υγεία·
- (5e). Δέσμευση για εφαρμογή έγκαιρου και επιστημονικά τεκμηριωμένου ελέγχου ή ρυθμιστικών μέτρων εντός των εθνικών νομοθετικών και διοικητικών συστημάτων για την αντιμετώπιση και διαχείριση της πρόκλησης των νέων ψυχοδραστικών ουσιών, και διερεύνηση για τη χρήση προσωρινών δράσεων, ενώ οι ουσίες βρίσκονται υπό εξέταση, όπως τα προσωρινά μέτρα ελέγχου ή τη χρήση ανακοινώσεων για τη δημόσια υγεία, καθώς επίσης και ανταλλαγή πληροφοριών εμπειρογνωμοσύνης σχετικά με τα μέτρα αυτά.

Η διεθνής κοινότητα έχει καταβάλει προσπάθειες, για περισσότερα από εκατό χρόνια, να εφαρμόσει ένα σύστημα ελέγχου το οποίο θα περιορίζει την παραγωγή και τη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών αποκλειστικά για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς. Σε τρεις διεθνείς συμβάσεις ελέγχου των ναρκωτικών έχουν θεσπισθεί διοικητικοί έλεγχοι και ποινικές κυρώσεις για την καταπολέμηση της παράνομης παραγωγής και χρήσης αυτών των ουσιών με σκοπό την προστασία της «υγείας και της ευημερίας της ανθρωπότητας».

Το βιβλίο αναφέρεται συνοπτικά στις σημαντικές εξελίξεις ελέγχου των ναρκωτικών από τις αρχές του 20ού αιώνα και την έναρξη ισχύος των διεθνών συμβάσεων μετά το 1961. Αυτό το σύστημα ελέγχου των ψυχοδραστικών ουσιών αξιολογείται περιοδικά. Το 2016 μια Ειδική Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ εξέτασε «τα επιτεύγματα και τις προκλήσεις για την αντιμετώπιση του παγκόσμιου προβλήματος των ναρκωτικών στο πλαίσιο των τριών διεθνών συμβάσεων ελέγχου ναρκωτικών». Αυτή η Ειδική Σύνοδος είναι το κύριο αντικείμενο της δημοσίευσης. Οι συζητήσεις που οδήγησαν σε αυτή την Ειδική Σύνοδο περιγράφονται με βάση τα επίσημα κείμενα των αξιολογήσεων των κρατών μελών του ΟΗΕ και των πολιτικών τους αποφάσεων καθώς και τη συμβολή της επιστημονικής κοινότητας και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που συμμετείχαν στις διαδικασίες των συνεδριάσεων του ΟΗΕ.

Ο συγγραφέας θεωρεί το τελικό έγγραφο της Ειδικής Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 2016 (UNGASS 2016), ένα πολλά υποσχόμενο σημάδι για την αλλαγή προσανατολισμού του τρέχοντος συστήματος ελέγχου των ναρκωτικών και τη μετατόπιση της πολιτικής για τα ναρκωτικά από την καταστολή και την τιμωρία, σε μια ρεαλιστική προσέγγιση η οποία επικεντρώνεται στη δημόσια υγεία και στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, επαγγελματίες στον τομέα των ναρκωτικών και ενδιαφερόμενοι αναγνώστες θα βρουν στο βιβλίο, πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις τάσεις και τις πιθανές εναλλακτικές λύσεις για την τρέχουσα πολιτική για τα ναρκωτικά.

Ο Θανάσης Αποστόλου, είναι Διευθυντής της Οργάνωσης Διογένης, Δίλογος Πολιτικής για τα Ναρκωτικά. Σπούδασε Θεολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και συνέχισε τις θεολογικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ (Master degree). Εργάστηκε ως διευθυντής σπουδών στο Ίδρυμα Kerk en Wereld (Κάτω Χώρες), ως επιστημονικός συνεργάτης στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης και ως Διευθυντής του Κέντρου Μεταναστών στην Ουτρέχτη(Κάτω Χώρες). Εξελέγη με το εργατικό κόμμα βουλευτής του Κοινοβουλίου των Κάτω Χωρών για τρεις συνεχείς τετραετίες (1989-2002). Παρακολουθεί από το 2003 τις εξελίξεις της πολιτικής για τα ναρκωτικά σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο (ΟΗΕ).

© 2019

05-05-323

ISBN: 978-960-568-965-0